

AVONTUUR OP SCHOUWEN

BEREND JAGER

AVONTUUR OP SCHOUWEN

BEREND JAGER

AVONTUUR OP SCHOUWEN

Illustraties van Corrie van der Baan

UITGEVERIJ G. F. CALLENBACH N.V. - NIJKERK

1. De bunkergang

„Moet je dat nu eens zien,” fluistert Rob. Hij legt zijn vinger op de lippen om Tammo te beduiden dat hij stil moet zijn.

Tammo klimt al wrijvend over zijn onderarm het duin op. Hij heeft zich net lelijk pijn gedaan aan de scherpe stekels van de duindoornstruik. Het bloed komt eruit. Maar hij vergeet al gauw de pijn als hij zijn vriend Rob daarboven zo geheimzinnig ziet doen.

„Wat is er dan te zien?” vraagt hij zacht. Blijkbaar is het iets heel bijzonders, want Rob kan zijn lachen haast niet inhouden.

„Zie je dat dan niet? Kijk, daar steekt een broek tussen de struiken.”

Rob wijst naar beneden in de duinpan. Daar is de helft van een mannenlichaam zichtbaar; het bovenste deel en het hoofd zitten achter de struiken verborgen. De broek is van onderen gerafeld en in het zitvlak is op ruwe wijze een stuk van een andere stof genaaid.

De twee jongens kijken elkaar lachend aan.

„’t Is Pierre,” zegt Tammo. „Wat zou hij daar toch uitvoeren?” De jongens kennen Pierre wel. Hij is een eenzelvige oude man. Hij woont alleen in een oud houten huisje in de duinen en hij bemoeit zich vrijwel met niemand. Toch is hij niet onvriendelijk. Als hij naar Renesse gaat om boodschappen te doen, zegt hij iedereen joviaal goedendag en soms gaat hij zo maar meedoen met de kinderen als ze aan het knikkeren zijn op het plein bij de kerk of als ze hinkelen. De volwassenen lachen om die malle oude man en ze begrijpen niet hoe iemand ertoe kan komen om heel eenzaam

in zo'n hutje te kruipen, maar de kinderen denken daar niet aan. Ze vinden het prachtig als Pierre zo maar mee gaat spelen net alsof hij ook nog jong is. Soms echter is Pierre heel anders. Dan is zijn gang sloffend, alsof hij doodmoe is. Het winkelmeisje kan amper verstaan wat hij wil hebben en als de kinderen hem luidkeels uitnodigen mee te spelen, neemt hij niet eens de moeite antwoord te geven. Met gebogen hoofd verlaat hij het dorp en loopt o zo langzaam door de duinen naar zijn huisje terug.

„Hij heeft zijn slechte dag weer, hoor!” zeggen de kinderen en ze zijn hem al vergeten als hij om de hoek verdwijnt.

„Zullen we eens gaan kijken wat Pierre daar doet?” fluistert Rob. Zonder antwoord af te wachten laat hij zich langzaam tussen de struikjes en het helmgras door naar beneden glijden.

Tammo kijkt naar het dunne straatje bloed dat langs zijn arm loopt. Dat er uit zo'n klein wondje zoveel bloed kan komen! Hij haalt zijn zakdoek voor de dag en veegt het weg. Dan volgt hij zijn vriend naar beneden.

Als hij halfweg is, komt de oude man moeizaam overeind. Hij slaat het zand van zijn broek en schrikt als hij de jongens opmerkt.

„Hè, kwajongens,” bromt hij, „moeten jullie een oude man zo laten schrikken?”

„We zagen je daar liggen,” zegt Rob, „en we waren nieuwsgierig te weten wat je daar deed.”

„Zul je het dan aan niemand vertellen?” vraagt Pierre.

„Natuurlijk niet,” zeggen Tammo en Rob haast tegelijk. Hun nieuwsgierigheid wordt nog groter. Ze kijken met gespannen ogen naar het onverzorgde gezicht van de man en vervolgens naar de struiken, waar zeker wel iets heel bijzonders te zien moet zijn.

„Ga daar maar eens liggen. Maar rustig aan doen, hoor.”

Achter de struiken zit een gat in het duin, zeker een verlaten konijnhol. De jongens gluren naar binnen. Heel vaag zien ze de moeder-bergeend zitten; als hun ogen wat beter aan het donker zijn gewend, zien ze ook de kleine donzige balletjes die proberen

onder haar vleugels vandaan te kruipen. De moeder maakt telkens korte geluidjes; misschien voelt ze zich wel erg ongerust nu twee paar ogen zo brutaal naar binnen gluren; misschien ook wil ze de jongen die zich buiten de veilige warmte van haar vleugels wagen, gebieden er weer onder te kruipen.

„Wat mooi, hè?” zegt Tammo.

Hij heeft al dikwijls bergeenden op het strand gezien, maar nog nooit is het hem gelukt hun nest te vinden.

„Hoeveel van dat grut zit er toch wel onder die vleugels?” vraagt Rob. Nu eens hier, dan weer daar komt een nieuwsgierig kopje naar buiten kijken.

„Laten we maar weggaan. De moeder is zo onrustig,” meent Tammo.

De jongens kruipen weer tussen de struiken vandaan.

„Hoe kon je dat nest toch zo vinden, Pierre?” wil Tammo weten.

„Het zit zo goed verborgen.”

„O, dat is niet zo moeilijk. Vlak bij de struiken hier zag ik allemaal sporen. Nee, nu zijn ze weg,” zegt hij als de jongens naar de grond kijken.

„We hebben ze met onze nieuwsgierigheid weggeveegd,” voegt hij er lachend aan toe. „Je begrijpt dat het op die manier niet moeilijk is de plaats van het nest op te sporen.”

De jongens knikken. Ze hebben eigenlijk nooit zo erg op sporen gelet.

„Weet je wat ik niet begrijp?” zegt Rob. „Hoe kan die moeder nu met al haar kinderen bij de zee komen? We zitten hier toch minstens vijfhonderd meter van het strand. Die diertjes kunnen toch nog niet vliegen?”

„Ach welnee joh,” zegt Tammo. „De vader gaat natuurlijk voedsel zoeken en brengt dat naar het hol. Pas als ze . . .”

„Nee,” valt Pierre hem in de rede, „zo is het niet. Die moeder maakt inderdaad met de jongen een wandeling naar de zee. De eerste dagen blijven ze nog in het hol. Dan hebben ze nog geen voedsel

nodig, want ze hebben eten uit het ei meegekregen. Maar als ze om voedsel gaan bedelen, verlaat de moeder het nest. Haar kroost wandelt achter haar aan en dan gaat het duin op duin af naar zee toe. En daar is natuurlijk voedsel in overvloed. Heb je nog nooit zo'n wandelende bergeend met haar kuikens gezien? 't Is een grappig gezicht, hoor."

Nee, dat hebben de jongens nog nooit gezien.

„'t Lijkt me een gevaarlijke tocht," meent Tammo.

„O ja, dat is het zeker," beaamt Pierre. „Ik heb wel eens gezien dat het broed aangevallen werd door een stelletje zilvermeeuwen. Vorig jaar nog. Ik dwaalde wat rond door de duinen en opeens zag ik een stuk of vier meeuwen die zich krijsend naar beneden stortten. Eerst lette ik er niet op, want meeuwen hebben wel vaker kouwe drukte, maar toen hoorde ik de angstkreet van de moederbergeend. Ik er op een drafje naar toe. Het arme dier probeerde op alle mogelijke manieren de rovers weg te jagen. Ze sloeg met haar vleugels en pikte met haar snavel, maar toch kon ze niet voorkomen dat er vier jongen werden weggegrist. Ik kwam te laat om de diertjes te redden."

„Wat zielig eigenlijk," zegt Tammo.

„Ja," zegt Pierre terwijl hij een beweging met de hand maakt, „zo gaat het nu eenmaal in de dierenwereld. Dieren hebben geen gevoel, moet je maar denken. Maar kom, ik moet eens verder."

Pierre pakt zijn stok weer van de grond, een stevige tak van een wilg die hij met zijn mes heeft bewerkt. Hij zwaait ermee bij wijze van groet en verdwijnt over het duin.

De jongens beklimmen het aan de andere kant. Als ze halfweg zijn, kijkt Tammo nog eens achterom. Wat een mooie duinpan is het eigenlijk, denkt hij. Er komt hier zelden iemand. Eigenlijk is dit een prachtige plek om . . .

„Zeg Rob, wacht eens even," zegt Tammo. Hij trekt zijn vriend aan de broekspijp.

„Wat is er?" vraagt Rob.

„Zeg Rob, vind je niet, dat we in deze duinpan een fijne hut kunnen maken?”

Rob laat zich pardoos op de grond vallen en kijkt zijn vriend met verrukte ogen aan.

„Dat is nog eens een goed idee,” zegt hij. „’t Is hier allemaal nog erg wild.”

In het midden van de duinpan is een kleine verhoging waarin het nest van de bergeend zit. Achter dat kleine duintje zijn de struiken nogal hoog. Als ze hun hut daartussen bouwen, zal niemand hem kunnen ontdekken.

„Kom mee,” zegt Rob. „We gaan eens bij die hoge struiken kijken. Als dat geen mooi plekje is . . . Sjonge, wat begint onze zomervakantie goed!”

Van dolle pret maakt hij een sprong in de lucht, maar duikelt dan hals-over-kop naar beneden. Tammo volgt hem lachend. De jongens banen zich een weg door de struiken. In het midden van de wildernis is een open stukje. Het is maar klein.

„Jonge, jonge, wat een vondst,” glundert Rob. „Wat zeg ik? Het is de vondst van deze eeuw!”

De jongens gaan op de grond zitten. Overal om hen heen zijn struiken. Dat geeft een veilig, besloten idee.

„Bij ons in de schuur staan nog een stapel oude planken,” zegt Tammo. „Ik denk dat ik die wel mag hebben.”

„Wanneer beginnen we te bouwen?” vraagt Rob. „Morgenochtend?”

„Goed,” antwoordt Tammo. „O nee, wacht eens. Ik heb vader beloofd dat ik hem morgenochtend zou helpen met het zomerhuisje. Het is al bijna klaar. Het moet nog worden opgeschilderd en zo.”

„Móet dat nou?” zegt Rob. „Als je nu zegt . . .”

„Ik heb het hem beloofd,” zegt Tammo beslist. „Bovendien: je moet rekenen dat het nu erg druk wordt op de camping. Dan zijn er zoveel dingen te regelen, dat vader aan het timmer- en schilderwerk niet meer toekomt.”

Tammo's vader is boer, maar daarnaast heeft hij de laatste jaren een groot kampeerbedrijf opgebouwd. Een van de weilanden is ingericht als camping. Het staat er vol tenten en caravans. Vlak achter de boerderij bevinden zich een vijftal zomerhuisjes; zelfs de grote schuur is verbouwd. Er zijn slaappleatsen gemaakt voor jongens en meisjes; er is een grote kantine, die tevens tot dagverblijf dient voor de groepen schoolkinderen die in de schuur kamperen. Gisteren is er een groep kinderen uit Breda vertrokken en morgen komt er een nieuwe groep uit Rotterdam.

„Jammer hoor,” zegt Rob, „hoe eerder we de hut klaar hebben, hoe mooier het is.”

„Morgenmiddag kan ik wel,” zegt Tammo. „Jij wilt ook alles zo vlug doen. We hebben de hele vakantie nog voor de boeg.”

„Ja, fijn hè! Geen sommen meer en geen taal. Helemaal vrij! Vind jij het erg dat je niet met vakantie weggaat?”

„Ik niet, hoor,” zegt Tammo. „Ik verveel me nooit in de vakantie.”

„Ik ook niet. Zeg Tammo, zullen we nu dan alvast de planken hier naar toe brengen? Dan kunnen we morgenmiddag zo beginnen.”

„Best, maar ik moet natuurlijk eerst aan mijn vader vragen of hij de planken missen wil.”

„Oké. Kom mee.”

De jongens werken zich door de struiken heen. Als ze op het punt staan de duinpan te verlaten, blijft Tammo echter plotseling staan.

„Kijk daar nu eens,” roept hij uit. „Daar loopt een jong berg-eendje.”

Werkelijk! Een donzig klein bolletje zoekt zich moeizaam en piepend een weg over het kleine duintje midden in de duinpan.

„Dat is vast weggelopen,” meent Rob. „Kom op, dan gaan we het pakken en terugbrengen.”

Rob wil er dadelijk op af rennen, maar Tammo houdt hem vast.

„Wacht nu toch eens even,” zegt hij. „Eens kijken wat het diertje doet.”

Het eendje komt nu bij een heel steil stukje. Het onnozele beestje heeft dat echter helemaal niet in de gaten.

Het duikelt opeens naar beneden en verdwijnt onder een struik. De jongens rennen er naar toe. Ze buigen de struik wat op zij en zien tot hun grote verbazing dat er achter die struik een gat in de grond zit. Het bergeendje is erin gevallen en doet vergeefse pogingen er weer uit te krabbelen. Telkens glijden zijn pootjes af tegen de korrelige wand.

Tammo gaat op zijn buik liggen en graait met zijn hand in het gat. Hij kan het echter niet te pakken krijgen. Rob volgt met geamuseerde belangstelling de strijd tussen het beestje en Tammo's hand, maar dan worden zijn ogen groot van verbazing, want... het

bergeendje is plotseling verdwenen.

„Hoe kan dat nu?” mompelt hij. „Zeg Tammo, wacht eens even. Het zit er niet meer.”

Dat heeft Tammo ook al gezien en hij vraagt zich verwonderd af waar het diertje zo plotseling gebleven kan zijn. Dan ontdekt hij een smalle gleuf in een van de zijwanden van het gat. Zou het daardoor gekropen zijn?

„Zie je die gleuf daar, Rob?” vraagt Tammo.

„Een gleuf? Nee, ik zie niets.” Rob duwt de takken wat verder op zij en gaat naast Tammo liggen. Dan ziet hij het ook.

„Dat is vreemd,” zegt hij. „Zou deze kuil nog dieper zijn?”

„Ik zal eens kijken,” zegt Tammo. Hij laat zich voorzichtig in de kuil zakken. Die is nog vrij diep. Als hij op zijn hurken zit, kan hij maar nauwelijks over de rand kijken. Met zijn handen begint hij het zand weg te graven. Dat gaat gemakkelijk, want het is droog en korrelig. De gleuf wordt snel breder.

Als Tammo zich wat dieper bukt, gaapt een donkere ruimte hem tegen. Nu pas bemerkt hij de grijze betonnen rand, die door zijn gegraveerd gedeeltelijk bloot is komen te liggen.

Hij komt overeind en krabt zich achter zijn oren. Dit is toch wel een duinpan vol verrassingen.

„Hier zit de ingang van een bunker,” zegt hij.

„Je bent mal,” meent Rob. „Hoe kan dat nu? Daarginds, een heel eind verderop, is een bunker.”

„Nou, kijk dan! Hier is een betonnen rand. Er zit ook een hele ruimte achter.”

„Die gang zal toch niet uitkomen in die bunker daar?” oppert Rob.

„Ja, dat zou wel eens kunnen. Ik denk dat niemand er iets van weet. Anders was de gang niet helemaal dichtgestoven.”

Tammo gaat verder graven. Bij een diepe haal door het mulle zand schuurt zijn hand over een horizontaal liggende balk. Kennelijk de drempel voor de ingang.

„Zullen we . . . zullen we eens naar binnen gaan?” vraagt Rob.

Zijn stem klinkt hees van opwinding.

Tammo schrikt van de gedachte.

„Stel je eens voor dat de gang bouwvallig is,” zegt hij.

„Och, welnee joh. De Duitsers hebben die bunkers stevig gebouwd.

Die storten over honderd jaar nog niet in.”

Tammo aarzelt, maar Rob laat zich al naast hem in de kuil zakken en gluurt naar binnen.

„'t Is er pikdonker,” zegt Tammo.

„Daar zijn je ogen zo aan gewend. We kunnen dat bergeendje toch niet aan zijn lot overlaten? Misschien zit het wel voor in de gang. Dan kunnen we het zo pakken.”

Zonder Tammo's antwoord af te wachten laat Rob zich in de opening glijden. Hij zakt eerst een eindje naar beneden. Zijn knieën schuren over iets hards. Het blijken de treden van een trapje te zijn. De gang is nogal nauw. Rob moet gebukt lopen. Voorin ligt nog veel zand, maar enkele meters verder is de grond hard. Zijn voetstappen klinken hol. Bij elke stap wordt het donkerder om hem heen. Als hij zich omdraait, ziet hij zijn vriend nog steeds voor de ingang zitten. Zijn silhouet steekt scherp af.

„Doe niet zo flauw, Tammo,” zegt Rob. „Er is niets aan de hand.” Zijn stem klinkt vreemd. Rob schrikt er zelf van. Eigenlijk was hij maar het liefst teruggegaan. Hij voelt zich wat rustiger worden als hij ziet dat Tammo zich ook in de gang waagt.

„Zie je het bergeendje niet?” vraagt deze.

Rob kijkt om zich heen.

„Nee, ik zie niet veel,” zegt hij. „Als we nu een zaklantaarn bij ons hadden, hadden we het eendje zo te pakken.”

Rob wacht totdat Tammo hem bereikt heeft. De jongens geven elkaar een hand en schuifelen dan voetje voor voetje samen verder.

„Hoever zal die gang wel niet doorlopen?” vraagt Tammo.

„Ik weet het niet. Het lijkt wel of er geen eind aan komt.”

„Laten we nu maar teruggaan. Dat stomme dier is natuurlijk nog verder gelopen.”

„Goed,” zegt Rob. „Morgen nemen we onze zaklantaarn mee en gaan eens kijken waar die gang uitkomt. Doen?”

„Dat weet ik nog niet, hoor,” zegt Tammo.

Hij wil geen lafaard zijn, maar hij voelt zich toch lang niet op zijn gemak in deze geheimzinnige gang. Stel je nu eens voor dat de zaak achter hen zou instorten. Dan zouden ze wel eens helemaal van de buitenwereld afgesloten kunnen zijn en wie zou hen hier zoeken?

De jongens keren zich om en beginnen de terugtocht. Maar ineens blijft Rob staan.

„Zie je dat?” fluistert hij. „Daar zit geloof ik nog een zijgang.” Hun ogen zijn nu goed aan het donker gewend en inderdaad zien ze een andere donkere ruimte in de wand van de gang.

Op hetzelfde ogenblik klinkt er vlakbij een klaaglijk gepiep. Tammo tuurt gespannen in het donker. Zou het eendje in die zijgang gekropen zijn? Dat kan geen gang zijn, peinst hij bij zichzelf. Het zal wel een nis zijn van een paar meter diep.

Zonder zich verder nog te bedenken, stapt hij het zijgangetje in om het verdwaalde bergeendje te pakken. Hij gaat op zijn knieën liggen en graait met zijn handen in het rond. Opeens voelt hij iets zachts. Een snelle beweging en hij heeft het diertje te pakken. Het spartelt onwillig tegen en piept angstig, maar Tammo laat het niet meer los.

„Ik heb hem! Ik heb hem!” roept hij blij.

Hij doet een stap in de richting van Rob en voelt tot zijn grote schrik dat zijn ene voet opeens wegzakt. Er schuurt iets scherp langs zijn enkels. Hij geeft een gil, kan zijn evenwicht niet meer bewaren en tuimelt tegen de wand van het zijgangetje. Dat doet erg pijn, want zijn voet zit vast. Van schrik laat hij het bergeendje los, dat zich met gezwinde spoed verder de gang in rept.

„Wat is er, Tammo?” roept Rob angstig-bezorgd.

Hij buigt zich over zijn vriend heen.

„Mijn voet,” kreunt Tammo. „Ik kan mijn voet niet meer los

krijgen.”

Hij probeert te gaan staan, maar het lukt hem niet.

Het is zo donker dat de jongens niet kunnen zien hoe zijn voet vastzit.

Tammo wil zijn been omhoogtrekken, maar er is geen beweging in te krijgen.

„O Rob,” zegt hij half huilend. „Ik kan niet meer loskomen!”

Rob tast voorzichtig Tammo's been af totdat hij bij de voet komt.

„Er zit een spleet in de grond,” zegt hij. „Ja, hier voel ik een betonblok en hier ook. Er zit een smalle ruimte tussen. Daar is je voet tussen gegleden.”

Tammo begint in zijn angst en wanhoop wild te rukken. Er gaat een scheurende pijn door zijn enkel.

„Rustig nu! Rustig nu maar!” maant Rob. „Als je zo wild doet, krijg je het nooit voor elkaar. Je voet is er ingekomen. Hij moet er dus ook weer uit willen.”

Rob begint voorzichtig aan Tammo's been te rukken. Maar ook hij kan er geen beweging in krijgen. Hij schuift zijn linkerhand onder de voet van Tammo en duwt er van onderen tegenaan. Niets helpt echter. Tammo's voet is en blijft onbeweeglijk vastgeklemd tussen de twee betonblokken.

Na enkele minuten geeft Rob zijn pogingen op.

„Ik krijg het niet voor elkaar,” zegt hij. „Ik zal hulp moeten halen.” Tammo zegt niets. Hij begint te huilen.

Daar wordt Rob, die zich erg onzeker voelt, kwaad om en moppert: „Zit toch niet zo kinderachtig te grienen, joh. Je komt er wel weer uit.”

„Ja, jij hebt mooi praten,” zegt Tammo. „Je moest er zelf maar eens tussen zitten. Dan zou je ook wel anders piepen.”

„Wacht nu maar rustig af. Ik kom zo terug,” zegt Rob.

Hij haast zich naar buiten, waar hij even staat te knippen tegen het felle zonlicht en dan klimt hij tegen het hoogste duin op. Als er nu maar iemand in de buurt is! Speurend kijkt hij rond. Er

is echter niemand te zien.

Rob rent zo vlug hij kan, duin op, duin af. Na enige tijd komt hij op een klein paadje. Nu kan hij vlugger opschieten.

Wat stom van me, verwijt hij zichzelf, om die bunkergang in te gaan. Tammo wilde het eerst niet. Het is mijn schuld dat hij dat ongeluk heeft gekregen. Lang denkt hij daar echter niet over na. Het is zaak Tammo uit zijn benarde positie te bevrijden. Hoe eerder hoe beter.

Als hij bij een bocht komt, ziet hij tot zijn opluchting iemand aankomen. Het is Pierre, die terugkomt uit het dorp met wat boodschappen in een tasje bengelend op zijn rug.

„Pierre, Pierre!” roept Rob. „Kom gauw mee. Tammo zit gevangen.”

„Wat vertel je me nou?” vraagt de oude man verbaasd. „Wie heeft hem dan gevangen?”

„Zijn been zit vast in een bunkergang.”

Rob hijgt zo, dat Pierre hem nauwelijks kan verstaan. Maar als hij begrijpt wat er aan de hand is, verspilt hij geen woorden meer. Zo vlug zijn benen hem kunnen dragen, snelt hij de duinen in. De boodschappentas slingert wild heen en weer. Rob heeft moeite hem bij te houden.

„Waar is het? Waar is het?” roept de oude man als ze het laatste duin afrennen.

„Daar tussen die struiken,” stamelt Rob. Hij kan gewoon niet meer, zo moe is hij.

De oude man aarzelt geen seconde als hij het gat ziet. Hij laat zich er zo vlug inglijden, dat hij zijn hoofd onzacht stoot tegen de harde betonnen rand boven de ingang. Tastend langs de wanden gaat hij de donkere gang in. Hij kan geen hand voor de ogen zien, want zij zijn nog niet aan het duister gewend.

Even blijft hij staan, omdat hij zich duizelig voelt, maar dan klinkt vlakbij een angstige jongensstem: „Help! Help!”

„Ja, ik kom. Ik kom. Wees maar niet bang,” hijgt de oude man.

Rob is achter Pierre de gang ingeglipt. Hoe zal het nu met Tammo zijn? vraagt hij zich af. Zal hij veel pijn hebben?

Naast zich ziet Pierre opeens vaag iets bewegen. Hij schrikt er even van. Is dat Tammo? Bijna was hij hem voorbijgelopen. Haastig en bevend van vermoeidheid en inspanning knielt hij bij de jongen neer.

„Zit je vast?” vraagt hij.

„Ja,” zegt Tammo. „Mijn voet. Ik kan er geen beweging in krijgen.”

De oude man gaat nu rustig en met overleg te werk. Hij tast de gleuf af waarin Tammo's voet bekneld zit. Tot zijn opluchting voelt hij dat de gleuf niet overal even breed is. Aan de kant van Tammo's voet is hij het smalst. Aan de andere kant is hij veel breder.

„Zo jongen. Nu even je tanden op elkaar,” zegt Pierre. „Dan ben je in tien seconden vrij.”

In tien seconden? Tammo kan het niet geloven. Hij zet zijn tanden op elkaar, maar kan een kreet van pijn niet onderdrukken als Pierre een flinke ruk aan het been geeft. De voet schiet naar de andere kant van de spleet, waar meer ruimte is. Nu haalt Pierre Tammo's voet voorzichtig naar boven.

„Zie je wel?” zegt hij. „Het is al voor elkaar. Ik denk dat je er aan deze kant ingeraakt bent en dat je voet tijdens de val naar de andere kant van de spleet is geschoten en zo is klem geraakt.”

Tammo probeert op te staan. Het doet wel pijn, maar het lukt hem toch.

Rob gaat voorop, Tammo strompelend achter hem aan, een beetje gesteund door Pierre.

Tammo haalt verlicht adem als hij de zuivere zeelucht weer ruikt. Hij gaat op de grond zitten en bekijkt zijn voet. Pierre en Rob buigen zich over hem heen.

De enkel is wat geschaafd. Er zit hier en daar een klein streepje bloed.

„Nou vriend, ik denk dat de schade nogal meevalt. Je mag wel blij zijn dat het zo goed afgelopen is.”

„Nou, dat ben ik ook wel,” zegt Tammo. Hij lacht alweer een beetje. „Bedankt Pierre, dat je me geholpen hebt.”

Pierre geeft geen antwoord. Hij buigt de struik weer wat op zij en bekijkt de ingang.

„Ik wist helemaal niet dat hier nog een bunkergang liep,” zegt hij.

„Wij wisten het tot vanmiddag ook niet,” zegt Rob. „We ontdekten hem toevallig,” en hij vertelt hoe ze het in de gaten kregen.

„Het bergeendje zal er nog wel inzitten,” zegt hij.

„Mooi laten zitten,” vindt Pierre. „Jullie zijn mal om ter wille van zo’n diertje zulke gevaarlijke kunsten uit te halen. Stel je voor! Zo maar een onbekende gang instappen. Hij had wel kunnen instorten!”

De jongens zeggen maar niets meer. Ze kunnen Pierre geen ongelijk geven.

Tammo komt overeind en probeert een paar passen te lopen. Het doet wel een beetje pijn, maar het gaat toch alweer beter dan daar-net.

„Lukt het?” vraagt Pierre.

„Ja hoor,” zegt Tammo.

„Nou, dan ga ik maar weer. En denk erom, niet weer van zulke gevaarlijke toeren uithalen, hoor!”

Dat beloven de jongens.

Pierre gaat de ene kant op en Tammo en Rob de andere.

„Ben je niet boos op me?” vraagt Rob.

„Ik boos? Waarom?”

„Nou, het was toch eigenlijk mijn schuld dat we die bunkergang ingingen.”

Tammo lacht.

„Als ik het niet gewild had, was ik er niet ingegaan, hoor,” zegt hij.

„Het was mijn eigen schuld. Ik dacht dat ik het bergeendje kon redden.”

Rob, spontaan als hij is, voelt zich direct opgelucht als hij zijn vriend zo hoort praten.

„We zullen het hout voor de hut morgen maar halen, hè?” zegt hij.

„Ja,” zegt Tammo. „Ik heb er nu niet veel zin meer in. En bovendien doet mijn voet nog lelijk pijn.”

„Wat een fijne man is die Pierre,” vindt Rob. „Toen ik hem vertelde dat jij in moeilijkheden zat, wist hij niet hoe gauw hij naar de bunkergang moest komen.”

„Ja, ik mag hem ook graag,” zegt Tammo.

„Weet je wat je moet doen, Tammo?” zegt vader.

„Wat dan?” wil Tammo weten.

„Je moet Pierre morgen maar eens een doos sigaren brengen. Dat heeft hij wel verdiend, vind je ook niet?”

„Ja, dat is een goed idee,” zegt Tammo.

Ze zitten met z'n vieren aan tafel: vader, moeder, Alie en Tammo. Ze hebben zojuist gegeten en zitten nu nog gezellig een beetje na te tafelen. Vader heeft de krant gepakt. Tammo zit voor het raam. Dan kan hij mooi naar buiten kijken. Hij heeft precies het gezicht op de camping en op een deel van het erf. Wat staan er al veel tenten! Ze hebben fleurige kleuren: blauw, geel en oranje. Er lopen veel mensen over het erf. Ze maken een praatje over wat voor hen op dat moment het belangrijkste is: het mooie weer. En de voorspellingen voor morgen zijn ook goed. Een vakantie aan het strand staat of valt met de gesteldheid van het weer.

„Sjonge,” zegt vader, „er is tot twee keer toe ingebroken in Haamstede. Ja, als er zoveel vreemden op het eiland komen, lopen er allicht ook onguere typen bij.”

Er komt een vrouw naar de achterdeur. Ze opent die en roept: „Vollek.”

Alie, Tammo's grote zus van zestien jaar, gaat naar haar toe.

„Kan ik nog wat suiker krijgen?” vraagt de vrouw. „Ik had het helemaal vergeten.”

„Hebt u een ogenblikje?” vraagt Alie. „We zijn zo klaar met het eten.”

Allen vouwen de handen en sluiten de ogen. Vaders rustige vertrouwde stem klinkt door het vertrek. Hij dankt de Heer voor de maaltijd en ook voor het feit dat Tammo's avontuur nog zo goed is afgelopen.

2. Een vreemde ontdekking

„Hou eens vast, Tammo,” zegt vader. Hij hijgt van het harde werken. Er staan kleine zweetdruppeltjes op zijn voorhoofd.

Tammo spant zich tot het uiterste in de deur goed vast te houden.

„Goed zo. Nu houden zo.”

Vader bukt zich snel om de scharnierpennen van de grond te pakken. Een paar korte tikken met de hamer en de deur zit in het zomerhuisje.

„Laat maar los, Tammo. Er kan nu niets meer gebeuren.”

Vader probeert de deur te sluiten, maar het past niet helemaal.

„Hm,” bromt hij, „nog een beetje bijschaven.”

„Moet de deur er weer uit, vader?” vraagt Tammo.

„Nee, het gaat zo wel.”

Vader neemt de schaaaf; de scherpe snede flitst langs het hout. Spaanders vliegen in het rond.

„Kan ik nog ergens mee helpen, vader?”

„Ja, je mag wel even voor mij naar de timmerman. De houtschroeven zijn bijna op.”

Vader gaat het huisje in en geeft Tammo een leeg schroevendoosje.

„Van dit soort moet ik hebben. O ja, en ga meteen even naar de

schilder voor twee potten groene lakverf. Hij weet wel welke ik bedoel."

Vader geeft Tammo een briefje van tien.

„En een beetje opschieten, hoor. Je moet straks voor mij nog aan het schilderen. We moeten proberen vandaag het huisje in de grondverf te krijgen."

Tammo loopt weg om zijn fiets te halen. In de grote schuur, die omgebouwd is tot kampeerboerderij, zijn moeder en Alie druk aan het werk. Ze willen alles keurig voor elkaar hebben voordat meneer Van Harten met de groep uit Rotterdam komt.

Meneer Van Harten is een goede bekende voor de familie Van Schouwen. Ieder jaar komt hij met een andere groep van een school uit Rotterdam. Het bevalt hem heel goed. Daarom komt hij steeds weer bij hen terug. En dit jaar zal hij wel helemaal tevreden zijn, want zo mooi als nu heeft de schuur er nog nooit uit gezien. Achter het grote dagverblijf, waarin lange tafels staan met banken erachter en een paar ouderwetse Zeeuwse lampen erboven, liggen de slaapvertrekken voor de jongens en meisjes. Ze hoeven nu niet meer in het hooi te slapen zoals vorig jaar (wat ze overigens erg gezellig vonden!), maar vader Van Schouwen heeft stapelbedden gekocht; het ziet er allemaal fris en netjes uit. En achter de slaapvertrekken bevinden zich de wasgelegenheden. Vader heeft er de hele winter aan gewerkt en ook Jacob, de knecht, heeft meegewerkt, omdat er op de boerderij zelf weinig te doen viel in de winter. Die omgebouwde schuur is vaders trots.

„'t Is net een klein jeugdherbergje," zegt hij. „De gasten moeten alleen zelf voor hun eten zorgen, anders zou het een complete jeugdherberg zijn!"

Als Tammo op het punt staat weg te rijden, ziet hij vaders fiets staan. Die heeft fietstassen. Weet je wat, denkt Tammo, ik gebruik vaders fiets. Dan hoef ik ook geen tas mee te nemen.

Het zadel is zo hoog, dat Tammo niet bij de trappers kan komen als hij erop zit. Zelfs als hij zijn benen over de stang heeft geslagen,

valt het nog niet mee. Daarom fietst hij maar met zijn ene been onder de stang door.

Moeder ziet hem langs gaan door het raampje van de schuur.

„Tammo,” roept ze.

Oei, denkt Tammo, ze heeft me gezien. Hij weet wel dat zijn ouders het niet goedvinden dat hij op vaders fiets rijdt.

Met een zucht stapt hij af en gaat het dagverblijf binnen.

„Wat is er, moeder?” vraagt hij.

„Waar ga je naar toe?” is moeders wedervraag.

„Ik moet voor vader naar de schilder en naar de timmerman,” antwoordt hij.

„En heeft vader gezegd dat je dat maar op zijn fiets moest doen?”

„Op mijn fiets zitten geen tassen,” verdedigt hij zich.

„In de bijkeuken hangt wel een oude tas. Neem die maar mee en pak je eigen fiets.”

Tammo draait zich teleurgesteld om. Dat moeder het nu weer in de gaten moest hebben.

„Zeg Tammo,” roept Alie. „Als je toch in het dorp komt, ga dan nog even naar Van Dalen een bestelling brengen.”

Alie heeft het beheer over de kampwinkel, die aan de andere kant van het erf staat. Toen het winter was, is ze enkele keren per week naar Zierikzee gefietst om de cursus voor het middenstandsdiploma te volgen. Ze is dit voorjaar geslaagd en nu mag ze een winkel houden bij de camping. Dat is erg handig voor de mensen die bij hen kamperen. Nu hoeven ze niet voor elk wissewasje naar het dorp.

Zo heeft ieder in het gezin Van Schouwen zijn eigen taak. Vader zorgt ervoor dat de hele camping goed in orde is. Moeder doet de administratie; zij schrijft de mensen die van plan zijn de vakantie bij hen door te brengen en beantwoordt hun vragen. Alie zorgt voor de winkel. Jacob doet het boerenwerk; hij gaat naar het land en verzorgt de koeien. En Tammo is manusje van alles; hij helpt waar hij kan helpen en hij doet het graag, want hij weet dat er

heel wat komt kijken als zo'n groot bedrijf goed wil werken.

Tammo pakt de tas uit de bijkeuken en hangt hem aan het stuur van zijn fiets. Dan rijdt hij het zandpaadje af dat naar de asfaltweg leidt. Vader is ook van plan het weggetje nog eens te verharderen, maar dat kost erg veel geld. Daar zal de eerste tijd dus weinig van komen.

Tammo fluit een vrolijk wijsje. Het is ook zulk mooi weer! En het is vakantie! Vanmiddag zal hij samen met Rob de planken naar de duinpan brengen. Vader vond het goed! Misschien kunnen ze vanmiddag al een heel eind klaarkomen met het bouwen van de hut. En vanavond na het eten zal hij met zijn vriend naar Pierre gaan om hem een doos sigaren te brengen. De dag is haast te kort, denkt Tammo. Als hij twee keer zo lang was, verveelde ik me nog niet. De pijn in zijn voet is vrijwel over. Zijn enkel is nog wat blauw en dik en er lopen een paar kleine schrammetjes over. Maar dat is de moeite niet waard om erover te praten.

Bij de timmerman moet Tammo even wachten. Hij is in gesprek met een meneer. Ze staan bij een grote stapel hout. Kennelijk wil de man er wat van kopen, want hij wijst ernaar en hij wrijft er met zijn vingers over om te voelen of de kwaliteit goed is.

Tammo loopt onrustig heen en weer. Als hij ergens een hekel aan heeft, dan is het aan wachten. Wat heeft die timmerman een ingewikkelde machines in zijn werkplaats staan! In het midden bevindt zich een grote schaafmachine. Tammo kan zich van een vorige keer dat hij hier geweest is herinneren, dat zo'n ding een vreselijk lawaai maakt en de houtspaanders hoog opvliegen. Tammo durft er niet dicht bij te staan. Hij is altijd bang dat de machine uit elkaar vliegt!

Maar je kunt er wel snel mee werken. In een ommezien heeft de timmerman een heel lange plank keurig geschaafd. En een eindje verderop staat de cirkelzaag. Dat is een wiel, met allemaal scherpe tanden eraan. Dat kan razendsnel ronddraaien en zo zijn de planken gauw doorgezaagd.

Hè, wat duurt dat wachten lang. Ik wou dat die meneer maar eens ophoepelde, denkt Tammo. Hij hoort dat de torenklok tien keer slaat. Tien uur al.

Eindelijk is de man klaar.

„Ja, het komt voor elkaar, hoor,” zegt de timmerman. „Ik zal zorgen dat u ze vanmiddag nog krijgt.” Hij schrijft het adres in een notitieboekje.

„Zo Tammo,” zegt de timmerman, „begint het wachten je nog niet te vervelen?”

„Nou, een beetje wel, hoor,” lacht Tammo eerlijk.

„Wat zal het zijn?”

Tammo zegt de boodschap en even later haast hij zich naar de schilder. Daar is hij gelukkig gauw klaar. Nadat hij bij Van Dalen Alie's bestelling heeft opgegeven en op het punt staat het dorpsplein af te fietsen, ziet hij Rob. Die heeft een boodschappentas in zijn hand.

„Hai,” roept Tammo, „moet Robje boodschapjes doen voor zijn moe?”

„Ja,” zegt Rob lachend, „en moet Tammoetje ook boodschapjes voor zijn moe doen?”

De jongens schateren van het lachen. Tammo gunt zich echter geen tijd een praatje te maken.

„Tot vanmiddag, hè?” roept hij.

„Tot vanmiddag,” roept Rob terug. „Hé, wacht nu toch eens even! Hoe is het met je voet? En mag je de planken hebben?”

Ja, dat zijn toch wel een paar belangrijke vragen.

Tammo is zijn vriend al gepasseerd. Onverwacht zwenkt hij bij om naar Rob toe te gaan. Hij schrikt hevig als vlak achter hem een auto uit alle macht remt. Haastig gaat hij naar de kant, waar hij trillend van zijn fiets stapt.

De chauffeur draait het portierraampje naar beneden en zegt: „Kun je niet uitkijken, bengel? Wat zijn dat nu voor manieren?”

Tammo schaamt zich. Hij weet niet wat hij zeggen moet. De me-

neer kijkt hem met een vernietigende blik aan en geeft dan gas. Daar komt Rob aanhollen.

„Nou,” zegt hij, „dat scheelde ook maar een haar! Man, ik ben me een ongeluk geschrokken. Wie steekt er nu zo plotseling de weg over!”

Tammo is nog wat bleekjes om zijn neus.

„Hè, hè,” zegt hij. En hij zucht eens diep.

„Hoe is het met je voet?”

„Goed,” antwoordt Tammo. „Ik kan er weer gewoon op lopen.”

„Prachtig,” glundert Rob. „Stel je voor dat je met je been op een stoel moest gaan zitten en dat braaf de hele vakantie moest volhouden. Ik geloof niet dat ik een ergere straf kon bedenken.”

„We mogen de planken hebben,” zegt Tammo. „Vader vond het dadelijk goed.”

„Prachtig,” zegt Rob weer, „prachtig.” Dat hoort hij zijn vader ook vaak zeggen.

„Hoe laat zal ik komen?”

„Nou, tegen een uur of drie, want . . .”

„Dan pas?”

„Ja, ik zou mijn vader nog helpen met schilderen.”

„O, maar ik wil wel meehelpen, hoor. 't Lijkt me mooi werk.”

„Ja, dat is een goed idee. Kom dan vanmiddag direct na het eten. Dan zijn we des te eerder klaar.”

De twee vrienden nemen afscheid. De torenklok slaat al halfelf. Ik mag wel eens opschieten, denkt Tammo, anders krijgen we nog boze gezichten.

Vader is al met het grondverven begonnen als Tammo het erf oprijdt.

„Kom je nog eens terug?” vraagt hij.

„Ik moest zo lang wachten bij de timmerman,” zegt Tammo.

„Ik zou zeggen, als jij nu eens verder gaat met schilderen, dan ga ik de kastjes in de keuken bevestigen. Kon je de schroeven krijgen?”

Tammo geeft ze aan vader en wil de verfkwast overnemen.

„Ga eerst je oude overal aantrekken, dan kun je je kleren niet bederven.”

Even later is Tammo aan het schilderen. Hij doet het met lange halen en keurig gedekt als een volleerd schilder, maar hij kan toch niet voorkomen dat zijn handen onder de verf komen te zitten – dat vervelende spul loopt langs de kwast naar beneden! – en zijn wangen en voorhoofd vertonen hier en daar ook een wonderlijke kleur.

„Nou Rob, hij staat je keurig, hoor. Je bent geknipt voor circusclown.” Tammo schatert het uit van het lachen.

Rob lacht ook maar mee. Het is ook wel een beetje een grappig gezicht, zo'n jongen in een overal van Jacob. Hij heeft de mouwen en de broekspijpen omgeslagen; het kruis van de broek hangt hem tussen de knieën.

Jacob kijkt ernaar met een keurende blik. Hij houdt zijn hoofd een beetje schuin en een hand tegen zijn kin. „Daar zit een goede boer in,” zegt hij ernstig.

„Ik een boer?” roept Rob. „Ik niet, hoor. Ik wil later piloot worden.”

„Piloot! Nou, dat is een gevaarlijk beroep. Mij niet gezien,” zegt Jacob. Hij kijkt op zijn horloge en haast zich weg.

Rob doopt de verfkwast voorzichtig in de verfpot en begint dan heel secuur te schilderen. Hij doet het werkelijk heel netjes. Zijn vingers blijven schoon.

„Wat wil jij later worden?” vraagt hij aan Tammo, die een eindje verderop staat te schilderen.

„Onderwijzer,” zegt Tammo.

„Onderwijzer?” vraagt Rob verbaasd. „Nou, dat lijkt me niets. Altijd binnen zitten en zo. Waarom wil je dat worden?”

„Het lijkt me leuk om schriftjes na te kijken.”

„Je bent mal,” lacht Rob en hij kijkt zijn vriend met ongelovige

ogen aan.

Vader Van Schouwen kijkt goedkeurend naar het werk van de jongens. Ze schieten flink op en ze doen het goed. Na een uurtje is het werk helemaal klaar. Vader heeft het binnenwerk nu ook gedaan. Met z'n drieën lopen ze naar de boerderij om wat te drinken. Tammo gaat eerst met een doek met benzine aan het werk om al de verfvlekken weer van zijn handen en gezicht te wrijven; Rob trekt zijn overal weer uit en kijkt spottend naar zijn vriend. „Over clowns gesproken!” zegt hij. „Sjonge, wat ben jij een knoeipot.”

„Willen jullie ook thee,” vraagt Tammo’s moeder, „of hebber. jullie liever een glas limonade?”

De jongens kiezen allebei limonade. Nu ze zitten, voelen ze toch wel een beetje een vermoeid gevoel in hun benen. Ze drinken met lange teugen. Ha, daar knap je van op.

„Zo,” zegt Rob, als de glazen leeg zijn, „en nu gaan we aan de slag.”

„Aan de slag?” vraagt moeder. „Me dunkt dat jullie vanmiddag al heel wat gedaan hebben.”

„We gaan een hut bouwen, moeder,” zegt Tammo. „In een duinpan.”

„Zijn jullie dan niet moe?”

„Welnee,” lachen Rob en Tammo tegelijk. De limonade heeft wonderen gedaan.

De jongens krijgen allebei nog een reep chocola „voor de moeite” en dan haasten ze zich naar buiten. Het is inmiddels al bijna halfdrie geworden. Als ze naar de schuur gaan, waar de planken staan, zien ze in de verte een autobus rijden. De bus mindert vaart als hij de zandweg bereikt en komt dan langzaam naar de boerderij toe. Grote stofwolken dwarrelen aan weerszijden op.

„Daar komt de groep uit Rotterdam,” zegt Tammo.

De jongens vergeten hun plan even en lopen vlug naar het erf. Er zitten veel kinderen in de bus. Wel dertig, schat Tammo. Het is een grote groep dit jaar.

Hij moet een beetje lachen als hij ziet hoe bleek meneer Van Harten is, want hij herinnert zich het grapje dat Jacob daar vorig jaar over maakte.

„Het komt hier wit en gaat hier bruin vandaan. Ra, ra, wat is dat?”

„Dat weet ik niet, hoor,” had Tammo gezegd.

„Meneer Van Harten. Als hij hier een week is, is hij zo bruin als een nikker.”

„Rustig jongens,” roept meneer Van Harten. De kinderen verdringen zich om uit de benauwde bus te komen.

Een juffrouw die nog in de bus is, grijpt een extra wilde jongen in zijn kraag en schudt hem eens flink door elkaar. Haar mond gaat razendsnel op en neer, maar in het algemene tumult kun je niet horen wat ze zegt.

„Nou, nou,” zegt Rob, terwijl hij Tammo aanstoot, „dat is een katekop, hoor. Als dat onze juf was . . .”

Daar komt vader ook al aan. Hij gaat naar meneer Van Harten toe. De twee mannen schudden elkaar de hand. Vader wijst naar de omgebouwde schuur. Zeker vertelt hij dat het daar nu zo mooi geworden is. Meneer Van Harten lacht en knikt.

De kinderen lopen allemaal door elkaar. Ze rekken zich uit en sommigen geeuwen. Ze zijn slaperig en stijf geworden van die lange busreis.

„Zeg Tammo,” zegt Rob, „zullen we . . .”

„Hé, kijk daar eens,” valt Tammo zijn vriend in de rede. „Is dat Hippie niet?”

„Hippie?” zegt Rob verbaasd. „Wie is dat?”

Maar Tammo geeft geen antwoord. Hij loopt tussen de kinderen door naar een jongen met rossig haar, die een beetje boven de anderen uitsteekt.

„Ha Hippie,” roept Tammo. Hij geeft de jongen een stevige klap op zijn schouder.

„Hallo Tammo,” zegt de jongen veel minder opgetogen.

„Ik wist helemaal niet dat je dit jaar ook mee zou komen. Je zou toch naar de Mavo gaan?”

„Ik ben blijven zitten,” zegt de jongen. „Daarom ben ik er dit jaar ook weer bij.”

Hij zegt het op sombere toon.

„Vind je het niet fijn?” vraagt Tammo.

„Dat ik ben blijven zitten?”

„Nee, dat je weer mee mocht natuurlijk!”

„O ja, dat gaat wel, maar ik was toch liever overgegaan.”

„Dat kan ik me voorstellen,” zegt Tammo.

Hij herinnert zich dat Hippië vorig jaar een levenslustige knaap was. Altijd haantje de voorste, ook als er ondeugende streken werden uitgehaald.

„Ik hoop dat we deze week mooi weer zullen hebben,” zegt Tammo.

„Dat hoop ik ook,” zegt Hippië. „Ik heb zin om te zwemmen.”

Tammo ziet dat Rob ongeduldig bij het huis staat te wachten. Rob wil nu eindelijk wel eens beginnen met het maken van een hut.

„Nou, tot ziens, Hippië,” groet Tammo.

„Ja, tot ziens,” zegt Hippië.

„Wie was dat?” wil Rob weten als ze beladen met een stapeltje planken, een hamer en spijkers de duinen ingaan.

„Dat was Hippië,” zegt Tammo.

„Wat een gekke naam,” meent Rob. „Die naam heb ik nog nooit gehoord.”

Tammo lacht. „Het is zijn echte naam niet. De jongens noemden hem vorig jaar zo, omdat hij telkens „hippie” zei, als hij ergens blij om was. Maar hij deed nu een beetje stug, hoor.”

Rob luistert echter al niet meer. Hij kan zijn gedachten zelden lang bij één onderwerp houden. Hij kijkt naar een vogel die heel stil boven een duin staat, met zijn kop in de wind. Zijn vleugels bewegen rusteloos heen en weer en zijn staart is iets naar voren gebogen.

„Wat is dat voor een vogel?” vraagt Rob.

„O, dat is een torenvalk,” antwoordt Tammo. „Hij staat te bidden.”

„Te wat?” vraagt Rob verbaasd.

„Te bidden,” herhaalt Tammo. „Dat heet zo, als een torenvalk stilstaat in de lucht.”

De jongens lopen verder, maar ze houden de roofvogel goed in het oog. De vogel heeft hen echter ook gezien. Met een paar zwenkende bewegingen zeilt hij weg om een eind verder weer te gaan bidden.

Het is nog een heeld eind naar „hun” duinpan. Vooral het

laatste stuk blijft het pad steeds stijgen. Hun voeten zakken weg in het korrelige zand. De fijne steentjes dringen door hun kousen heen en kriebelen tussen hun tenen. Maar de jongens zetten dapper door.

Met een zucht van verlichting dalen ze hun duinpan af en laten het hout met een smak op de grond vallen. Rob ploft ernaast neer in de struiken en Tammo haalt een kreukelige en lang niet schone zakdoek uit zijn zak en snuit omslachtig zijn neus.

„Wat een beestenwerk,” zucht Rob. „En dan te bedenken dat we nog maar de helft van het hout hier hebben. Ik moet er niet aan denken: nog eens zo’n wandeling door die hitte.”

„Je doet het jezelf aan, hoor,” zegt Tammo. „Er is niemand die zegt dat het moet.”

„Ach ja, dat weet ik wel. Als we het hout hier eenmaal hebben, begint het leuker te worden.”

Tammo herinnert zich het bergeendenhol. Hij kan niet nalaten even een kijkje te nemen. Voorzichtig buigt hij de takken op zij en gluurt naar binnen. Het hol is echter leeg. Moeder bergeend heeft zeker de gevaarlijke tocht naar de zee al ondernomen. Als hij terugloopt naar Rob, werpt hij nog een scheve blik op de bunkergang. Boe, als hij aan gisteren denkt! Maar wat is dat? Tammo begint erg nieuwsgierig te worden als hij achter de struiken die de ingang van de bunker maskeren, een stuk hout meent te zien. Daar moet hij meer van weten! Hij gluurt tussen de struiken door: de ingang is helemaal dichtgemaakt met een oude deur.

„Zeg Rob,” fluistert hij. „Kom eens kijken.”

Rob schrikt. Waarom doet zijn vriend zo geheimzinnig? Hij haast zich om bij hem te komen.

„Wie zou dat nu gedaan hebben?” vraagt Tammo.

„Dat weet ik niet, hoor,” antwoordt Rob.

De jongens vinden het vreemd. Wat voor zin heeft het om een deur te maken voor een bunkergang? Niemand weet immers dat hier zo’n gang is behalve zij en . . .

„Pierre,” zegt Tammo. Natuurlijk! Dat heeft Pierre gedaan. Hij is de enige die van het bestaan van deze gang afweet.

„Waarom zou hij dat gedaan hebben?” zegt Rob.

„Misschien wel, omdat hij niet hebben wil dat er nog eens iemand tussen de stenen bekneld raakt.”

Ja, zo iets zal het wel zijn. De jongens gaan weer naar de plaats terug waar ze het hout hebben neergegoooid. Ze vergeten die bunkerang maar het liefst zo gauw mogelijk, omdat ze er zo'n vervelend avontuur in hebben beleefd.

Over enkele dagen zullen ze er echter vreselijk spijt van hebben dat ze niet even een kijkje achter die deur hebben genomen...!

Die middag gaan ze nog een keer heen en weer om de rest van het hout op te halen. Ze slepen het tussen de struiken en leggen het neer vlak bij de plaats waar ze hun hut zullen bouwen.

Met hun handen maken ze een sleuf in de grond in de vorm van een vierkant. Ze zoeken een aantal planken uit die ongeveer van dezelfde grootte zijn en zetten ze rechtop naast elkaar in de sleuf. Zo hebben ze na korte tijd een huisje zonder dak.

Als ze zover zijn, vinden de jongens het voorlopig genoeg. Ze moeten vanavond nog naar Pierre om hem de sigaren te brengen. Morgen zullen ze de hut verder afmaken.

3. Op bezoek bij Pierre

„Ik begrijp niet,” zegt Rob, „dat iemand in deze moderne tijd nog in zo'n ouwe keet wil wonen.” Dat heeft hij zijn vader ook eens horen zeggen en het klonk hem heel gewichtig in de oren. „Pierre houdt van de natuur,” zegt Tammo.

„Moet je daarom in zo'n krot gaan wonen?”

„Ik weet het ook niet, hoor,” zegt Tammo. „Hij zal het wel fijn vinden, anders deed hij het niet.”

De jongens zijn al vaak langs het huisje van Pierre gekomen. Het is opgetrokken uit oude planken. Naast het huisje ligt een hoge stapel hout; takken en planken die Pierre op het strand gevonden heeft. Het ziet er allemaal erg armoedig uit. Als je dat alles zo aanziet, denk je dat het niet mogelijk is; dat zo iets alleen in boeken kan gebeuren. De mensen in het dorp hebben zich dikwijls afgevraagd waarom zo'n oude vriendelijke man niet in een rusthuis gaat. Ze hebben zich verdiept in allerlei gissingen over Pierre's verleden, maar niemand weet er het reine van. De bakker beweert dat Pierre heel rijk is, maar dat geloven de mensen niet. Anderen spreken er geheimzinnig over dat Pierre een „verleden” heeft. „Hij heeft vast eens iets uitgehaald dat niet door de beugel kon. Gestolen of zo. Wie weet!”

„Ach, kom nou. Zo'n aardige man. Hij doet geen vlieg kwaad.”

„Ja, maar je kunt nooit weten.”

Pierre zit op het bankje voor zijn huisje. Hij rookt een pijp en is diep in gedachten verzonken. Hij merkt de jongens pas op als ze al vlak bij hem zijn.

Er komt een glimlach op zijn gezicht: je kunt zien dat hij blij is de jongens te zien.

„Hallo Pierre,” zeggen Tammo en Rob.

„Kijk eens aan,” lacht Pierre, „ik krijg visite. Dat gebeurt ook niet alle dagen. Kom erbij zitten. Koest Emir.”

Hij grijpt de hond, die grommend overeind komt, in zijn nekvel en duwt hem op de grond.

„Wees maar niet bang,” zegt hij. „Emir doet je niets. Goed volk, Emir.” Pierre klopt de hond vriendelijk op zijn nek.

De jongens gaan naast de oude man op het bankje zitten. Ze voelen zich wat verlegen en weten niet goed wat ze zeggen moeten.

„Hoe is het met je voet, Tammo?”

„Goed Pierre,” zegt Tammo. Hij doet zijn sok een eindje naar beneden en laat hem zijn enkel zien.

„Hm, alleen een schrammetje. Ja broeder, je bent er goed afgekomen. Levensgevaarlijk wat jullie daar deden.”

„Ik zal er niet gauw weer inkruipen,” zegt Tammo.

„Niet gauw weer? Zeg maar nooit!” zegt Pierre. „Ze moesten die bunkers slopen. Ze ontsieren de schoonheid van de duinen. Vervelende herinneringen aan de oorlog zijn het.”

„Woonde je hier toen ook al?” vraagt Rob nieuwsgierig.

„In de oorlog woonde ik in Zwitserland.”

„In Zwitserland?” vragen de jongens allebei verbaasd. „Wat een eind van huis!”

„Tja,” beaamt Pierre. „Het kan raar lopen in een mensenleven.”

Zijn gezicht heeft opeens een sombere uitdrukking gekregen, dreigend haast. De jongens worden er een beetje onrustig van. Wat gaat er nu om in de oude man? Heeft hij iets verdrietigs meegeemaakt in de oorlog?

Even is het stil. De spanning wordt haast voelbaar.

„Ik . . . eh . . . ik heb iets voor je meegebracht,” hakkelt Tammo en hij haalt de sigaren onder zijn bloes vandaan en geeft de doos aan Pierre.

Voordat Pierre erop verdacht is, heeft hij hem al in zijn handen.

„Waar is dat nu voor nodig?” wil hij weten.

„Omdat je mij uit die bunkergang hebt bevrijd,” zegt Tammo.

„Als jij er niet was geweest, dan . . .”

„Nou, dat vind ik bijzonder aardig van je,” zegt Pierre. Zijn gezicht straalt van genoegen en hij herhaalt: „Dat vind ik nou bijzonder aardig . . .”

Hij pakt dadelijk een sigaar, legt zijn pijp aan de kant en steekt een lucifer aan.

„Hm, dat smaakt,” zegt hij. „Dat is een beste sigaar!”

De jongens blijven nog een poosje zitten. Pierre vertelt dat hij

's nachts wel eens gaat peuren in zee. Dat is bij de wet verboden. De jongens luisteren met grote spanning. Vooral als Pierre vertelt dat een agent uit Haamstede hem in de gaten had en hem probeerde te arresteren, kunnen de jongens hun lachen niet inhouden. Pierre vertelt het ook op zo'n koddige manier.

„Ik zat daar gewoon achter een struikje. Het was zo klein, dat mijn rug er nog boven uitstak, maar die agent kwam op een drafje aansukkelen en liep rakelings langs mij heen. Als ik gewild had, had ik hem zo in zijn knieën kunnen knijpen. Later, toen hij verdwenen was, wilde ik mijn tuig met de wormen weer opsporen, maar ik kon het nergens meer vinden. Dat was natuurlijk een hele strop.”

De zon staat al als een rode bal boven zee als de jongens er eindelijk eens aan denken op te stappen.

„Wacht,” zegt Pierre, „jullie krijgen een appel van me.”

Als hij binnen is, werpen Tammo en Rob stiekeme blikken in het huisje. Het is er schemerdonker. Ze kunnen dus niet zoveel zien, maar toch valt het hun op, dat het er een vreselijke rommel is. Pierre schenkt weinig aandacht aan zijn huishoudinkje. En even krijgen de jongens een vreemd gevoel van binnen, dat ze zelf niet begrijpen. Hebben ze er misschien een beetje notie van hoe eenzaam de oude man het hier wel moet hebben?

De jongens zeggen niet veel als ze naar huis gaan. Ze eten zwijgend hun appel op.

Als ze het kampeerterrein opgaan, is de zon al onder. De lucht in het westen heeft de mooiste tinten.

Bij de boerderij is het een drukte van belang. Er spelen een paar meisjes op een gitaar. Andere zingen erbij.

„Ik kom morgen tegen negen uur bij je,” zegt Rob, terwijl hij zijn fiets pakt.

„Oké,” zegt Tammo. „Ik denk dat we onze hut dan wel af kunnen krijgen.”

Hij zwaait zijn vriend na, als deze over de zandweg verdwijnt in

de richting van het dorp. Dan gaat hij naar het groepje toe, dat de zangers omringt. Meneer Van Harten heeft dit jaar een vrolijk stel. Zou Hippië er ook bij zijn? Het is vrij donker. Tammo kan de gezichten moeilijk onderscheiden. Hij ziet hem niet.

Hij staat op het punt naar huis te gaan als iemand hem op de schouder tikt. Verrast kijkt hij om. Het is meneer Van Harten.

„Zeg . . . eh . . . hoe heet je ook weer?”

„Tammo.”

„O ja, zeg Tammo, kun je je herinneren dat je het vorige jaar eens mee geweest ben toen we een wandeltocht door de duinen maakten? Je hebt ons op plekjes gebracht waar veel natuurschoon was. Weet je wat ik nu zo mooi zou vinden? Als je dit jaar ook eens mee wilde als gids. Wat vind je daarvan?”

Tammo krijgt een kleur van trots en opwinding. Dat meneer Van Harten zich dat nu nog herinnert!

„Ja, goed hoor,” zegt hij.

„Kun je overmorgen?”

Tammo knikt. Hij heeft immers vakantie.

„Goed zo, dat is dan geregeld,” lacht meneer Van Harten.

„Ik weet nog niet precies hoe laat we weggaan. Bovendien moet ik nog toegangskaarten voor de domeinen halen, maar ik zal het je morgen vertellen.”

Sjonge, wat een vakantie, denkt Tammo. Hij ligt in bed met zijn handen onder zijn hoofd. Langs de gordijnen glipt een streepje licht naar binnen van de lantaarn bij de schuur. Een hut maken . . . en zwemmen in zee . . . en spelen in de duinen . . . en gids zijn bij een excursie . . . Ik kom nog tijd te kort, denkt hij. Morgen gaan we eerst de hut afmaken. Ha, niemand kan ons dan vinden. Hij draait zich op zijn zij.

Maar die deur voor de bunkergang, dat is toch gek. Tammo gaapt eens diep. Wie zet er nu een deur voor een bunkergang. Eens kijken of hij er morgen nog staat. Morgen . . .

Langzaam vallen zijn ogen toe. En als moeder komt om hem er nog eens extra goed onder te stoppen, slaapt hij al als een marmot. Moeder drukt hem een zoen op het voorhoofd.

Even veegt Tammo met zijn hand door de lucht, alsof hij een lastige vlieg wil wegjagen.

Moeder lacht. „Welterusten hoor,” fluistert ze, maar ze krijgt natuurlijk geen antwoord.

4. „Krabje kletsen”

„Je kunt hem wel zien, hoor,” roept Rob teleurgesteld. Hij is boven op een duin geklommen om te zien of de nieuwe hut vanaf die plaats ook zichtbaar is.

„Ik zal wat takken op het dak leggen,” zegt Tammo. Met zijn mes snijdt hij een paar stevige bremtakken door en legt ze op het platte dak van de hut.

„Ja, zo is het beter,” roept Rob. Hij rent met een vaartje de heuvel af, werkt zich tussen de struiken door en kruipt naast Tammo, die inmiddels de nieuwe hut is binnengegaan. Ze kijken elkaar met glundere gezichten aan.

„Je moet toevallig deze kant op kijken, wil je hem zien,” zegt Rob. „Onze hut zit aardig goed verborgen.”

„Nu moeten we er eigenlijk ook nog een vloerkleed in hebben,” meent Tammo. „Zo op de grond zitten is niets waard. Ik zal moeder eens vragen of zij nog iets heeft.”

„Nee, dat hoeft niet, joh. Ik zal ervoor zorgen. Wij hebben pas een nieuw divankleed gekregen. Het oude ligt nu in de schuur.”

Het is gezellig in de hut. Het is er een beetje schemerig, want de ingang is erg laag. Je moet kruipen als je naar binnen wilt. De

jongens beloven elkaar, dat ze aan niemand zullen vertellen waar hun hut staat, zelfs aan hun ouders niet.

„Weet je wat we doen?” zegt Tammo. „We gaan een pijl en boog maken. Dan kunnen we hier mooi Indiaantje spelen. We gaan op de loer liggen en als er iemand aankomt, schieten we een pijl in zijn richting en dan duiken we gauw in onze hut.”

Rob's ogen gaan glinsteren.

„Dat is een prachsidee,” zegt hij. „Maar we moeten natuurlijk wel oppassen dat we niemand raken. Stel je eens voor . . .”

„Natuurlijk passen we wel op.”

De jongens kunnen het in hun hut nu niet langer uithouden. Ze kruipen achter elkaar naar buiten en schuifelen naar de open plek. Als ze het duin willen beklimmen, blijft Rob plotseling geschrokken staan. Hij grijpt Tammo bij zijn arm.

„Wat is er?” fluistert Tammo. Zijn vriend heeft hem erg aan het schrikken gemaakt. Hij kijkt naar de plaats waar Rob heen wijst. In het zand zijn duidelijk sporen van mannenvoeten zichtbaar en . . . ze leiden naar de ingang van de bunker.

„Nou, wat zou dat dan?” zegt Tammo.

„Wat zou dat dan? Er is hier weer iemand geweest.”

„Nee hoor,” zegt Tammo. „Die sporen waren er gisteren ook al.”

„Ach, zeur toch niet,” zegt Rob, een beetje kwaad. „We hebben gisteren allebei nog bij die struiken gestaan en van onze voetsporen is niets meer te zien.”

„Pierre wou zeker . . .”

„Nee, nee,” fluistert Rob. „Weet je wat ik denk? Ik denk dat hier iets niet pluis is.” Hij zegt het heel geheimzinnig.

Rob heeft nogal veel fantasie. Hij stelt zich voor dat er iemand in het donker de duinpan in komt sluipen. Hij heeft iets onder zijn jas en kijkt argwanend om zich heen. Hij gaat naar de bunkergang, haalt de deur ervoor weg en gaat naar binnen. Daar legt hij iets op de grond. Voordat hij weggaat, sluit hij de ingang zorgvuldig weer af.

„Wat niet pluis?” lacht Tammo. „Je bent gek. Wat zou er aan de hand moeten zijn?”

„Ik ga achter die deur kijken,” zegt Rob.

„Als je maar niet denkt dat ik weer naar binnen ga,” gaat Tammo er tegenin. „Eén keer bekneld zitten vind ik voldoende.”

Rob loopt naar de ingang en probeert de deur te verwijderen; het lukt hem echter niet.

„Help eens, Tammo,” kreunt hij.

Met z'n tweeën lukt het. De deur geeft mee en valt naar voren. Rob kijkt er overheen. Hij ziet echter niets bijzonders. Met verende krachten tillen ze de deur uit het gat. Rob laat zich een eindje in de opening glijden en gluurt de donkere gang in. Niets te zien.

„Zie je nu wel?” zegt Tammo. „Jij altijd met je geheimzinnige gedoe.”

„Rustig maar, hoor,” kalmeert Rob. „Je kon toch niet weten.”

„Dacht je dat er een schat verborgen zat of zo?” spot Tammo.

„Je kunt nooit weten,” herhaalt Rob.

Ze zetten de deur weer op zijn plaats en beklimmen het duin.

„Toch vind ik het vreemd van die voetstappen,” zegt Rob.

Tammo geeft geen antwoord. Hij houdt niet van geheimzinnigheden.

„Zullen we een eindje over het strand gaan?” zegt hij. „Dan komen we gauwer op de Badweg. Weet je waar de duinen beginnen? Daar staat een oude knotwilg. Er zitten vast wel mooie takken in voor een boog.”

Hoewel het nog maar elf uur in de morgen is, is het toch al vrij druk op het strand. Het hoofdseizoen is begonnen.

Overall verspreid liggen en zitten de mensen van het prachtige zomerweer te genieten. Ze laten zich bruin branden door de zon. Anderen rennen achter een bal aan of spelen badminton. Er zijn weinig mensen in zee, want het is afgaand getij; de stroom zou je

meesleuren als je je te ver in het water waagde. Bij de watergrens zijn een aantal kinderen een toren aan het bouwen. Een eindje verderop bij een pier staat een hele groep kinderen. Een paar meisjes gillen luid. De stemmen van die kinderen klinken helder boven het strandrumoer uit.

„Wat doen ze daar toch?” zegt Tammo, wijzend naar het groepje op de pier.

De jongens gaan vlak bij de vloedlijn lopen omdat het zand daar harder is en prettiger om te lopen. Ook kun je langs de vloedlijn soms interessante dingen vinden die de zee aan het land geeft. Maar nu letten de jongens daar niet op. Ze kijken naar het lawaaierige groepje, dat ze steeds meer naderen.

„’t Zijn kinderen van de groep van meneer Van Harten,” zegt Tammo. „Kijk, die lange Hippië steekt boven allemaal uit. Wat doet die raar.”

Hij danst rond alsof hij een Indiaan is en de meisjes stuiven aan de kant. Er vliegt iets door de lucht met veel uitsteeksels, dat met een klap op de basaltblokken valt.

„Ze gooien met een krab,” zegt Rob.

Tammo schrikt als hij dat hoort.

„Dat geloof ik niet. Het lijkt op een krab,” zegt hij.

Maar Rob heeft zich niet vergist.

Tammo rilt van afschuw als hij ziet wat de kinderen doen.

Met een lang stuk touw, waaraan een paar wormen zitten, haalt Hippië krabben uit de zee. Die bijten zich in de wormen vast en laten pas los als ze de harde jongenshand op hun dekschild voelen. Kijk! Hippië heeft er weer een te pakken.

„Vijftien meter,” gilt Hippië, rood van opwindings. „Ik gooi deze vijftien meter de lucht in.”

De meisjes gillen het uit van griezelige spanning.

Met één blik heeft Tammo de verminkte krabben gezien, die te pletter geslagen en in stukken op de grond liggen. Hij kookt van woede. Met een sprong heeft hij Hippië bereikt en grijpt hem bij

de opgeheven arm.

„Dat zul je wel laten,” gilt hij met overslaande stem.

Hippie is even verbluft van de plotselinge aanval. Maar dan begint hij bulderend te lachen.

„Nee maar,” roept hij uitdagend, „wat zullen we nu beleven?”

„Gooi die krab in het water,” sist Tammo terwijl hij zijn vuist dreigend onder Hippie's neus houdt. „Gooi die krab in het water.”

Hippie laat zich echter niet overdonderen. Met een waardig gebaar duwt hij Tammo's vuist weg en kijkt hem tartend aan. De kinderen dringen zich naar voren. Daar moeten ze bij wezen, want dat wordt knokken.

„Zo, ben jij de baas van de zee!” spot Hippie. „Neem me niet kwalijk, maar dat wist ik niet, hoor.” Dan geeft hij Tammo zo'n duw, dat deze zijn evenwicht niet kan bewaren en struikelend over de basaltblokken achterover in het water valt.

„Daar koel je van af, heethoofd!” zegt de slungel. En voordat Tammo uit het water geklauterd is, heeft hij de krab met een zwaai in de lucht gegooid.

Maar er is niemand die gilt en lacht als het dier te pletter slaat, zoals de andere krabben daarstraks. En als Hippie gedacht heeft dat Tammo zich zo gauw laat afpoeieren, dan heeft hij het mis. Als een pijl uit de boog stuift deze op de veel grotere jongen af. Zijn vuisten regenen neer. Hippie is er niet zo gauw op verdacht. Hij doet een stapje achteruit en ondergaat dezelfde „behandeling” die Tammo net gehad heeft. Tammo is zo kwaad, dat hij achter Hippie aan het water inspringt. Hij grijpt hem bij zijn rode haren die net weer boven water uitkomen en schudt zijn hoofd ruw heen en weer.

„Dierenbeul!” gilt hij. „Moordenaar!”

Maar nu wordt Hippie toch ook goed kwaad. Een moordenaar, omdat hij een paar van die onnozele krabjes heeft doodgemaakt! Wat verbeeldt dat snotjong zich wel. En op zijn beurt krijgt Tammo ervan langs.

Plotseling worden ze allebei ruw beetgegrepen en door elkaar geschud. Een bulderende stem zegt: „Wat is hier aan de hand?”

Het is meneer Van Harten, die een eind verderop met een paar kinderen bezig was een strandtekening te maken. Als hij hoort wat er is voorgevallen, wordt hij vreselijk kwaad.

Niet alleen op Hippie, maar ook op de andere kinderen die aan dit wrede spel hebben meegedaan.

„En met zo'n stel ben ik op vakantie,” zegt hij. „Ik schaam me voor jullie. Is dat nu een manier om die onschuldige dieren te vermoorden! Wat valt me dat van jullie tegen.”

De kinderen buigen beschaamd hun hoofd. Ze voelen wel dat het niet goed is wat ze gedaan hebben. Alleen Hippie kijkt meneer Van Harten recht in zijn ogen. Meneer Van Harten ziet het wel.

„Ja, ik weet het wel, Tom,” zegt hij tegen Hippie. „Je schaamt je er niet voor. Je bent trots op je heldendaad, nietwaar? Jij als oudste voelt je verplicht om het goede voorbeeld te geven. Maar nu blijkt dat je, al ben je de oudste, toch de domste bent!”

Dat is hard. Meneer Van Harten weet dat hij Hippie daarmee in zijn zwakke plek treft. Hij is immers blijven zitten?

Hippie perst zijn lippen op elkaar. Even lijkt het of hij iets wil zeggen, maar dan keert hij zich met een ruk om en slentert het strand af. Zijn hoofd is wat gebogen. Allen kijken hem na. De ogen van de leider staan zorgelijk. De eerste vakantiedag begint slecht. Tammo wil weglopen, maar meneer Van Harten houdt hem tegen. Hij legt zijn hand op Tammo's schouder. Twee betraande ogen kijken hem aan. Tammo's wang is geschaafd; een tand bloedt.

„Tammo, ik vind jou een kerel,” zegt hij. „Ik wou dat ik van jouw soort meer in mijn groep had.”

Ondanks de pijn krijgt Tammo toch een gevoel van trots dat meneer Van Harten hem dapper vindt.

Samen met Rob gaat hij naar huis. Rob heeft zijn arm om de schouders van zijn vriend geslagen.

„Heb je pijn?” vraagt hij bezorgd.

„Gaat wel, hoor,” antwoordt Tammo.

„Wat een gemenerik, hè!”

„Nou,” beaamt Tammo uit de grond van zijn hart. „Ik begrijp niet dat zo iemand ooit mijn vriend heeft kunnen zijn.”

In het dagverblijf, waar de Rotterdamse groep bezig is het middagmaal te verorberen, is het opvallend rustig. Voordat de maaltijd begon, heeft meneer Van Harten de jongens en meisjes die aan het wrede spel hadden meegedaan, nog eens flink de wind van voren gegeven. De anderen waren verontwaardigd toen ze hoorden wat er gebeurd was. Zelfs juffrouw Schoonewille, de leidster van de meisjes die anders nogal rustig is, stak haar verontwaardiging niet onder stoelen of banken.

„Wat moeten de mensen hier wel van ons denken?” zegt ze.

„Jullie hadden tegen Tom moeten zeggen dat hij niet zo gemeen moest doen. Bah, wat een misselijke kinderen!”

Hippie zelf is er niet bij. Hij zit mokkend in het slaapvertrek op zijn bed. Zijn kin steunt in zijn handen en hij staart onverschillig naar buiten. Hij hoort het geroezemoes en daar bovenuit de hoge stem van juffrouw Schoonewille en hij voelt dat ze het over hem hebben.

Na de maaltijd gaat meneer Van Harten naar hem toe. Hij gaat op het voeteneind van het bed zitten en kijkt de jongen een ogenblik aan. Deze doet net of hij meneer Van Harten niet ziet. Hij blijft naar buiten staren.

„Tom, vind je het goed wat je gedaan hebt?” klinkt vriendelijk de stem van de leider.

Maar er komt geen antwoord. Tom plooit enkel z'n lippen licht naar buiten, als om zijn onverschilligheid tegenover de hele gang van zaken te tonen.

„Je weet wel dat het verkeerd was. Je moet eerbied hebben voor de natuur, Tom. Zelfs zo'n klein krabje is een schepsel van God.” Plotseling ziet meneer Van Harten twee felle ogen op zich gericht.

Er schiet een blos van kwaadheid over de wangen van de jongen.

„Ja, u vindt me gemeen, hè? Maar ik vind u gemeen!”

Zijn handen ballen zich tot vuisten en opeens laat hij zich snik-kend op het bed vallen.

Meneer Van Harten is niet boos over die woede-uitbarsting. Hij legt zijn hand op Hippie's schouder, maar deze schudt hem er ruw weer af.

„Ik vind het gemeen, gemeen!” roept hij.

Een paar kinderen komen nieuwsgierig in de deuropening staan. Op een wenk van de leider gaan ze echter naar het dagverblijf terug. Juffrouw Schoonewille sluit de deur.

„Ja, je hebt gelijk, Tom,” zegt meneer Van Harten, „ik was ook gemeen. Ik had niet moeten zeggen dat ik jou de domste vond. Overigens ben je dat helemaal niet.”

Hippie komt verbaasd overeind zitten. Houdt meneer hem nu voor de mal?

„Weet je hoe dat kwam?” vervolgt meneer Van Harten. „Iedereen boog vanmorgen schuldig zijn hoofd, behalve jij. Jij keek me aan met een paar ogen van wie-doet-me-wat. Toen werd ik toch zo vreselijk kwaad. Daarom zei ik dat. Maar ik had er eigenlijk dade-lijk al spijt van dat ik het gezegd had. Wil je me dat vergeven, Tom?”

Toms verbazing is nog groter geworden. Dat heeft hij nog nooit meegemaakt dat een onderwijzer ronduit zei dat hij zich vergist had. Zijn boosheid is op slag verdwenen. Hij voelt de hand van meneer in de zijne.

„En nu moet je me antwoord geven op mijn vraag, Tom. Vind je het goed wat je gedaan hebt?”

„Nee meneer,” zegt de jongen fluisterend. „Ik zal zorgen dat zo iets niet weer gebeurt.”

„Prachtig,” lacht meneer Van Harten. „Dat is dus voor elkaar. En nu wou ik nog graag iets van je weten. Waar had je die zeepiëren vandaan?”

Weer schiet er een heftige blos over Hippië's wangen.

„Ik . . . eh . . .”

„Denk erom, alleen de waarheid.”

„Die heb ik afgepakt van een Belgische visser.”

„Van een Belgische visser?” vraagt meneer Van Harten verbaasd.

„Hoe kon dat dan?”

En Hippië vertelt het hele verhaal. Ze waren met een groepje een strandwandeling wezen maken. Op een gegeven moment waren ze bij een pier gekomen waar een paar vissers zaten. De kinderen hadden een poosje staan kijken. Toen zagen ze dat een van de vissers bij het inhalen van de werplijn een paar krabben aan de haak had. De visser had hun verteld dat je heel gemakkelijk krabben kunt vangen door een aantal zeepieren aan een stuk touw te doen en dat in het water te gooien. Toen hij naar zijn makker ging die een eindje verderop op een pier zat, had Hippië met een snelle beweging het busje gepakt waarin de zeepieren zaten en had er een paar uitgehaald.

„Een paar?” vraagt meneer Van Harten.

„Een stuk of vijf,” antwoordt Hippië.

Een van de kinderen had een stuk touw in zijn zak gehad en zo was van het een het ander gekomen.

Meneer Van Harten knikt.

„Ik vind dat die visser er ook wel een beetje schuldig aan is. Aan dat vangen, bedoel ik. Dat doodgooien van die dieren was zeker een uitvinding van jezelf?”

De jongen knikt.

„Enfin,” zegt meneer Van Harten, „we praten er niet meer over. Jij belooft me dat je je goed zult gedragen. Afsproken?”

„Ja meneer,” zegt Hippië. Hij is zichtbaar opgelucht.

„En ga nu eerst maar wat eten. Ik denk dat er nog wel een beetje is overgebleven.”

Samen gaan ze naar het dagverblijf. De meeste kinderen zijn al weer naar buiten gegaan. Ze zijn op een weitje naast de camping

aan het voetballen. Een paar jongens doen de afwas, onder leiding van juffrouw Schoonewille.”
Even later zit Hippië te eten.

Tammo schrikt als hij ziet wie er voor het raam langs loopt . . . Hippië. Wat moet die hier? De deur van de bijkeuken gaat open. „Hallo,” roept de jongen.

„Dat is Hippië,” zegt Tammo tegen zijn moeder. „Die jongen met wie ik vanmorgen heb gevochten.”

Moeder gaat naar hem toe.

„Dag mevrouw,” zegt Hippië. Zijn stem klinkt erg bedeesd. „Is Tammo er ook?”

„Wou je nog een robbertje vechten?” vraagt ze.

„N . . . nee mevrouw, ik . . . eh . . . meneer Van Harten . . .”

„Kom maar even binnen,” zegt Tammo’s moeder vriendelijk.

Hippië stapt de kamer binnen. Hij is slecht op zijn gemak.

„Ben jij nu Hippië?” vraagt mevrouw Van Schouwen.

De jongen lacht zuur-zoet.

„Zo noemen de jongens me,” antwoordt hij.

„Hoe heet je dan in werkelijkheid?”

„Tom Wielen.”

Tammo zegt niets. Hij vraagt zich verbaasd af waar Hippië voor komt.

„Ik wou je vragen . . . meneer Van Harten wil graag dat je vanavond komt.”

„Vanavond? Waarom dan?”

„Meneer Van Harten vertelt vanavond een verhaal. En omdat jij . . . wij . . . omdat hij graag wil . . .” Hippië staat verlegen te hakkelen. Hij is nu wel anders dan vanmorgen.

Tammo’s moeder helpt hem een beetje.

„Ik zou voorstellen dat jullie elkaar eerst maar eens een hand moeten geven,” zegt ze. „Om de vrede te tekenen. En dan kunnen we verder praten.”

De jongens geven elkaar wat onwennig een hand.

„Kom je vanavond?” vraagt Hippië.

„Als moeder het goedvindt.”

„Ik vind het best, hoor,” zegt moeder.

Tammo lacht. Hij heeft er zin in. Een verhaal. Meneer Van Harten kan prachtig vertellen. Dat heeft hij het vorige jaar wel van de kinderen gehoord.

„Mag Rob ook komen?” vraagt hij.

„Dat weet ik niet, hoor,” zegt Hippië. „Zullen we het aan meneer Van Harten gaan vragen?”

Het ijs is helemaal gebroken als de jongens naar buiten gaan.

Moeder Van Schouwen die bezig is met de vaat, ziet ze naar meneer Van Harten lopen. Deze staat aan de rand van de wei een pijpje te roken en van het ordeloze partijtje voetbal te genieten.

Ze ziet dat de jongens tegen hem beginnen te praten. Hij knikt. Dan legt hij zijn handen op de schouders van de jongens. Dat heeft hij gauw voor elkaar gemaakt, die meneer Van Harten, denkt ze. Het is een hele kunst om van twee vijanden vrienden te maken.

5. Urzijn en Valentijn

Tammo en Rob zitten wat onwennig om zich heen te zien. Rondom hen is het een druk gekwebbel van de Rotterdamse kinderen. De twee jongens kijken eens naar meneer Van Harten. Die ziet met een tevreden gezicht de groep rond. Hij is blij dat het „incident” van vanmorgen met een sisser is afgelopen. Zijn blik kruist die van Tammo. Tammo krijgt een haast onmerkbaar knipoogje. De kinderen raken maar niet uitgepraat over de belevenissen van de eerste vakantiedag. Dat is nog eens wat anders dan opgesloten te

zitten tussen vier muren en te moeten leven in het stadsrumoer. „Stil nu, jongens,” roept een meisje. „Meneer Van Harten wil vertellen!”

Langzaam verstomt het geroezemoes. Meneer Van Harten wacht rustig tot het helemaal stil is. Dan zegt hij: „Het verhaal dat ik jullie wilde vertellen speelt in de middeleeuwen. Het heet Urzijn en Valentijn. Luister maar.

Op een vroege voorjaarsdag was de koning van Frankrijk, Pepijn, op jacht met een groep edelen. Toen ze in het bos van Rennes kwamen, hield een van de edelen het paard in, omdat hij tussen de nog kale struiken iets vreemds meende te ontdekken. De anderen merkten het echter niet en reden door. Een beetje nieuwsgierig steeg de edelman van zijn paard en duwde de struiken op zij. Wie beschrijft zijn verbazing toen hij daar een heel klein baby'tje ontdekte, dat lag te trappelen met zijn beentjes. Het was gewikkeld in een doek, waar doorheen gouden draadjes waren geweven. Het kindje begon te huilen toen de edelman het van de grond tilde. Met het kind in zijn armen sprong hij in het zadel om zo vlug mogelijk de anderen in te halen.

Dat gelukte hem al gauw, want de groep had halt gehouden, omdat de koning in de grond de voetafdrukken van een grote beer had ontdekt. Ze overlegden of ze de beer zouden volgen of niet, maar toen de edelman hun zijn vondst liet zien, waren ze de beer vergeten en verdrongen zich rond de man en het kind. Te oordelen naar de kostbare doek waarin het gewikkeld was, moest het een koningskind zijn. Niemand begreep hoe het hier verzeild was geraakt en daarom besloten ze het mee te nemen naar het paleis. Ze noemden het kind Valentijn, omdat het op Valentijndag, dat is 14 februari, gevonden was.

Valentijn groeide voorspoedig op. Hij werd een sterke gezonde knaap en hij overtrof al zijn vrienden in snelheid en handigheid. Als er wedstrijden waren, kon men er zeker van zijn dat Valentijn de eerste prijs won. Pepijn had er schik in en hij stelde alles in het

werk om de jongen een goede opvoeding te geven. Valentijn leerde vechten met het zwaard en de boog hanteren en paardrijden, ja, alles wat een jonge edelman behoort te kennen. Hij was een ijverige leerling. Hij was eerlijk als goud en had veel voor een ander over. Daarom hield iedereen aan het hof van hem.

Zo gingen de jaren voorbij.

Op een avond, het begon al te schemeren, klopte er een drietal pelgrims aan de poort. Ze zagen er berooid uit. Hun kleren waren gescheurd en een van hen was zwaar gewond. Ze vertelden dat ze die dag door het bos van Rennes waren getrokken. Opeens was er een groot monster van achter de rotsen te voorschijn gekomen, een grote woeste aap met lange haren en dreigende ogen. Slechts ternauwernood waren ze aan het ondier ontsnapt.

De pelgrims werden vriendelijk in het paleis genodigd. Hun wonden werden verzorgd en hun werden heerlijke gerechten voorgezet, die ze op hun lange tocht naar het Heilige Land zo lang hadden moeten missen. En na de maaltijd moesten ze hun belevenis nog eens weer vertellen en ze deden het in sobere woorden.

Diezelfde avond stond Valentijns besluit vast. Iedere dappere edelman uit die tijd moest een heldendaad verrichten, wilde hij tot ridder geslagen worden. Valentijn maakte zijn plan aan de koning bekend. Morgen zou hij het bos van Rennes intrekken, alleen gewapend met een zwaard, om het monster te doden. De koning gaf toestemming voor deze gevaarlijke tocht en zo zien we de dappere Valentijn de volgende morgen het bos inrijden met alleen een zwaard aan zijn linkerzijde.

De zon is nog maar net opgekomen. In het bos is het nog schemerdonker; een merel zingt in het topje van een eik zijn hoogste ochtendlied.

Valentijn is niet bang. Hij volgt het pad dat de pelgrims gisteren ook gegaan zijn. Na enkele uren bereikt hij de rotspartij, die als een naakte dreigende burcht in het midden van het bos ligt. Daar houdt hij halt. Hij bindt zijn paard aan een boom en betreedt het

open stuk dat tussen de rotspartij en het bos ligt. Overal op de grond verspreid liggen stukgereten kleren. Zouden die nog afkomstig zijn van de pelgrims? Valentijn bukt zich om een van de lappen op te pakken. Het is een wollen doek, waarschijnlijk van de pij van een pelgrim. Ondertussen houdt Valentijn de rots nauwlettend in het oog. Er zijn verscheidene holen en in een van die holen moet het ondieer huizen. Het blijft echter stil. Vastberaden loopt de jonge held in de richting van een van de holen. Hij roept: „Kom te voorschijn, lelijk monster. Je laatste uur heeft geslagen.”

Plotseling schrikt hij op, want achter hem klinkt een dreigend gegrom. Bliksemsnel keert Valentijn zich om. Uit het bos komt een man te voorschijn. Of is het geen mens? Hij loopt als een beer. Zijn haren hangen tot over zijn schouders, die dreigend naar voren gericht zijn. Valentijn trekt zijn zwaard. Op hetzelfde ogenblik bukt het monster zich, grijpt een dikke steen van de grond en slingert die naar Valentijns hoofd. Slechts door snel op zij te springen kan hij voorkomen dat de steen hem raakt. Maar dan is het zijn beurt. Hij stormt naar voren en brengt het monster een geduchte slag toe. Het bloed stroomt uit zijn arm.

Er volgt een verwoed gevecht tussen Valentijn en het ondieer. Het monster is veel sterker dan Valentijn, maar Valentijn is veel vlugger in zijn bewegingen. Razendsnel weet hij telkens weer te ontkomen aan de graaiende rondmaaiende armen en telkens weer bezorgt hij zijn tegenstander gevoelige prikken met zijn zwaard. De strijd duurt wel een uur. Het zweet gutst Valentijn over heel zijn lichaam. Hij kan bijna niet meer, maar hij geeft de strijd niet op, want hij ziet dat ook zijn tegenstander minder heftig aanvalt dan in het begin.

Als het monster weer een sprong naar voren doet om Valentijn te grijpen, struikelt hij over een steen en valt onzacht met zijn hoofd tegen een rotsblok. Valentijn springt op hem toe om hem de beslissende slag toe te brengen, maar het is niet meer nodig: hij

blijft liggen.

Is hij dood? Valentijn bukt zich over hem heen en ziet dat de borst licht op en neer gaat. Hij haalt een stuk touw uit zijn zadeltas en bindt zijn slachtoffer aan handen en voeten. Het uiteinde van het touw maakt hij vast aan de zadelknop. Dan springt hij in het zadel. Het slachtoffer sleept hij met zich mee door het bos om hem in het paleis te laten zien. Niemand zal dan kunnen zeggen dat hij niet dapper is geweest.

Iedereen in het paleis geraakt in grote opwinding als Valentijn met zijn last komt binnenrijden. Men moet het monster bekijken. Het slachtoffer heeft veel bloed verloren. Met gesloten ogen ligt hij op het stoffige binnenplein. Pepijn geeft opdracht om hem naar een kamer te brengen. De chirurgijn wordt geroepen om te kijken of zijn leven nog te redden is.

De volgende morgen komt deze gehaast en zonder kloppen de grote eetzaal binnen en vertelt dat het monster dat Valentijn heeft verslagen, geen monster is, maar een gewoon mens!

„Hij kijkt zo rustig uit zijn ogen, dat ik niet geloven kan dat dit een wildeman is,” zegt de chirurgijn.

„Hij zag er gisteren anders bepaald niet vriendelijk uit,” zegt Valentijn.

Hij gaat met de chirurgijn mee om te zien wat er waar is van diens verhaal.

En inderdaad . . . als Valentijn binnenkomt, is er van de woestheid van het ondier niets te bespeuren. Een man kijkt Valentijn aan met wat verdrietige ogen. Dan maakt hij zijn handen tot een kommetje en brengt ze naar zijn mond.

„Hij wil drinken,” zegt Valentijn. „Geef hem wat.” En haastig komt een bediende aanlopen om de man een kroes met water te geven. Moeizaam komt deze overeind en gulzig slorpt hij het vocht op. Dan brengt hij verwarde geluiden voort, die echter niet angstaanjagend zijn.

„Hoe is het nu mogelijk dat hij zo rustig is geworden?” vraagt Valentijn de chirurgijn.

„Ik heb er maar één verklaring voor,” zegt de chirurgijn, „en dat is deze: Die man heeft door het gevecht zoveel bloed verloren, dat alle boosheid die in het bloed zat, is weggevoeid. Blijkbaar is er alleen maar goed bloed in hem gebleven.”

Valentijn knikt. Hij is blij dat hij de man niet doodgeslagen heeft. Nu kan hij misschien nog een gewoon mens worden. Uit het feit dat hij niet kan praten, maken ze op dat hij opgevoed moet zijn door wilde dieren, beren misschien, waarvan er tot voor kort nog enkele exemplaren in het bos van Rennes voorkwamen. Valentijn noemt de man Urzijn.”

Even zwijgt meneer Van Harten. Hij kijkt naar de gezichten van de kinderen die hem gespannen aanstaren met ogen die zeggen: Toe dan, ga dan verder . . .

„Misschien klinkt het jullie wel vreemd in de oren,” vervolgt meneer Van Harten, „maar Valentijn en Urzijn werden goede vrienden. Ze waren ongeveer even oud. Valentijn leerde Urzijn alles wat hij zelf ook had geleerd en Urzijn was lang niet dom. Na drie maanden kon hij al een aardig mondje praten en paardrijden ging meteen al zo goed, dat het leek of hij het al jaren had gedaan. Van zijn boze karakter was niets meer over. Hij handelde als een gewoon mens. Als je Valentijn zag, zag je ook Urzijn en soms was er iemand die zich afvroeg hoe het toch kon dat de twee mannen steeds meer op elkaar gingen lijken . . .

Op een avond – het was de verjaardag van Pepijn – werd er een banket gegeven in de grote koningszaal. Er waren veel genodigden en natuurlijk waren ook Urzijn en Valentijn van de partij.

Op deze avond gebeurde er echter iets vervelends. Een jonge edelman, die jaloers was op Valentijn, zei, dat Valentijn weliswaar een dappere held was, maar dat dit geen enkele waarde had zolang hij niet wist wie zijn ouders waren. Hij was immers als een hulpeloze vondeling in het bos van Rennes gevonden? Hij moest zich

dus maar niets verbeelden!

Valentijn zag veel spottende ogen op zich gericht en al begreep hij wel dat die jonge edelen alleen maar jaloers waren, omdat hij zo dapper was en bij de koning in de gunst stond, toch troffen hem die woorden diep in het hart.

Het was waar. Hij wist niet eens wie zijn ouders waren. Al vaak had hij erover nagedacht, maar het was en bleef een raadsel. En nog diezelfde avond nam hij zich voor de wereld in te trekken om het geheim van zijn afkomst te ontdekken.

„Ik ga mee,” zei Urzijn.

„Het kan gevaarlijk zijn, Urzijn,” waarschuwde Valentijn.

„Juist daarom wil ik met je mee,” glimlachte Urzijn. „Ik zal je niet in de steek laten.”

De volgende dag trokken ze erop uit. Ze reden het bos van Rennes door. Ze kwamen langs de plaats waar ze samen gevochten hadden, toen Urzijn nog zo'n wilde man was. Ze zochten en speurden overal, maar nergens ontdekten ze een spoor. 's Avonds zochten ze een kasteel op of een klooster. Vooral in de kloosters kwamen dikwijls vreemdelingen die op doorreis waren. Ze hoorden veel verhalen van oorlogen en dappere daden, maar tussen al die verhalen was er niet één dat hen op het spoor zou kunnen brengen. En toch . . . als ze goed geluisterd hadden, hadden ze misschien een aanwijzing kunnen vinden . . .

Op een middag bereiken ze weer een kasteel. Het ligt midden in een bos en het rijst onverwachts en onheilspellend voor hun ogen op.

„Zullen we vragen of we hier de nacht mogen doorbrengen?” vraagt Urzijn.

Maar Valentijn geeft geen antwoord. Iets in hem zegt, dat het hier niet pluis is. Hij tuurt gespannen naar de grote poort, die veel hoger is dan die van een normaal kasteel en onbewust grijpt hij naar zijn zwaard als hij de deur ziet bewegen.

Er verschijnt een reusachtige kerel in de poort. In zijn hand heeft

hij een stok als een boom. Even staat de man zo, maar dan stormt hij met grote snelheid op Valentijn toe en voordat deze zich verdedigen kan, heeft de reus hem hardhandig uit het zadel geworpen. De kerel grijpt het paard van Valentijn beet, een prachtige schimmel, en tilt het dier boven zijn hoofd. Vervolgens gooit hij het weg. Het arme dier zeilt over de bomen of het een speelgoedpaardje is en komt een heel eind verder dood op de grond terecht.

Van deze krachttoer heeft Urzijn echter gebruik gemaakt. Vliegenvlug heeft hij een pijl uit zijn koker gehaald en hem op zijn boog gespannen. Hij schiet echter te vlug. De pijl snort weg en treft de reus in zijn linkerschouder. Brullend van woede keert deze zich nu naar Urzijn, die onverschrokken zijn zwaard trekt en er links en rechts op los begint te slaan.

Voor dat maaiende zwaard heeft de reus toch wel enig ontzag. Dreigend loopt hij in een wijde kring om Urzijn heen. Hij let niet op Valentijn, die weer overeind gekrabbeld is en met een verbeterd gezicht een pijl op zijn boog legt. Hij doet het rustiger dan Urzijn en als de pijl door de lucht suist, komt hij precies in het hart van de reus terecht, die een luide kreet slaakt en dan als een blok omvalt.

„Dat was op het nippertje,” zegt Urzijn bevend. Hij stapt van zijn paard, bindt het aan de tak van een boom en samen lopen de twee mannen het binnenplein van het kasteel op. Hoewel ze niet voor een kleintje vervaard zijn, staan ze toch wel even verbaasd te kijken als ze de chaos op het plein zien. Overal liggen geraamtes van paarden, de bomen zijn kaal en tegen de muur groeit wild het klimop omhoog.

„Zou er nog een reus in de buurt zijn?” fluistert Urzijn.

Argwanend kijken de beide mannen om zich heen. Ze horen echter geen enkel geluid en besluiten eens een kijkje in het kasteel te nemen. Met moeite gelukt het de deur open te krijgen. Ze betreden een ruime hal waarop verschillende deuren uitkomen.

Plotseling grijpt Urzijn zijn vriend verschrikt bij de arm. Heel ver weg, maar toch duidelijk hoorbaar, klinkt een stem, de hoge, ijle klaagstem van een vrouw. Er is dus toch nog iemand in het kasteel. De vrouw van de reus? Maar waarom klinkt de stem dan zo klaaglijk? Of is het een vrouw die door de boze reus gevangen wordt gehouden? Vastberaden trekt Valentijn zijn zwaard en samen gaan ze in de richting van het geluid. De hal eindigt bij een smalle deur. Als ze die openen, klinkt het geluid opeens veel duidelijker.

Achter de deur zit een trap, die blijkbaar naar de gewelven onder het kasteel voert. Urzijn gaat de hal weer in, grijpt een toorts van de wand en gaat Valentijn voor de trap af. Het is een lange trap. Het is er vochtig en kil. De mannen huiveren. Niet alleen van de kou, maar ook van de spanning waarin ze verkeren. De trap eindigt in een gang, die schuin naar beneden loopt. Zonder een woord te zeggen gaan ze verder. Opeens rijzen er aan de rechterzijde tralies op. Even is het stil geweest, maar nu horen ze de vrouw opnieuw. „O, laat me toch vrij. Laat me toch vrij! Ik heb u toch niets misdaan?”

In het vage licht van de fakkel ziet Urzijn opeens een hand door de tralies steken, een eindje verderop. Hij versnelt zijn pas en even later staan Urzijn en Valentijn oog in oog met een arme magere vrouw, die hen met grote verbaasde ogen aanziet.

„Wees niet bang,” zegt Valentijn. „We komen u bevrijden. Weet u waar de reus de sleutels heeft?”

Even weet de vrouw niets te zeggen; zo verbaasd en zo blij is ze. „De sleutels? . . . De sleutels! O, die heeft hij altijd aan een ketting om zijn hals.”

Urzijn haast zich de trap op om de reus van zijn sleutels te beroven. Wankelend komt de vrouw even later uit haar gevangenis. Valentijn ondersteunt haar als ze naar boven gaan.

Ze gaan een zaal binnen. In een kast vindt Urzijn grote brokken vlees. De vrouw eet ervan. Ze veegt zich de sliertige grijze haren uit haar gezicht.

„Hoe bent u hier verzeild geraakt?” vraagt Valentijn.

De vrouw zucht. „Dat is een lang en droevig verhaal,” zegt ze. „Ik ben de vrouw van de koning van Griekenland. En ik zou nu nog koningin zijn geweest als er aan het hof niet een boze priester was geweest, die allerlei lasterlijke dingen over mij vertelde. De koning geloofde die praatjes en op een morgen joeg hij me weg. Als een arme zwerfster zwierf ik door het land. Ik wilde naar mijn broer, de koning van Frankrijk, maar ik heb hem helaas nooit bereikt. Het vervelende was dat ik een baby'tje verwachtte. En toen de geboorte plaatsvond, ergens in een bos, werd er niet één kind geboren, maar twee. Ik had ze echter nog maar net gekregen, toen er opeens een beer uit de struiken kwam. Hij pakte één jongetje op en liep ermee weg. Ik sprong op en achtervolgde de beer, maar ik kon hem nergens meer vinden. En toen ik op de plaats terugkwam waar ik het andere kind had achtergelaten, was het verdwenen. Toen ben ik door het land gaan zwerven, totdat ik door de reus gevangen werd genomen.”

Urzijn en Valentijn hebben met toenemende belangstelling geluisterd.

„Had u . . . had u . . . dat kindje dat u achterliet al aangekleed?” vraagt Valentijn met opgewonden stem.

„Nee,” zegt de vrouw, „ik had het mijn halsdoek omgedaan.”

Valentijn graait tussen zijn kleren.

„Was dit de halsdoek?” Valentijn laat haar de doek zien, die hij zelf om had toen de edelman hem vond in het bos van Rennes.

De vrouw zet grote ogen op.

„Ja,” zegt ze verbaasd. „Hoe komt u daaraan?”

Dan vertelt Valentijn haar zijn geschiedenis. Er is geen twijfel mogelijk: de vrouw die ze zojuist verlost hebben, is Valentijns moeder.

Snikkend omarmen ze elkaar en kunnen van geluk niet spreken.

„Het andere kind had een grote moedervlek bij zijn hals,” zegt de moeder van Valentijn. „Ik . . .”

Maar voordat ze verder kan spreken, valt Urzijn doodsbleek op zijn knieën voor haar neer.

„Kijk! Kijk!” roept hij. „De moedervlek.” Hij rukt aan zijn maliënkolder en laat een grote bruine vlek zien die op de grens van hals en schouder zit.

„Mijn kind! Mijn kind!” snikt de moeder en drukt ook Urzijn tegen zich aan. „Nu heb ik jullie allebei terug. O, wat ben ik nu gelukkig.”

Ze aanvaarden de terugtocht op het paard van Urzijn.

Onderweg vertelt Valentijn dat de koning van Griekenland al jarenlang naar haar zoekt, want hij heeft het bedrog ontdekt. Ze hebben dat gehoord van een pelgrim op een avond in een klooster. En in het paleis heerst grote vreugde als men hoort dat Urzijn en Valentijn hun moeder hebben gevonden.

En men vertelt dat Valentijn later koning is geworden van Frankrijk en Urzijn van Griekenland.”

In ademloze spanning hebben de kinderen geluisterd. Ze zuchten eens diep als het verhaal uit is en met de stilte is het opeens gedaan. Een paar meisjes gaan juffrouw Schoonewille helpen bij het inschenken van de limonade. Wat gezellig is het hier in die oude schuur. Tammo's vader heeft aan enkele balken een paar ouderwetse Schouwse olielantaarns gehangen. Ze branden niet op olie, zoals vroeger, maar er zit een elektrisch lampje in. De lampen verspreiden een gezellig licht.

Terwijl de groep van de koele limonade geniet, deelt meneer Van Harten de plannen voor de volgende dag mee. Morgenochtend zullen ze naar Scharendijke wandelen, een plaatsje ongeveer zes kilometer ver. Vandaar uit zullen ze met een boot het Brouwershavensche Gat opvaren om de Deltawerken van dichtbij te bekijken. Daar is een grote bouwput gemaakt, waar een sluis wordt gebouwd. Het is een groots werk, vertelt meneer Van Harten. Ze zullen er vast allemaal van genieten. Met een bus zullen ze naar

Renesse teruggaan. 's Middags zullen ze weer naar het strand trekken, want de weervoorspellingen zijn goed.

„En overmorgen gaan we een excursie houden in de domeinen,” vervolgt de leider. „Ik heb Tammo gevraagd of hij onze gids wil zijn en hij heeft daarin toegestemd.”

Alle ogen zijn opeens op Tammo gevestigd. Deze buigt een beetje verlegen zijn hoofd. Als er ook zoveel kinderen je onderzoekend aankijken . . .

Daarmee is de gezellige avond afgelopen. De kinderen krijgen opdracht hun gezicht, handen, voeten en benen te wassen en dan rustig te gaan slapen. Dat is dan ineens een geloop en gedraaf en geschreeuw dat je er duizelig van wordt.

Tammo en Rob werken zich met moeite tussen het kinderkluwen door naar buiten. Het is inmiddels donker geworden. De jongens snuiven de frisse lucht diep op. Het was toch wel wat benauwd in het dagverblijf. 't Is kil buiten. Vanuit zee komen koude dampen over het land strijken. De beide vrienden huiveren.

„Wat kan die meneer mooi vertellen!” zegt Rob. „'t Was eigenlijk een erg sprookjesachtig verhaal, maar ik heb er met spanning naar geluisterd.”

Rob wil zijn fiets pakken, maar Tammo zegt: „Ga nog even mee naar binnen, joh. Misschien wil vader je wel naar huis brengen.”

„Wat dacht je,” zegt Rob, „dat ik niet alleen door het donker naar huis durf?”

„O ja hoor, je bent een held,” antwoordt Tammo een beetje spottend. „Maar kom toch maar even mee.”

Als ze de kamer binnenkomen, zien ze Jacob bij de tafel staan. Hij heeft zijn jack aan. Zijn schaduw staat grotesk tegen de muur.

„Hé Jacob, ben jij er nog?” vraagt Tammo verbaasd. Ik heb hem vanavond toch zien wegrijden, denkt hij.

Vader, moeder en Alie zitten bij de tafel. Er staat een zorgelijke trek op hun gezicht.

„Ze hebben Pierre gearresteerd,” zegt vader.

Tammo verschiet van kleur. Pierre gevangengenomen?

„Wat heeft hij dan gedaan?” vraagt Rob.

Jacob gaat er weer even bij zitten en vertelt in korte bewoordingen wat er gebeurd is.

De afgelopen week waren er in Haamstede drie inbraken gepleegd. Eén in een fotozaak, één bij een juwelier en één in een galanteriewinkel. Die laatste inbraak had de vorige nacht plaatsgevonden. Een vrouw die tegenover de galanteriewinkel woonde, had niet kunnen slapen en was even voor het raam gaan staan. Toen had ze gezien dat er iemand met een zaklantaarn in z'n hand in de winkel liep. Ze had dadelijk de politie gebeld, maar toen die arriveerde, was de dief reeds verdwenen. De vrouw vertelde de politie dat de man die ze in de winkel had gezien, wel een beetje op „die ouwe kerel” leek die daar op zijn eentje in een krot bij Renesse woonde. Eén van de omstanders, die door het onverwachte gerucht waren komen toelopen, wist te vertellen dat hij diezelfde man tegen halftwaalf in het dorp had gezien. Hij had toen zijn hond nog even uitgelaten. In aller ijf ging een politieauto naar het huisje van Pierre, maar hij was niet thuis. Men wachtte geduldig op hem. Pas tegen het aanbreken van de dag was hij teruggekomen en ze hadden hem meteen gearresteerd.

De jongens luisteren zwijgend.

Zou Pierre echt in staat zijn zo iets te doen?

Tammo schudt zijn hoofd. „Ik geloof niet dat hij het gedaan heeft,” meent hij. „Wij zijn gisteravond nog bij hem geweest om hem die sigaren te brengen en toen deed hij heel gewoon. Nee, Pierre doet zo iets niet.”

„Ja maar . . .” stamelt Rob opeens, „maar . . . maar die deur dan?”

„Deur? Wat voor deur?” vraagt vader Van Schouwen. Met ogen die schitteren van opwinding vertelt Rob van de deur voor de bunkergang. En van de vreemde voetafdrukken die ze er vanmorgen vonden. „En alleen Pierre wist van het bestaan van die gang,” besluit hij.

„Ja, dat is toch wel verdacht,” meent Jacob. „Mijn eerste reactie toen ik het vanavond hoorde was ook: dat heeft Pierre niet gedaan, maar nu je dit vertelt . . .”

Vader strijkt zorgelijk langs zijn stoppelbaard. Even is het stil in het vertrek.

Dan zegt vader: „Dat moeten we aan de politie vertellen. Als ze . . .”

„Maar vader,” valt Tammo hem in de rede, „dan denken ze helemaal dat Pierre het gedaan heeft.”

„Dat lijkt er anders ook wel op,” vindt Jacob. „Alle feiten zijn tegen hem. Maar.” vervolgt hij, „we zouden eerst eens een kijkje achter die deur kunnen nemen. Als er niets bijzonders te zien is, hoeven we de politie ook niet te waarschuwen. Maar het vervelende is,” zegt hij tegen vader, „dat we niet precies weten waar die bunkergang is.”

„Wou je er nu dadelijk al naar toe?” vraagt Tammo’s moeder.

„Dat lijkt me wel het beste,” meent Jacob. „Uiteindelijk hebben we er natuurlijk niets mee te maken, maar als we kunnen meehelpen om de ware dief op te sporen, moeten we dat niet nalaten.”

„Zullen wij je de plaats wijzen?” vraagt Tammo.

„Ja,” zegt Rob. Zijn ogen schitteren van opwinding. „Wij weten de weg precies!”

„Zullen we maar niet tot morgen wachten?” stelt vader voor.

Maar daar wil Jacob niets van weten. „Als een van de jongens nu met me meegaat,” zegt hij, „wil ik die bunkergang eens onderzoeken. Wie weet, ontdekken we iets.”

Vader knikt. „Goed,” zegt hij. „Laat Tammo met je meegaan. Ik breng ondertussen Rob naar huis. Zijn ouders zullen niet weten waar hij blijft.”

Rob kijkt erg teleurgesteld. „Vader en moeder weten wel dat ik laat thuiskom,” protesteert hij.

„’t Is nu al halfelf, Rob,” zegt Tammo’s moeder. En daarmee is de kous af.

Rob haalt een beetje onverschillig zijn schouders op, maar in zijn

hart is hij spinnijdig.

Tammo gaat naar de gang om zijn jas aan te trekken.

„Je kunt wel bij mij achter op de brommer,” zegt Jacob.

„Zullen jullie goed oppassen?” vraagt moeder bezorgd.

Jacob lacht. „Maakt u zich maar geen zorgen, hoor,” zegt hij. „We zijn zo terug.” Hij neemt een zaklantaarn van de plank en geeft die aan Tammo.

„Voor alle zekerheid,” zegt hij. „Ik heb er zelf ook één.”

Rob werpt zijn vriend jaloerse blikken toe, maar deze ziet het niet. Samen met Jacob verdwijnt hij in de donkere avond.

6. Een nachtelijk avontuur

't Is koud op de brommer. Tammo huivert ondanks zijn dikke jas. Ze verlaten al gauw de verharde weg. Nu moet Jacob wat voorzigtiger rijden. Op sommige stukken is het pad erg mul; af en toe maakt de brommer een rare schuiver, maar Jacob houdt het voertuig stevig in bedwang. Als ze het smalle duinpad bereiken, zet hij de brommer af.

Nu het licht van de koplamp gedoofd is, is het opeens aardedonker om hen heen. Tammo vindt het toch wel een beetje griezelig in de duinen, waar elk struikje op het dreigend silhouet van een man lijkt. Jacob morrelt wat met het sleuteltje; hij wil de brommer op slot doen, maar het is zo donker, dat hij het sleutelgat niet kan vinden.

„Licht eens een beetje bij,” zegt hij tegen Tammo.

Nu is het zo gebeurd en samen lopen ze de duinen in. Eerst volgen ze nog een eindje het pad, maar als ze bij een heel hoog duin

komen, slaan ze rechtsaf. Hun voeten zakken diep weg in het mulle zand.

„Is het ver?” vraagt Jacob.

„Nee, we zijn er zo,” antwoordt Tammo.

Opeens blijft de jongen staan. Hij doet het zo abrupt, dat Jacob ervan schrikt.

„Wat is er?” vraagt hij.

„Zie je dat?” zegt Tammo fluisterend en hij wijst in de richting van het strand.

Op de plaats waar ze zich nu bevinden, kunnen ze tussen twee duinen door de zee zien. Er kaatst een heldere weerschijn uit op. Op het strand dicht bij de zee zien ze een lichtje bewegen. Even maar. Dan gaat het uit. Er gaat een tintelend gevoel door Tammo's vingers. Dat komt van spanning. Ze blijven een poosje gespannen naar de plek turen waar ze het lichtje zagen, maar er is niets meer te zien.

„Wie kan dat zijn?” vraagt Tammo.

Jacob legt zijn sterke arm om Tammo's schouders en zo lopen ze verder. „Niets om je zorgen over te maken, hoor,” stelt Jacob hem gerust. „Het is vast een visser. Er zijn van die kerels die de hele nacht door vissen. Je moet er maar lol aan hebben.”

Zou dat het zijn? Tammo voelt zich opeens een stuk rustiger.

Nu ze op weg zijn naar de bunkergang, lijkt het wel of elk verdacht verschijnsel met de inbraak te maken heeft.

Na enige tijd bereiken ze de duinpan.

„Kijk,” zegt Tammo, terwijl hij de struiken op zij duwt, „daar is de ingang van de bunkergang.”

Jacob knipt zijn zaklantaarn aan. Het licht schijnt over de deur. De knecht broemt wat, maar Tammo kan hem niet verstaan.

„Hou eens even vast,” zegt hij, terwijl hij Tammo zijn zaklantaarn in de hand duwt. Jacob grijpt met zijn sterke handen de deur beet en tilt hem eruit.

„Jij blijft hier wachten. Ik ga naar binnen.” Het klinkt kort en zelf-

verzekerd. Jacob is niet bang.

Tammo geeft hem zijn zaklantaarn terug.

„Pas op, hoor,” zegt hij. „Er zitten spleten. Als je er met je voet in komt . . .”

„Ja, stil nu maar, hoor,” bromt Jacob. „Als ik nu Tammo heette . . .” voegt hij er ondeugend aan toe.

Het hart klopt Tammo in de keel als hij de knecht in de gang ziet verdwijnen. Hij laat zich in het gat glijden en gluurt naar binnen. De wanden van de gang zijn spookachtig verlicht. Langzaam loopt Jacob verder.

„Zie je wat?” vraagt Tammo, maar Jacob geeft geen antwoord. Opeens is hij om een hoek verdwenen. Tammo kan enkel nog het vage schijnsel van de lantaarn zien. Nu is hij helemaal alleen in deze duinpan. Wat griezelig stil is het hier. Slechts het ruisen van de branding is te horen. Als Tammo weer een blik in de gang werpt, is het licht nog amper zichtbaar. Is de gang zo diep? Tammo kruipt uit het gat. Hij moet opeens weer aan het licht op het strand denken. Zou het nog te zien zijn?

Hij klimt tegen een duin omhoog, maar als hij daar staat, stokt de adem hem in zijn keel: tegen de zee afstekend ziet hij duidelijk de silhouetten van twee mannen. Ze moeten al vrij dichtbij zijn. Zonder zich een seconde te bedenken, stormt Tammo naar beneden. Hij steekt zijn hoofd in het gat en roept „Jacob! Jacob! Daar komen twee kerels aan!”

Daar is Jacob al. Hij loopt op een drafje door de gang en houdt iets tegen zijn borst. Hijgend klautert hij naar buiten.

„Kom,” fluistert Tammo gejaagd. „In de hut.” Ze schieten snel de struiken in.

Net op tijd. De twee mannen komen de duinpan in. Jacob gaat niet in de hut. Hij tikt Tammo op de schouder en drukt hem een zwaar kistje in de handen. Dan sluipt hij als een kat tussen de struiken door tot vlak bij de rand. Tammo zet het kistje in de hut en sluipt dan achter Jacob aan. Wat is de knecht van plan te doen?

Samen gluren ze tussen de struiken door. Er flitst weer een zaklantaarn aan en op hetzelfde moment klinkt er een grove vloek. De mannen zijn kennelijk zo verschrikt, dat ze alle veiligheid uit het oog verliezen.

„Dat is een rotstreek van Slome Gompert,” constateert één van de mannen.

„Kom vlug naar binnen,” schreeuwt de ander hees.

Hals-over-kop duikelen de mannen naar binnen.

„Loop gauw naar huis,” fluistert Jacob. „Zo hard je kunt. Politie waarschuwen! Ik zal die kerels zoet houden.”

Tammo begrijpt niet wat de knecht precies van plan is, maar hij weet dat tekst en uitleg vragen tijd kost en daarom springt hij overeind en stuift als een haas door de duinen. Zo hard heeft hij

nog nooit gelopen. Het is een kwestie van seconden. O, als Jacob die boeven nu maar de baas kan!

Jacob gaat met overleg te werk. Op zijn tenen sluipt hij naar de bunkergang en gluurt naar binnen. De twee kerels zijn al om de hoek verdwenen. Er klinken luide kreten daarbinnen.

Dan grijpt Jacob met een fors gebaar de deur beet en plant hem voor de ingang. Hij begint als een razende zand in het gat te gooien. De struiken zitten hem in de weg, maar toch heeft hij het gat al gauw tot de helft toe gevuld. Dan gaat hij erin zitten met de rug tegen de deur. De kerels moeten heel wat mans zijn, willen ze nu de deur verwijderen. In de gang klinken gedempte kreten gevolgd door een hard gebons tegen de deur.

„Wie is daar?” roept een stem.

„Politie,” zegt Jacob grimmig. „Probeer niet de deur te forceren. Ik schiet jullie in puin!”

Dat is taal die de dieven begrijpen. Er heerst verslagenheid in de bunkergang, want het is een ogenblik stil.

Maar daar begint een van de dieven een grote mond op te zetten. Wat verbeeldt die smeris zich wel, een paar eerlijke mannen zo maar in een bunkergang op te sluiten. „We hebben niets gedaan!” Jacob gnuift en hij laat ze rustig schelden. Als er weer één met de vuisten op de deur begint te bonken en er zijn schouders tegen zet, zonder resultaat overigens, pakt Jacob zijn zaklantaarn en slaat ermee tegen het hout.

„Als je je gemak niet houdt, schiet ik dwars door de deur!” dreigt hij.

Gevloek! Maar dan gaan de mannen fluisteren. Jacob legt zijn oor tegen de deur; hij verstaat er echter niets van. Hij hoort hoe de voetstappen zich verwijderen. Wat zijn de inbrekers van plan? Jacob bedenkt opeens met schrik dat deze bunkergang misschien nog een andere uitgang heeft. Als dat waar is, kunnen de dieven gemakkelijk ontkomen. Als er nu maar gauw hulp op komt dagen. Anders zijn de vogels gevlogen!

Als Tammo het erf oprent, komt vader er ook net aan. Hij heeft Rob naar huis gebracht.

„Vader! Vader!” hijgt Tammo.

Vader komt meteen naar hem toe als hij de overslaande jongensstem hoort. Tammo is buiten adem. Hij kan het eerste moment niets uitbrengen.

„Politie bellen...” stamelt hij. „Jacob heeft... ze... gevangen...”

„Waar zijn ze dan? In de bunker?”

Tammo knikt.

Vader rent naar binnen, naar de telefoon.

„Wat is er aan de hand?” roepen moeder en Alie tegelijk. Vader gunt zich echter geen tijd dat eens haarfijn uit te leggen.

Een ogenblik later heeft hij de politie aan de lijn.

Ja, ze zullen direct komen en ook de politie van Haamstede alarmeren. Ze zullen naar de boerderij van Van Schouwen gaan, want ze weten niet precies waar de bunker is.

Tammo zal de weg wijzen. Vader en hij lopen alvast naar het hek. Het lijkt een eeuwigheid te duren voordat de politiewagen met gierende banden aan komt rijden, maar in werkelijkheid is hij er binnen de vijf minuten. Tammo en zijn vader springen in de auto. De chauffeur rijdt in razende vaart over de asfaltweg die overgaat in een zandweg. Een haas springt verschrikt voor de auto op zij.

Er wordt geen woord gesproken in de auto. Met verbeten gezichten zitten ze naast elkaar. Als ze maar niet te laat komen!

Op een drafje gaan vader Van Schouwen, Tammo en vijf politieagenten de duinen in. Jacob hoort hen komen en hij slaakt een zucht van verlichting.

„Ze zitten in de gang,” legt Jacob snel uit. „Ik geloof dat ze willen proberen een andere uitgang te vinden.”

De commandant van het groepje geeft rustig zijn orders.

„Jaarsma en Onvlee blijven hier bij de ingang. Dijkman gaat op

dat hoge duin staan om de omgeving te verkennen. Dekker en ik gaan naar binnen.”

Nu er zoveel zand voor de deur ligt, kost het Jacob heel wat moeite de deur omhoog te trekken. Tammo ziet hoe de agenten hun revolver trekken en Dekker en de commandant naar binnen gaan. „Geef je over, in naam der wet,” buldert de commandant.

Er komt geen antwoord. Felle politielantaarns verlichten de bunker gang.

Ietwat gebogen lopen de agenten naar binnen. Vader Van Schouwen neemt Tammo bij de arm. „Het lijkt me verstandiger dat we een eindje uit de buurt gaan,” zegt hij. „Ik denk dat de politie dit wel alleen kan opknappen.”

„Ik ga naar het strand,” zegt Jacob. „Ik vermoed dat dit dezelfde kerels zijn als waarvan we daar straks een licht zagen. Ze waren vast van plan om de buit op te halen en met een bootje naar Noord-Beveland of Goeree te varen. Als mijn vermoeden juist is, moet er op het strand een bootje liggen.”

„Gaan we mee, vader?” zegt Tammo.

Maar vader schudt zijn hoofd. „Jij hebt je plicht nu wel gedaan, mijn jongen. Wij gaan naar huis.”

„Hé,” roept Jacob opeens, „Tammo, waar heb je dat kistje gelaten?”

„O ja, dat staat in de hut,” antwoordt Tammo.

„Wat?” zegt een van de agenten. „Hebben jullie dan al iets ontdekt?”

Terwijl Tammo het kistje ophaalt, vertelt Jacob in het kort wat er die avond gebeurd is.

Nieuwsgierig kijken ze wat er in het kistje zit: sieraden en geld, kennelijk de buit van drie nachten inbreken.

Opeens klinken er ruwe stemmen in de gang.

„Opgepast, daar komen wel!” roept de commandant.

Agent Jaarsma richt zijn zaklantaarn op een ongeschoren gezicht dat in de gang opdoemt. Moeizaam klimt de man naar buiten,

want zijn handen zijn geboeid. De twee agenten grijpen hem beet en houden hem stevig vast. Jacob helpt de tweede man een handje. „Wat willen jullie toch? We hebben niets gedaan,” zegt één van de kerels.

„O nee,” antwoordt Onvlee, „en dit dan?” Hij doet een graai in het kistje. De kostbaarheden glinsteren in zijn hand.

De boeven kijken ernaar met schaapachtige gezichten. Ze begrijpen er blijkbaar niets van.

„En nu meekomen,” zegt de commandant bars.

Tammo geeft het kistje aan een agent.

„U hoort er wel meer van, meneer Van Schouwen,” roept de commandant. „U hebt ons bijzonder goed geholpen.”

„Ik heb er niet veel aan gedaan,” zegt Van Schouwen. „De eer is aan Jacob.”

Maar dat horen de agenten al niet meer. Ze zijn al met hun vangst in het duister verdwenen.

Buiten klinkt een luid geblaf. Pierre heft luisterend zijn hoofd. Is dat zijn hond? Wat onrustig staat hij op van zijn brits en loopt naar het getraliede venster. Op hetzelfde moment hoort hij voetstappen in de gang; stemmen weerklinken, sleutels rinkelen. Willen ze hem nu weer ondervragen?

De deur gaat open met een brede zwaai en een opgewekte stem zegt: „Kom er maar uit, Van Veen. Je bent vrij.”

Er gaat een schok door de oude man. Hij kan het niet zo vlug verwerken. Is hij vrij? Aarzelend loopt hij naar de deur. Hij knippert met zijn ogen om het felle licht in de gang. Twee agenten knikken hem vriendelijk toe.

Hij volgt hen naar de commandant, die ondanks het middernachtelijk uur breeduit achter zijn bureau zit. Hij wijst Pierre een stoel. Deze gaat aarzelend zitten.

De commandant kucht een paar keer, alsof hij niet weet hoe hij moet beginnen.

„Ja . . . kijk eens, Van Veen. Tot mijn grote opluchting kan ik je meedelen tot de ontdekking te zijn gekomen dat je onschuldig bent. De ware dieven zijn zojuist opgespoord. We hebben je dus ten onrechte deze dag gevangen gehouden, maar wij konden natuurlijk ook niet weten dat je onschuldig was. Alle feiten waren tegen je.”

Pierre knikt. Buiten klinkt weer een luid geblaf.

„Is dat Emir?” vraagt Pierre.

„Emir? O, je hond? Ja, hij staat buiten al op je te wachten.”

Pierre staat met een abrupt gebaar op en wil naar de deur lopen.

„Hé, wacht nog even,” zegt de commandant. Hij komt achter zijn bureau vandaan en gaat naar de oude man toe. Hij geeft hem een hand.

„Ik ben ontzettend blij, Van Veen, dat we de ware dieven gevonden hebben,” zegt hij. „Buiten staat een auto klaar om jou met je hond naar huis te brengen.”

Maar daar wil Pierre niets van weten. „Ik ga wel lopen,” zegt hij.

„Maar kerel! Zo'n eind! Je doet er wel een uur over.”

Pierre houdt echter voet bij stuk. Hij wil lopen.

„Bedankt, dat u voor mijn hond gezorgd hebt,” zegt hij stug. Dan verlaat hij snel het vertrek.

Emir springt uitgelaten tegen zijn baas op en de oude man streeft de ruige hondekop.

„Kom Emir,” zegt hij. „We gaan.”

Een paar agenten bij de deur groeten hem vriendelijk, maar Pierre merkt het niet. Of doet hij maar zo? Zonder op of om te kijken verdwijnt hij in het donker van de nacht. De agenten kijken hem na en fronsen het voorhoofd.

Jacob veegt zijn handen af aan zijn overal en komt op het geroep van Tammo haastig aanlopen. Het avondblad is zojuist gekomen en Tammo staat er bij de achterdeur wild mee te zwaaien.

„Wat is er?” vraagt Jacob nieuwsgierig. Hij ziet wel dat de jongen

opgewonden is.

„Je staat in de krant, Jacob.”

„Wie, ik? In de krant?”

Vader en moeder kijken lachend door het raam naar buiten. Zij hebben het verslag al gelezen. Vanmorgen, al vroeg, is er een journalist van de Zierikzeesche Nieuwsbode bij Jacob geweest om de toedracht van de gebeurtenissen uit zijn mond te vernemen. „Geef die krant eens hier,” zegt Jacob nieuwsgierig.

DRIE INBREKERS ACHTER DE TRALIES, staat er met een grote kop boven. En daaronder:

„Dank zij het krachtadig en moedig optreden van de heer J. Goudriaan uit Renesse heeft de politie gisteravond de dieven, die tot drie keer toe in één week een inbraak in Haamstede hebben gepleegd, kunnen arresteren. Twee jongens uit Renesse was het opgevallen dat een bunkergang met een deur was afgesloten. Dit wekte hun bevreemding op. Eén van de jongens ging gisteravond met de genoemde Goudriaan op onderzoek uit; ze troffen de dieven in de bunkergang aan. Dezen waren van plan de buit per schip naar Walcheren te vervoeren en hadden hem zolang in de bunkergang verstopt in de mening dat het een geheime gang was. De heer Goudriaan sloot de ingang af en verhinderde zo dat de dieven ontsnapten. De door de jongen gealarmeerde politie kwam spoedig opdagen. Ze arresteerden twee van de drie dieven en legden beslag op het gestolen geld en de sieraden. De derde inbreker werd bij de boot op het strand gearresteerd. De dieven zijn afkomstig uit Amsterdam. De heer P. v. V., die reeds eerder was gearresteerd, is weer op vrije voeten gesteld nadat gebleken was dat hij niets met de inbraak te maken had.”

Jacob glundert als hij het leest.

„Wie had kunnen denken dat onze nachtelijke tocht zo zou aflopen!”

De kampeerders hebben het verhaal ook al gehoord. Iedereen praat erover. Telkens worden aan Jacob allerlei bijzonderheden gevraagd, maar Jacob is niet erg spraakzaam. Hij houdt er niet van om in het middelpunt van de belangstelling te staan.

Tammo echter vertelt de belangstellende toehoorders het verhaal verscheidene keren in geuren en kleuren.

Diezelfde morgen nog willen Tammo en Rob Pierre een bezoek brengen. Tammo heeft de krant bij zich. De oude man is echter niet thuis. Ook 's middags blijkt hij afwezig te zijn. De jongens lopen een eind langs het strand. Misschien is hij daar, maar ze zien hem nergens.

7. De excursie

Hoewel Tammo zich erg op de excursie heeft verheugd, is hij die morgen toch niet zo opgewekt als hij wel verwacht had, toen meneer Van Harten hem vroeg of hij voor gids wilde spelen. Hij maakt zich zorgen om Pierre. Ook vader en moeder zijn er niet gerust op. Anders komt hij elke week eieren halen, maar gisteren heeft hij zich niet laten zien.

Ze praten er 's morgens bij het ontbijt over.

„Je kunt nooit weten,” zegt moeder, „zo'n man leeft zo eenzaam. En vooral nu hij dit heeft meegemaakt, kan hij . . .”

„Ach, zo'n vaart zal het niet lopen,” meent vader, die wel begrijpt wat moeder bedoelt.

De knecht komt binnen. Die ziet het allemaal een beetje nuchterder. „Je kunt je wel voorstellen dat zo'n man zich wat opgejaagd voelt na een dag onschuldig in de gevangenis te hebben gezeten. Die zwerft natuurlijk rond om weer wat tot rust te komen.”

Zou dat het zijn? Het liefst was Tammo er meteen weer op afgegaan, maar meneer Van Harten wil om acht uur al vertrekken. „Ik ga straks wel even kijken,” zegt Jacob. Hij ziet Tammo's ongerustheid wel. „Ga jij nu maar op excursie,” stelt hij hem gerust. „Geloof me, die Pierre weet wel wat hij doet.”

Even voor acht komt Rob het erf op fietsen. Hij mag ook mee. Al pratend over Pierre lopen de twee jongens naar de kantine, waar het een leven van je welste is. Meneer Van Harten blaast op een fluitje en dan wordt het rustig. Voordat ze vertrekken, geeft hij de groep nog enkele instructies: ze zullen zich in de duinen netjes moeten gedragen en vooral rustig, want ze zullen de broedkolonies van de meeuwen bezoeken en dat kan alleen als het rustig is.

„En als ik jullie roep, komen jullie meteen naar me toe. Je moet je voorstellen dat ik jullie vandaag een biologieles ga geven in de open lucht.”

„Bah, niks aan,” zegt een jongen brutaal. Juffrouw Schoonewille kijkt hem bestraffend aan, maar meneer Van Harten lacht erom. „Ik denk dat je er vanavond anders over denkt, Piet,” meent hij. „Onthoud mijn woorden.”

Dan vertrekken ze. Ze gaan dwars door de camping, waar ze vrolijk worden nagezwaaid door de kampeerders, van wie sommigen nog in pyjama rondlopen, terwijl anderen in de open lucht een eitje aan het bakken zijn. Ze volgen het duinpad totdat ze op het strand komen. Ze zullen eerst enkele kilometers het strand volgen om vervolgens weer de duinen in te gaan. Het is stralend zomerweer. Sommige kinderen trekken hun kousen en schoenen uit en lopen door het water mee.

„Kijk,” zegt één van de kinderen, terwijl hij naar een eilandje in het water wijst, „daar heb je de bouwput waar we gisteren geweest zijn.”

Er varen kleine scheepjes af en aan en van het eiland zelf stijgt rook op: ze zijn er weer hard aan het werk. Het Deltaplan maakt al goede vorderingen.

Meneer Van Harten bukt zich en pakt een langwerpige schelp van de grond. Hij roept de kinderen bij elkaar en vraagt of iemand de naam van deze wonderlijk gevormde schelp weet. Niemand weet het echter. „Jij ook niet, Tammo?”

Tammo schudt zijn hoofd. Hij heeft de schelp vaak genoeg gezien, maar de naam ervan weet hij niet.

„Het is een tafelmesheft,” zegt meneer Van Harten. „Kijk maar eens. Vind je niet dat hij precies op het heft van een mes lijkt?”

„Hoe komen die schelpen eigenlijk op het strand?” wil een meisje weten.

„Weet je dat nog niet?” zegt Hippie spottend.

„Vertel het eens,” zegt meneer Van Harten tegen Hippie.

„Daar heeft een dier ingezeten,” zegt de jongen. „En toen het doodging, is zijn omhulsel naar het strand gespoeld.”

Meneer Van Harten knikt. Hij pakt een andere schelp van het strand.

„Een kokkel,” zegt hij. De twee delen van de schelp zitten nog aan elkaar. Er binnenin zit een slijmerige massa.

„Kijk,” zegt de leider, „een schelpelijkje.”

Sommige kinderen trekken een vies gezicht.

Meneer Van Harten vertelt dat de dieren zich vastzetten op de bodem van de zee en hun schelpen openzetten. Dan stroomt het zeewater erlangs en de schelpen nemen heel kleine plantjes en diertjes uit het water op. Dat is hun voedsel.

Sommige kinderen luisteren geboeid, maar anderen gaat het al gauw vervelen.

Als ze verder lopen, zegt de leider: „Wie van jullie op het stukje strand dat we nu nog voor ons hebben de meeste tafelmesheften vindt, krijgt van mij een dikke reep chocolade.”

Dat is niet tegen dovemansoren gesproken en de hele groep begint over het strand te hollen, al speurend naar de grond.

Juffrouw Schoonewille schudt haar hoofd.

„Het is me wat,” zegt ze. „Het is net zo’n stel jonge honden. Ik

ben benieuwd of ze vandaag veel zullen leren.”

„Och, of ze veel leren kan me eigenlijk niet zoveel schelen,” meent meneer Van Harten. „Als ze maar belangstelling voor de natuur krijgen. Dat vind ik het belangrijkste.”

Rob en Tammo zijn ook gaan zoeken, maar ze doen het wat rustiger aan. Ze zijn niet zo heetgebakerd als die drukke Rotterdammers.

Opeens tuurt Tammo naar de duinen. Daar, boven op een duin, staat een man. Hij heeft een hond aan een touw. Pierre! Er schiet een blos van blijdschap over zijn gezicht.

„Meneer Van Harten, vindt u het goed dat ik even naar Pierre ga?” vraagt Tammo, terwijl hij naar de donkere figuur op het duin wijst.

Meneer Van Harten vindt het best.

Samen met Rob rent hij het strand over. Ze klimmen tegen het duin op. De hond gaat blaffen als de jongens zo hard aan komen hollen.

„Koest!” zegt Pierre.

„Pierre! Pierre!” roept Tammo. „Je bent weer vrij, hè?” Opgetogen gaat hij naar hem toe. Maar hij schrikt als hij het gezicht van de oude man ziet. Het lijkt wel of het veel smaller is dan een paar dagen geleden. „Je . . . je bent weer vrij, hè?” herhaalt de jongen aarzelend.

Pierre knikt. „Ja, ik ben weer vrij,” zegt hij.

„Jacob heeft de dieven gepakt. Heb je het al in de krant gelezen?” vraagt Tammo.

„Ja,” zegt Rob. „En Tammo heeft ook meegeholpen.”

De oude man is zichtbaar verbaasd. „Hoe kan dat dan?” vraagt hij. Tammo vertelt het hele verhaal van a tot z.

Als hij uitverteld is, legt de man zijn hand op Tammo's schouders. Zijn ogen staan heel anders dan daarnet.

„Tammo, je bent een flinke kerel,” zegt hij.

„We zijn gisteren nog bij je huis geweest,” zegt Tammo, „maar

je was er niet. We waren toen bang . . . We dachten . . .”

„Dat ik mij van kant zou maken?” vult Pierre aan.

Tammo knikt. Hij heeft opeens tranen in zijn ogen. Rob kijkt een andere kant uit.

„Welnee, mijn jongen. Daar hoef je niet bang voor te zijn. Nee, dan heb ik in mijn leven wel wat anders meegemaakt. Ga nu maar gauw met die groep mee, daar horen jullie toch bij?” vervolgt hij op heel andere toon.

De groep is inmiddels al een heel eind verder.

„Komen jullie nog eens langs?” roept Pierre als de jongens het strand weer oprennen.

„Ja hoor,” roepen de jongens. En dan haasten ze zich om weer bij de groep te komen. Tammo voelt zich heel wat opgewekter dan toen hij de excursie begon.

Meneer Van Harten staat met een klein groepje kinderen te praten. Ze hebben een zeester gevonden; een roze ribbeltjes-ster met vijf punten. Een ander komt met een bros en ovaalvormig voorwerp aandragen. Meneer Van Harten vertelt dat dat het geraamte van een inktvis is.

„Hier kunnen we het best de duinen ingaan,” zegt Tammo. „Dan zijn we gauw bij de broedkolonies.”

Een paar konijntjes schieten verschrikt uit de struiken en rennen naar hun holletjes. Het is een grappig gezicht, die kleine omhoog-wippende staartjes te zien. Meneer Van Harten vertelt dat konijnen wel grappig zijn, maar ook erg schadelijk voor de duinen. „Zolang er maar niet te veel zijn, is er natuurlijk niets aan de hand. Maar konijnen breiden zich heel snel uit. Per jaar kunnen ze wel vijf keer jongen krijgen en het aantal bij elke worp varieert van vier tot tien. Zo kan er gemakkelijk een plaag ontstaan, want konijnen vreten de duinbeplanting af en graven gangen. Sommige duinen zijn daardoor niet meer in staat weerstand te bieden aan de harde westenwinden. Het duinzand stuift weg en de duinen storten in. Natuurlijk laten de mensen de konijnen niet

stilletjes hun gang gaan als ze merken dat de duinen achteruit gaan. Er worden per jaar heel wat konijnen doodgeschoten.”

„Kijk eens,” roept een jongen opeens, „daar staat een meeuw stil in de lucht.”

„Dat is geen meeuw,” zegt de leider. „Dat is een torenvalk die staat te bidden.”

„Te bidden?” De kinderen schieten in de lach.

„Ja, zo heet dat nu eenmaal. Daarom heeft de bekende schrijver van boeken over planten en dieren, Thijsse, de torenvalk „de vroomste onder de roofvogels” genoemd. Want het is een echte roofvogel. Let maar eens op, straks duikt hij opeens naar beneden om een muisje te vangen. Hij heeft een paar scherpe klauwen en een haakvormige snavel.”

De kinderen kijken gespannen naar de vogel die boven een duin staat te wiekelen. Opeens stort hij zich naar beneden. 't Is jammer dat het zo ver weg is. Nu kunnen ze niet zien of het dier ook een muis gevangen heeft.

Ze lopen weer verder. Er is veel te zien in de duinen en nu meneer Van Harten ze op allerlei dingen wijst, hebben de kinderen er ook wel belangstelling voor. Aan de duindoorn zitten oranje besjes die door vogels worden opgegeten.

„Waarom zouden ze die besjes eten, denk je?” vraagt meneer Van Harten.

„Omdat ze ze zo lekker vinden,” zegt een meisje laconiek.

„Natuurlijk,” lacht meneer Van Harten, „maar het is ook nog ergens anders goed voor.”

Niemand kan het echter bedenken.

De leider vertelt dat er in de bes pitjes zitten, kleine zaadjes, die natuurlijk ook in het vogellichaam komen. Ze zijn echter onverteerbaar en komen met de uitwerpselen weer naar buiten. Nu kan er uit zo'n zaadje weer een ander duindoornplantje groeien.

„Is dat geen mooi middel voor de plant om zich te verspreiden? Zo helpen de plant en het dier elkaar: de plant geeft de vogel

voedsel en de vogel zorgt ervoor dat de zaadjes worden verspreid.” De kinderen zien nog veel meer op hun wandeling. Ze komen steeds dichterbij de vuurtoren, die wit van kleur is met schuine rode banen er overheen. Dicht bij de vuurtoren is de broedkolonie van de zilvermeeuwen. De kinderen worden gewaarschuwd dat zo vooral bij de kolonie erg rustig moeten zijn om de vogels zo min mogelijk te verschrikken en bovendien zijn ze erg kwaadaardig omdat ze nog broeden.

Als ze dicht bij de kolonie komen, vliegt een groot aantal meeuwen op. Krijsend komen ze aanvliegen, staan even stil in de lucht en duiken dan dreigend op het groepje kinderen af. Ze worden er bang van. Toch lopen ze nog een eindje verder totdat ze vlak bij de broedkolonie zijn. Daar liggen de eieren zo maar op de grond in kleine kuiltjes vlak bij elkaar.

„Sjonge, wat kun je hier fijn eieren zoeken,” zegt Hippie. Hij wil naar voren lopen, maar meneer Van Harten verbiedt het hem. Hippie is helemaal niet van plan de eieren op te rapen; hij wil er alleen maar even tussendoor lopen. Maar dat bekomt hem slecht. Eén van de meeuwen duikt neer en geeft hem een rake klap met de vleugel. Hippie staat te tolleren op zijn benen. Hij maakt een wilde stap om zijn evenwicht te bewaren en . . . stapt midden in een nest. De eieren kraken onder zijn voeten. Sommige kinderen brullen van het lachen, maar de twee leiders kunnen de humor er niet van inzien. Hippie krijgt dan ook de wind van voren en kijkt verongelikt.

Ondertussen is de zon naar haar hoogste punt geklommen. Het is twaalf uur en het wordt steeds warmer tussen de duinen. De magen beginnen te knorren en sommige kinderen klagen over dorst. „Nog even doorzetten, jongens. Over een halfuurtje zijn we bij een cafeetje. Daar krijgen jullie een consumptie van me en dan kun je meteen je brood opeten.”

Het vooruitzicht van een frisse consumptie brengt de moed er weer een beetje in. Ze stappen stevig door en bereiken inderdaad

na een half uur de aangekondigde rustplaats. De kinderen laten zich doodmoe op de stoelen ploffen, die daar op het terras staan. Dat was een hele tocht, maar het was beslist de moeite waard.

„Hoe is het, Hippië?” spot een jongen. „Heb je nog zin in een geklutst eitje?”

Ze schieten allemaal weer in de lach.

Hippië zegt maar niets. Hij voelt zich niet erg behaaglijk.

Nadat het lunchpakket in de magen verdwenen is en de heerlijke limonade hen wat heeft verfrist, stappen ze weer op. Er moet hier in de buurt een zandverstuiving zijn. Daar zullen de kinderen de rest van de dag mogen ravotten.

Ze genieten.

Tegen vier uur blaast de leider op zijn fluitje. De groep komt bij elkaar. Meneer Van Harten zegt, dat ze met de bus weer naar Renesse zullen gaan. Ze zijn nu dicht bij Haamstede. Vrolijk zingend begeben ze zich op weg naar de bushalte.

Ze hebben een fijne dag gehad.

8. Het verhaal van Pierre

Aan de rand van de duinen, daar waar een smalle strook weiland ligt met een slootje dat meestentijds droog is, staat een oude knotwilg. De takken ervan zijn naar één kant gebogen, omdat de wind er vrijwel altijd uit het westen waait; een taaie vasthoudende wind die zijn wil heeft opgelegd aan de takken van de boom. De stam is gespleten van ouderdom en hangt scheef over het slootje.

„Kijk, die boom bedoel ik,” zegt Rob. „Daar zitten prachtige takken in.”

Hij neemt een aanloop en springt over het slootje, in zijn haast bijna zijn evenwicht verliezend. Tammo komt achter hem aan.

„Zal ik erin klimmen?” zegt hij.

„Nee,” beslist Rob, „ik doe het.”

Hij haalt een kolossaal zakmes uit zijn zak, dat hij van zijn opa heeft geleend en grijpt zich vast aan de onderste tak van de boom. Hij wil zijn voeten tegen de stam zetten, om zo omhoog te klimmen, maar het lukt hem niet. Tammo moet zijn schouders eronder zetten om zijn vriend omhoog te duwen.

Als Rob in de boom zit, begint hij verwoed op een dikke tak te snijden. Het valt echter nog lang niet mee om hem eraf te krijgen. Als hij half doorgesneden is, grijpt Rob de tak beet om hem er met geweld af te rukken. Kleine zweetdruppeltjes parelen op zijn voorhoofd. Er klinkt een luid gekraak. De tak scheurt af; er gaat ook een groot stuk boombast mee.

Terwijl Rob een tweede boomtak begint te bewerken, haalt Tammo zijn zakmesje te voorschijn om de tak van twijgen te ontdoen. Het is een mooi exemplaar. Daar zal hij een goede boog van kunnen maken. Hij verheugt zich al op de sluippartijen die ze door de duinen zullen maken.

Daar komt Rob met een vaartje uit de boom. Hij heeft een tak in zijn hand.

„Hè, hè,” zegt hij. „Wat een karwei.”

Tammo probeert de boog te spannen, maar dat valt lang niet mee. De tak is taai. Met zijn tweeën lukt het beter. Tammo haalt een stuk touw uit zijn zak. Na een ogenblikje zwoegen is de boog klaar. Maar hij is toch niet zo strak gespannen als wel zou moeten. „Ik zal vader vanavond eens vragen of hij me wil helpen,” zegt hij. „Zullen we nu de pijlen gaan halen?” voegt hij eraan toe als Robs boog ook klaar is.

„De pijlen” zijn dunne latjes die ze van de timmerman hebben gekregen. Ze hebben er dopjes opgedaan, stukjes vlier, waardoor het net echte pijlen lijken. Ze liggen in de hut.

De jongens doen hun boog over de schouder en gaan de duinen in. Ze komen vlak langs het huisje van Pierre. Pierre is bezig een grote hoeveelheid planken, die hij op het strand gevonden heeft, op te stapelen. Hij zwaait als hij hen ziet en zij zwaaien terug. Ze willen doorlopen, maar Pierre wenkt hen.

„Wat hebben jullie daar, jongens?” vraagt hij.

„Een boog, Pierre.” Ze laten trots hun nieuwe wapen zien.

„Niet gek,” vindt Pierre, „maar ze zijn niet zo best gespannen.”

„Nee, we konden ze niet strakker krijgen,” bekent Rob.

„En dat touw is er ook niet erg geschikt voor,” constateert Pierre.

„Kom maar eens mee. Daar heb ik wel wat beters voor.”

De jongens volgen de oude man in het huisje. Zij zijn nog nooit binnen geweest. Sjonge, wat een rommeltje is dat hier, denken ze. Midden in het kleine vertrekje staat een kale houten tafel, met drie even kale stoelen erbij. Op de vloer ligt een oud kleed met gaten erin. In de hoek staat een potkachelkje. Het enige dat aan de wand hangt is een grote foto, waarop vijf mensen staan: een man, een vrouw en drie kinderen.

„Wacht hier even, jongens. Ga maar zitten. Ik moet achter nog een paar mooie koorden hebben liggen.”

De jongens kijken nieuwsgierig om zich heen als Pierre weg is.

Rob wijst in het rond en haalt zijn neus op. Tammo heeft veel belangstelling voor de foto: wie zijn die vijf mensen die erop staan? Hij staat op en loopt naar de foto toe. Zijn vermoeden blijkt juist te zijn: de man die erop staat is Pierre. Hij heeft zijn linkerarm om de vrouw geslagen en zijn rechterhand rust op de krullebol van een jongetje. Pierre lacht. Hij is sindsdien wel erg veranderd, vindt Tammo.

Hij schrikt op als hij achter zich de stem van de oude man hoort:

„Kun je me nog herkennen?”

„Ja,” zegt Tammo wat verlegen, „maar je bent wel erg veranderd.”

Pierre's gezicht staat ernstig als hij naar de foto kijkt. Tammo wil hem vragen wie die anderen op de foto zijn, maar hij durft het

toch niet goed.

Rob is echter minder verlegen. „Wie zijn die anderen?” vraagt hij.

„Dat zijn mijn vrouw en drie kinderen,” zegt de oude man.

„Ben je dan getrouwd?”

„Ja, blijkbaar wel, hè?” zegt Pierre een beetje ruw, terwijl hij naar de foto wijst.

„Ja, dat was nog in die goeie ouwe tijd.”

Het komt er wat onverschillig uit, maar de jongens huiveren als ze het horen. Ze voelen zich opeens helemaal niet op hun gemak en zouden maar het liefst meteen vertrekken.

Pierre gaat op een stoel zitten. Hij legt de koorden op de tafel en strijkt zich wat zenuwachtig door zijn stoppelbaard.

„Tja,” herhaalt hij, „dat was nog in die goeie ouwe tijd. Er kan veel veranderen in een mensenleven, jongens.”

De jongens kijken hun oude vriend gespannen aan.

Pierre staart voor zich uit, maar dan begint hij langzaam te vertellen. Eerst praat hij tegen de jongens, maar hoe verder zijn verhaal vordert, hoe meer het lijkt of hij tegen zichzelf zit te praten en zijn stem wordt van zacht en somber vurig en heftig, zodat de jongens haast bang voor hem worden.

„In de oorlog woonde ik in Zwitserland,” zegt Pierre. „Ik was daar in 1934 al met mijn vrouw naar toe gegaan. Het was hier een slechte tijd en mijn broer wist daar een mooie baan voor me. Hij woonde al in Zwitserland. We hadden het daar goed. Overal in Europa brak de oorlog uit, maar Zwitserland bleef neutraal. Natuurlijk was er in die tijd geen overvloed aan voedsel, maar we konden ons toch redden. Na de oorlog wilde mijn vrouw graag de familie in Holland opzoeken. Ik zelf kon niet mee, vanwege mijn werk. Ze ging er met een vliegtuig naar toe en nam de kinderen mee. Het was de laatste keer dat ik hen zag. Het vliegtuig verongelukte op de terugreis. O, ik zal die dag nooit vergeten. Ik was naar Luzern geweest en zou tegen de avond naar het vliegveld gaan om vrouw en kinderen af te halen. Toen ik op het punt stond een

klant te verlaten, hoorde ik voor de radio van het vliegtuigongeluk. Even stond ik nog in twijfel of het hùn vliegtuig was, maar bij navraag bleek de verschrikkelijke waarheid.”

Pierre krampt zijn handen tot vuisten bij de herinnering aan dat vreselijke ogenblik en zijn lippen vertrekken zich zenuwachtig.

„Ik weet niet meer hoe ik die avond thuisgekomen ben. Ik besepte het nog niet. Ik kon het nog niet begrijpen en ik riep: God, laat het niet waar zijn. Waarom moest dit gebeuren! Maar ik kreeg geen antwoord. Het was of ik in een grote modderput zat die mij langzaam verstikte. Later heb ik God vervloekt! Ik heb gezegd: God, ik wil met U niets meer te maken hebben. Maak me ook maar dood. O, maak me toch dood.”

Pierre is opgestaan van zijn stoel. Hij staat daar groot en eenzaam en moe naast de tafel en hij merkt niet eens dat de jongens bevend van ontzetting naar hem luisteren. Zijn ogen staan groot alsof hij koorts heeft en zijn stem klinkt vreemd als de stem van iemand die niet meer weet wat hij zegt.

„En toen ben ik naar de kast gegaan en ik heb de bijbel gepakt en heb hem in stukken gescheurd en de stukken door het huis gesmeten. Het was afgelopen. Voor altijd afgelopen!”

Even is het stil. De oude man steunt moeizaam op de tafel. Zijn hoofd is gebogen.

De jongens durven niets te zeggen. Pierre haalt een vuile zakdoek uit zijn zak en snuit omslachtig zijn neus.

Tammo heeft tranen in zijn ogen en Rob bijt op zijn onderlip.

De oude man laat zich langzaam op de stoel zakken.

„Ach,” zucht hij, „wat kom ik toch met sombere verhalen aan- dragen. Maar het kwam omdat je zo belangstellend naar die foto keek.” Hij glimlacht verontschuldigend.

„En ben je . . . ben je . . . daarom hier gaan wonen?” vraagt Tammo aarzelend.

„Ja, voor mij was alles afgelopen. Ik wilde helemaal alleen zijn. Enfin, het bevalt me hier goed,” zegt hij op een heel andere toon.

„Een beetje langs het strand juttten en door de duinen zwerven en ik heb met niemand wat te maken. Tja, het kan allemaal heel anders lopen dan je denkt. Maar kom, ik zal jullie met die bogen helpen.”

Pierre heeft het gauw voor elkaar. Hij zet er een paar stevige koorden aan en de bogen zijn nu mooi gespannen.

Als de jongens willen vertrekken, legt hij zijn handen op hun schouders.

„Vergeet het maar, jongens, wat ik gezegd heb. 't Was een beetje dom me zo te laten gaan. Dat verhaal was eigenlijk niet voor kinderoren bestemd.”

Tammo knijpt heel stijf in Pierre's hand. Waarom begrijpt hij zelf niet, maar er gaat een warm gevoel door hem heen.

„Tot ziens,” zegt Pierre. Hij kijkt de jongens na totdat ze achter een duin verdwenen zijn.

„Dat is erg, hè,” zegt Tammo.

„Nou,” zegt Rob, „stel je eens voor dat je op een dag alle mensen van wie je houdt in één keer kwijtraakt. Dan ben je helemaal alleen op de wereld.”

De jongens lopen een poosje zwijgend naast elkaar voort. Ze hebben nu weinig zin in spelen.

„Weet je wat ik niet begrijp?” zegt Rob. „Dat hij ons dat verhaal vertelde.”

„Ja, dat begrijp ik ook niet,” zegt Tammo. „Hij had er later geloof ik ook een beetje spijt van. Hij heeft natuurlijk helemaal geen vrienden in de wereld.”

„Zou hij daarom 's nachts door de duinen zwerven?” zegt Rob.

„Doet hij dat dan?” vraagt Tammo.

„Dat weet je toch wel. Ze hebben hem gearresteerd, omdat iemand in Haamstede beweerde dat hij Pierre had zien rondzwerven.”

„Ja, en dan zegt hij dat het hem best bevalt zo alleen in de duinen, maar in werkelijkheid heeft hij geen seconde rust.”

Zo ernstig hebben de twee vrienden nog nooit met elkaar gepraat.

En ze zijn zo vol van het gebeurde, dat ze het thuis dadelijk aan hun ouders vertellen.

9. Een cadeautje voor Pierre

Het is enkele dagen later. Tammo loopt wat op het erf heen en weer. Daar is ook de hele Rotterdamse groep. Koffers en weekendtassen staan in een grote hoop bij elkaar. Hun vakantie op Schouwen-Duiveland is ten einde. Het wachten is nu op de bus, die ieder ogenblik komen kan. Tammo's vader staat met meneer Van Harten te praten. Deze bedankt vader voor de gastvrijheid en voor de gezellige week die ze gehad hebben.

„Als alles volgens plan verloopt,” zegt hij, „kunt u me volgend jaar om deze tijd weer met een groep verwachten. Ik word zo langzamerhand gewoon verliefd op dit eiland.”

Vader lacht. Hij is blij dat de leider tevreden is.

„Daar komt de bus!” wordt er geroepen. Een grote rode bus komt het zandweggetje naar de boerderij oprijden. De chauffeur claxonneert heel hard en trekt voor de grap gekke gezichten.

De kinderen verdringen zich bij de deur. Vooral een paar grotere jongens doen verwoede pogingen vooraan te komen. Hun ellebogen zijn daarbij hun hulpmiddel. Ze willen op de achterste bank zitten. Maar meneer Van Harten grijpt er een paar in hun kraag en sleept ze onzacht voor de deur weg.

„Als iedereen naar binnen is, mogen jullie,” zegt hij bestraffend. De jongens trekken een zuurzoet gezicht.

Al gauw heeft ieder een plaatsje gevonden en de bus rijdt het erf af. „Hè, hè,” zegt vader. „Dat zijn me een stel druktemakers, hoor.” „Bent u blij dat ze weer weg zijn?” vraagt Tammo lachend.

„Nou, om je eerlijk de waarheid te zeggen,” beaamt vader, „ik ben er niet rouwig om.”

Tammo wil zijn fiets pakken om naar Rob te gaan, maar vader roept hem terug.

„Ik zie dat moeder de koffie klaar heeft,” zegt hij. „Kom je ook even mee naar binnen?”

Tammo is verbaasd. Het is vaders gewoonte niet hem uit te nodigen een kopje koffie mee te drinken.

„Ik heb geen zin in koffie,” zegt Tammo. „En ik zou om tien uur bij Rob zijn.”

„O, maar je hoeft geen koffie te drinken,” zegt vader. „We hebben iets te bespreken.”

Iets te bespreken?

Nieuwsgierig volgt hij zijn vader de kamer in, waar moeder net de koppen vult.

Vader gaat op zijn eigen plekje zitten en draait bedaard een shagje.

„Wat is er dan?” vraagt Tammo.

„Is er dan iets?” wil moeder weten.

„Ik heb een plan,” zegt vader. Hij steekt zijn sigaret aan en inhaleert diep.

„Toen jij een paar dagen geleden thuiskwam met dat verhaal van Pierre, is die gedachte meteen al bij me opgekomen, maar ik wilde er eerst zelf eens goed over nadenken voordat ik ermee op de propen kwam.”

„Wat wil je dan?” vraagt moeder.

„Pierre een bijbel geven,” zegt vader.

Tammo kijkt zijn vader verrast aan. „Dan weet ik wel wat daarmee gebeurt,” zegt hij.

„Dat weet ik nog zo net niet,” zegt zijn vader. „Er zijn inmiddels heel wat jaren verstreken sinds dat ongeluk gebeurde en uit je verhaal heb ik begrepen dat hij zich erg eenzaam voelt.”

Tammo knikt. Moeder staart nadenkend voor zich uit.

„Wij hebben aan tafel voor Pierre gebeden,” vervolgt vader, „maar

ik vraag me af of dat voldoende is. We kunnen méér voor de oude man doen. Misschien verscheurt hij deze bijbel ook wel, maar ik heb een stille hoop dat het een middel kan zijn om hem te helpen in zijn eenzaam leven.”

„Ik vind het niet zo'n gek idee,” zegt moeder. „Als we de man op die manier kunnen helpen, moeten we het niet nalaten.”

„Precies,” zegt vader, „en dan is er nog iets. Wie moet hem de bijbel brengen?”

„U natuurlijk,” meent Tammo.

„Ja,” zegt moeder, „dat lijkt me ook het verstandigst.”

Maar dat is vader niet met hen eens.

„Pierre heeft de jongens in vertrouwen genomen. Als ik nu met een bijbel aan kom zetten, voelt hij zich misschien wel bedrogen of verraden of hoe zeg je dat . . . Nee, volgens mij moet Tammo het doen.”

Maar Tammo wil het niet.

„Dan lijkt ik wel een dominee,” zegt hij. „Nee hoor, dat vind ik gek.”

„Is het gek als je die oude man kunt helpen?”

Daar weet Tammo geen antwoord op.

En zo spreken ze af dat Tammo bij boekhandel Haase een bijbel zal gaan kopen en die 's middags naar Pierre zal brengen.

Die middag lopen Tammo en Rob weer door de duinen om Pierre voor de tweede keer een cadeautje te brengen. Maar een bijbel is wel wat anders dan een doos sigaren.

Rob moest eerst lachen toen hij het hoorde.

„Dominee Tammo gaat een oude man bekeren,” spotte hij.

Maar toen Tammo hem vertelde wat vader gezegd had, werd hij ernstig.

De bijbel is zwaar in Tammo's hand en het hart klopt hem in de keel.

Pierre is voor het huis bezig zijn hond te borstelen. Grote vlokken haar stuiven weg in de wind.

De man lacht als hij de jongens ziet.

„We krijgen weer bezoek, Emir,” zegt hij. De hond kent de jongens nu al wel zo goed, dat hij niet meer dreigt.

„We hebben iets voor je meegebracht,” zegt Tammo.

„Alweer?” zegt Pierre.

Hij fronsst zijn wenkbrauwen en kijkt naar het pakje onder Tammo's arm.

„Alsjeblieft,” zegt de jongen nerveus. „Ik . . . ik moest hem brengen van mijn vader.”

„Zo, van je vader.”

Pierre wordt nieuwsgierig. Hij haalt het papier van het boek en begint dan erg te beven. Met grote ogen staart hij naar de bijbel in zijn handen.

Wat gaat er om in de oude man?

„Je moet niet boos worden,” stamelt Tammo. „We dachten . . .”

„Stil maar,” zegt Pierre hees. Hij ziet zo bleek als een doek. Zonder verder nog iets te zeggen, strompelt hij naar binnen. Het lijkt of hij doodmoe is, want even steunt hij tegen de deurpost. Hij doet de deur achter zich dicht.

De jongens blijven besluiteloos buiten staan. Wat moeten ze doen?

„Kom,” zegt Rob. „Dan gaan we maar weer.”

De hond loopt een eindje met hen mee. Tammo streelt zijn ruige kop.

Niemand zal ooit weten wat er die dag in Pierre is omgegaan. De jongens hebben nooit beseft wat ze in de oude man hebben gaande gemaakt.

Eerst legde hij de bijbel op de tafel neer. Hij voelde zich niet in staat te denken door de hevige emoties die hem besprongen. Hij zag zichzelf weer staan op de avond na de ramp. Hij had een bijbel in de hand. Hij zag de stukken weer door de kamer vliegen. Nadat hij wat rustiger was geworden, ging hij bij de tafel zitten en nam het boek verstrooid in zijn handen. Het is nog nieuw,

dacht hij. Ze hebben het speciaal voor mij gekocht. Ze hebben natuurlijk gedacht dat ze mij hiermee konden helpen.

Hij kon het in het kleine vertrekje niet meer uithouden. Hij riep Emir en samen met de hond zwierf hij langs de zee, zoals zo vaak, als de onrust door zijn bloed jaagde. Maar dit keer kalmeerde hij niet.

Toen hij thuiskwam het was al donker – lag daar nog steeds de bijbel op de tafel. Hij bladerde er wat in, hij las hier en daar wat en ten slotte las hij met aandacht. Hij begreep het zelf niet, maar het leek wel of hij hier al die jaren op had gewacht. Er kwam een weldadige rust over hem door het lezen in de bijbel. En nog diezelfde avond heeft Pierre het hoofd gebogen en zijn handen in elkaar gekrampt en de Heer gevraagd of die hem wilde bijstaan en hem wilde troosten . . .

Nee, niemand zal ooit beseffen hoe moeilijk hij het heeft gehad, maar ook niemand zal kunnen navoelen hoe groot de vrede was die die avond in hem daalde.

Toen Tammo's moeder diezelfde avond haar zoon nog even kwam instoppen, bleek dat hij nog niet sliep. Met de ogen open lag hij in het donker te kijken. Hij dacht aan Pierre. Zal hij nu boos op hem zijn?

„Waarom slaap je nog niet?” vraagt moeder.

„Ik denk aan Pierre,” zegt Tammo. „Zal hij nu niet nog veel eenzamer worden?”

„Waarom denk je dat?”

„Hij zal vast weer aan dat ongeluk moeten denken, en dat maakt hem natuurlijk erg verdrietig.”

„Ik weet het niet,” zegt moeder. „Misschien wordt hij er wel gelukkiger van. Misschien ben jij wel het middel in Gods hand geweest om Pierre weer bij Hem te brengen.”

„Denkt u dat?”

Moeder knikt.

Tammo zucht eens diep. Hij vindt het fijn dat moeder nog even gekomen is.

„Zullen we voor Pierre bidden?” vraagt moeder.

Tammo knikt. Moeder legt haar handen om de zijne en zacht klinkt haar stem in de donkere kamer.

10. Naar Brouwershaven

Tammo en Rob genieten van deze zomervakantie. Elke dag is het stralend weer. Ze vervelen zich geen seconde. Ze zwemmen in zee, spelen bij hun hut, maken een praatje met Pierre, die nadat de jongens hem de bijbel hebben gebracht nog ernstiger lijkt dan vroeger; soms zwerven ze urenlang door de duinen of helpen hun ouders een handje.

Vooraf op de camping, waar het vol staat met tenten en caravans, is het nu erg druk; er kunnen er niet veel meer bij. Alie krijgt veel klanten in het winkeltje. De verdiensten zijn groter dan ze hadden verwacht.

Een enkele keer moet Tammo naar Zierikzee, waar de grossier woont.

Zierikzee is de grootste stad van het eiland. De plumpe toren is al vanaf grote afstand zichtbaar.

Er komen ook veel Duitsers op het eiland. Eigenlijk heeft vader Van Schouwen die liever niet op zijn camping, hoewel ze goed betalen. De herinnering aan de tweede wereldoorlog zit hem nog te vers in het geheugen. Het hele eiland hebben ze onder water laten lopen, die Duitsers, alleen maar om wraak te nemen op hun nederlaag in andere landen. Dat kan vader nog steeds niet erg verkroppen.

Moeder is wat dat betreft veel meer vergevingsgezind. „Heel veel Duitsers hadden ook een hekel aan de oorlog,” zegt ze, „maar ze moesten wel, anders werden ze doodgeschoten.”

Tammo luistert geboeid als zijn ouders over de oorlog praten. Hij zelf heeft er gelukkig niets van meegemaakt, maar hij kan wel begrijpen dat vader niet vriendelijk tegen ze kan zijn; er is te veel gebeurd om het zo maar te kunnen vergeten.

Graag zwerven de jongens wat bij de tenten rond. Het is net een dorpje.

Op een middag komt Tammo met een maaltje schol thuis, dat hij gekregen heeft van een visser. Het zijn flinke vissen. Moeder bakt ze nog diezelfde dag en 's avonds smullen ze ervan.

„Je zou nog eens een keer naar oom Piet moeten,” zegt vader tegen Tammo. „Vorig jaar hebben we een emmer vol vis van hem gekregen. Ik kan me nog herinneren dat we er drie dagen van gegeten hebben.”

Oom Piet is een broer van moeder. Hij is garnalenvisser in Brouwershaven. Vorig jaar heeft Tammo een week bij hem gelogeed en toen hij terugkwam, had hij een emmer boordevol vis bij zich. „Ik wil er best een keertje heen fietsen,” zegt Tammo. Hij denkt erbij: Dan zal ik oom Piet nog eens vragen of ik een keer mee mag op garnalenvangst. Vorig jaar had hij er ook al om gezeurd. Oom Piet had hem monsterend aangekeken en toen langs zijn neus weg gevraagd: „Kun je dan wel zwemmen en kun je wel over boord plassen?”

Daar moest Tammo om lachen. Die malle oom! Maar tante Riek verzekerde dat er aan boord geen W.C. was.

„En dan op zo'n schommelend schip! Nee mannetje, nog maar een jaartje wachten,” zei oom. „Anders zou het wel eens kunnen gebeuren, dat we Tammootje in plaats van garnalen moeten vangen.” Het lijkt Tammo fantastisch toe een keertje mee te gaan. Dikwijls heeft hij de schepen bekeken met de lange mast in het midden en de twee zijmasten eraan die van onderen scheef omhooglopen

en waaraan de netten bevestigd zijn. Hij denkt dat Rob er ook wel wat voor zal voelen.

Na het eten fietst hij nog even naar het dorp om met zijn vriend het een en ander te overleggen. Rob aarzelt geen ogenblik en is er dadelijk voor te vinden.

„Zullen we morgenochtend meteen gaan?” stelt hij voor.

„Dat is best,” zegt Tammo.

Rob's vader, die in een luie stoel zit met zijn benen op een bankje, laat de krant zakken en zegt: „Ik zou morgenmiddag pas gaan, als ik jullie was.”

„Waarom?” vragen de jongens tegelijk.

„Ik denk dat oom Piet 's morgens niet thuis is. Hij zal vermoedelijk vannacht uitvaren en pas tegen de middag terugkomen.”

„Dat hindert toch niet?” zegt Rob. „Dan kunnen we de schepen meteen zien binnenkomen. Dat lijkt me een mooi gezicht. En dan nemen we brood mee. Dat kunnen we dan wel bij je oom opeten.” Rob tatert aan één stuk door. Hij is ook zo opgewonden bij de gedachte aan zo'n vistocht. Vader kijkt moeder eens aan, schudt zijn hoofd en duikt weer achter zijn krant.

„Je moet het zelf maar weten,” zegt hij.

De jongens spreken af dat ze morgenochtend zullen vertrekken.

Ook de volgende dag is het stralend weer. Precies om negen uur – de afgesproken tijd – rijdt Tammo de straat in waar Rob woont en laat zijn fietsbel rinkelen. De glundere kop van Rob verschijnt voor het raam. Hij maakt met zijn hand bewegingen naar zijn mond. Hij moet zeker nog eten. Tammo zet zijn fiets tegen de muur en gaat achterom.

„Moet je nog eten?” vraagt hij.

„Welnee,” zegt Rob, „mijn moeder maakt een paar boterhammen klaar voor onderweg.”

„Ik heb een grote plastic emmer bij me,” vertelt Tammo. „Voor de

vis. Ik weet niet of jullie ook van vis houden, anders zou ik er ook maar een meenemen als ik jou was.”

Daar is Robs moeder meteen voor te vinden. Rob krijgt een grote plastic zak mee.

„Dat is veel gemakkelijker dan een emmer,” vindt Robs moeder. „Je kunt hem zo onder de snelbinders doen.”

Daar gaan ze dan.

Ze fietsen de Lage Zoom af; een mooi weggetje met aan beide zijden begroeiing. Als ze bij de duinen komen, slaan ze rechtsaf en gaan de Rampweg op. Deze weg is pas na de ramp aangelegd. Hij ligt wat hoger dan de omgeving en slingert vlak langs de duinen. Ze hebben de wind achter, zodat ze lekker opschieten. In de verte, boven de Delingsdijk uit, zien ze de logge toren van Zierikzee en als ze heel goed kijken, ook nog de twee torens van de Nobelpoort.

Al gauw bereiken ze Scharendijke, een dorpje op de grens van duin en dijk. Op de plaats waar de duinen ophouden, staat een rond open huisje, bedekt met riet. Het staat op hoge palen. Je zou er zo onderdoor kunnen lopen.

„Dat is de koepel,” zegt Rob. „Daar vlakbij is de baai. Daar kun je heerlijk zwemmen.”

„Pas op!” roept Tammo opeens en op hetzelfde moment klinkt er het luide getoeter van een vrachtwagen, volgeladen met sintels. Rob schiet van schrik naar de linkerkant van de weg en rijdt de berm in. Hij is wat bleekjes om zijn neus. Zijn hart bonkt hem in de keel.

„Sjonge,” zegt hij. „Ik schrok me werkelijk een hoedje. Dit is zo’n smal snertweggetje!” Mopperend stapt hij weer op zijn fiets.

„Ik wilde je net vertellen dat je in die baai helemaal niet meer zo lekker kunt zwemmen,” zegt Tammo. „Ze maken er een werkhaven van voor het Deltaplan. Zij zijn van plan hier een dijk te maken naar Goeree.”

„Weet ik,” zegt Rob en hij zucht eens diep. „Dat scheelde maar

een haartje,” zegt hij.

„Nou, dat viel nog wel mee, hoor,” meent Tammo. „Jij bent ook dadelijk over je toeren!”

„Poel!” is het enige wat Rob daarop weet te zeggen.

Na Scharendijke volgen ze de dijk. Het is een lange saaie weg. In de verte is de oude kerk van Brouwershaven te zien, maar ze moeten nog zeker vijf kilometer fietsen.

Rob is de schrik al gauw weer te boven. „Ik durf, ik durf, wat jij niet durft,” zegt hij. Hij legt zijn beide benen al rijdend over het stuur.

Tammo lacht. Die Rob heeft ook altijd wat anders.

„Je bent een held, hoor,” spot hij. „Ik weet wat anders. Zullen we doen wie het hardst kan rijden?”

„Oké,” zegt Rob terwijl hij zijn voeten weer op de trappers zet. „Tot hoever?”

„Tot aan het lichttorentje bij Den Osse?” stelt Tammo voor.

„Best,” zegt Rob en meteen begint hij te sprinten.

Dat lichttorentje is enkele kilometers verder. De weg maakt daar een scherpe bocht. Als je die door bent, ben je al gauw in Brouwershaven.

De beide jongens liggen met hun neus op het stuur. De asfaltweg lijkt in razende vaart onder hen door te glijden. Rob ligt voor, maar Tammo zit hem vlak op de hielen. Ze rijden een Solex voorbij zó hard gaat het. Het torentje komt nu snel naderbij. Tammo doet er nog een schepje bovenop. Langzaam maar zeker komt hij naast Rob rijden, komt een eindje voor . . . Ze rijden of hun leven ervan afhangt. Daar is de bocht van de weg al. Daar maakt Rob, die de binnenbocht heeft, een nuttig gebruik van. Als ze het torentje passeren, ligt hij een wiellengte voor. Doodmoe laten ze de fiets uitlopen.

„Dat had je niet gedacht, hè?” schept Rob hijgend op.

„Je had geluk dat je de binnenbocht had,” is Tammo's weerwoord.

„Dat maakt niets uit,” vindt Rob, die maar wat trots is op zijn

overwinning.

Ze hijgen nog als ze het kleine stadje binnenrijden.

Tante Riek en oom Piet wonen dicht bij de haven.

Tante Riek is in de keuken bezig. Ze ziet de jongens het hekje in-
komen en opent de achterdeur.

„Kijk eens aan,” zegt ze vriendelijk. „We krijgen bezoek.”

Ze nodigt de jongens binnen en geeft hun limonade met een dikke
plak koek erbij. En Tammo moet vertellen hoe het met de familie
op de boerderij gaat en met de camping.

„Wij maken het hier ook best, hoor,” zegt tante Riek. „We zijn
kernegezond en dat is toch wel het belangrijkste wat een mens zich
wensen kan.”

„Is oom Piet er niet?” vraagt Tammo.

„Nee, die is vanmorgen om drie uur uitgevaren. Eens kijken, hoe
laat is het nu, kwart over tien, dan moet hij over een uurtje binnen-
varen.”

„Dat komt dan prachtig uit,” zegt Rob. „Dan kunnen we mooi
zien dat de garnalen gelost worden.”

Tante Riek lacht.

„We kwamen eigenlijk om een maaltje vis,” zegt Tammo, „en dan
willen we oom Piet ook nog vragen . . .”

„Of je een keer mee mag,” valt tante Riek haar neef in de rede.

Tammo knikt.

„Ja, oom Piet heeft al gezegd, Tammo zal binnenkort nog wel eens
aankomen om te vragen of hij een keer mee mag. Dat wou hij
vorig jaar ook al zo graag. Nou, je vraagt het maar eens weer,
hoor.”

„Wat denkt u, zou het mogen?” vraagt Tammo.

„En zou ik ook mee mogen?” voegt Rob eraan toe.

Tante Riek lacht en kijkt heel geheimzinnig. „Dat weet ik niet. Ga
maar eens aan de haven kijken. De eerste schepen zullen zo wel
binnenkomen. Jullie blijven hier zeker eten?”

„We hebben brood meegenomen,” zegt Tammo. „Dat kunnen

we . . .”

„O nee hoor. Laat dat brood maar in de zak. Een paar aardappels meer of minder, dat maakt niet uit.”

Dan gaan de jongens een kijkje bij de haven nemen.

De deuren van de vishal staan al open: de schepen worden ieder ogenblik terug verwacht. Wat oude vissers staan bij elkaar te praten; boven de haven cirkelen meeuwen, belust op afval.

„Zullen we eens op de dijk gaan kijken?” stelt Tammo voor. „Dan kunnen we de schepen over zee aan zien komen.”

Ze slenteren er naar toe en klimmen tegen het wankele houten trapje op. Bovenop is een hoge muur. Deze dient als extra versteviging van de dijk bij hevige stormen. Rob neemt een sprong, en gaat op het muurtje zitten.

„Ik zie ze al,” roept hij, wijzend over het water.

Inderdaad zijn de masten van de schepen al duidelijk zichtbaar. Ze komen snel dichterbij. Na een kwartiertje draait de eerste boot de haven binnen. Het korte nijdige tuffen van de motor klinkt duidelijk over het water.

„Kom mee,” roept Rob, maar Tammo blijft staan. Hij tuurt gespannen naar de vissers op de derde boot, want hij meent oom Piet te herkennen.

„Waarom kom je nu niet mee?” vraagt Rob die al halfweg het trapje is.

„Ik zie oom Piet,” antwoordt Tammo. Tammo zwaait, maar oom Piet ziet hem niet. Hij gaat de stuurhut binnen.

Haastig volgt Tammo nu zijn vriend, die ondertussen wat kregel onder aan de dijk staat te wachten.

Het eerste schip heeft inmiddels afgemeerd. Op het achterdek staan kisten vol roze garnalen, die aan boord al gekookt zijn. Een jonge kerel staat erbij en eet ervan. Handig haalt hij ze uit hun jasje, een geschubd pantsertje, dat gemakkelijk te verwijderen is. De kisten met garnalen worden naar de vishal gebracht om ge-

sorteerd en gewogen te worden. Op het middendek ligt nog een hele hoop. Ze zijn ongekoekt en grijsgraauw van kleur. Ze liggen onder de zeef. Ze zijn te klein voor de consumptie en zullen worden vermalen tot vismeel. Op het dek staan ook twee manden vol met platvissen, die in de garnalennetten terecht zijn gekomen.

„Als je nou zo'n hele mand vol mee naar huis zou krijgen, zou je wel een maand lang vis kunnen eten,” zegt Rob.

„Ik denk dat je er dan wel eens genoeg van zou krijgen,” lacht Tammo. „Kijk,” voegt hij eraan toe, „daar heb je het schip van oom Piet ook.”

Een van de knechten staat met een rubberband aan een touw op het voordek om de schok met de wal te breken. Oom Piet draait snel aan het grote stuur; het schip maakt een scherpe bocht.

„Kom mee!” roept Tammo.

Ze staan erbij als het schip wordt aangelegd en dat is nog maar net gebeurd of Tammo springt handig aan boord. Hij wenkt Rob.

„Mag dat?” aarzelt Rob.

„Natuurlijk!” roept Tammo en dan is Rob ook in een ommezien aan boord.

Oom Piet heeft het nu erg druk, maar toch ziet hij Tammo en zijn vriend. „Kijk eens aan,” roept hij. „Hoe staat het leven, kereltjes?”

„Best!” antwoorden de kereltjes en ze kreunen het uit als ze allebei een ferme klap op de schouder krijgen. Sjonge, wat heeft die man harde handen!

„Kunnen we nog helpen?” informeert Tammo.

„Helpen?” vraagt een knecht. „Van de wal in de sloot zeker.”

De jongens kijken een beetje verongelijkt. Ze zijn per slot van rekening geen kleuters meer!

„Ik ben al tien!” zegt Tammo fel.

De knecht knikt kwasi-ernstig. „Dat is al een hele leeftijd,” zegt hij.

„Breng die manden met vis maar aan wal,” roept oom Piet.

De jongens lopen naar het achterdek, waar wel drie manden met vis staan. In één van de manden zitten wat palingen die verwoede pogingen doen te ontsnappen. Telkens weer proberen ze tegen de gladde plasticwand op te klimmen, maar telkens glijden ze weer naar beneden. De jongens pakken een mand elk bij een oor en torsen het zware ding samen naar de wal. Dat valt nog lang niet mee. De mand is maar voor driekwart gevuld, maar het lijkt wel of er lood in zit. Ze laten zich echter niet kennen en brengen de drie manden naar de wal.

Het is ondertussen erg druk geworden aan de haven. Steeds meer schepen lopen binnen. Ze kunnen amper nog een plaatsje vinden. Sommige vissers leggen hun schuit tegen die van andere aan en brengen hun vangst over de dekken naar de kade.

Oom Piet heeft intussen zijn vracht gelost.

„Zeg maar tegen tante Riek dat ik zo een bakje leut kom halen,”

zegt hij tegen Tammo.

„Dat is goed,” zegt Tammo.

Ze lopen nog even door de vishal, maar daar valt niet zoveel te beleven. Daarom gaan ze maar naar tante Riek terug.

„Wat komt oom Piet nu halen?” vraagt Rob.

„Een bakje leut,” zegt Tammo.

„Een bakje leut?” eechoot Rob.

„Ja, koffie,” verduidelijkt Tammo. „Wist je dat niet?”

Als ze die middag heerlijk zitten te smullen van de gestoofde paling, vraagt Tammo aan oom Piet of ze in deze vakantie eens een tochtje mee mogen maken.

Oom Piet knikt.

„Mits jullie ouders het goedvinden natuurlijk.”

„O, dan is het wel goed,” lacht Rob, en iedereen schiet in de lach.

„Wanneer gaan jullie mee?”

„Morgen? Kan dat?” vraagt Tammo.

„Dat zou natuurlijk wel kunnen, maar ik ga vannacht al om halfvier weg. Het lijkt me daarom verstandig dat jullie hier eerst nog een paar uurtjes slapen. Als we nu afspreken: overmorgen. Dan komen jullie morgen tegen de avond. Goed?”

De jongens knikken. Ze verheugen zich erg op zo'n tocht over de zee.

11. De verstoten zeehond

„Puf!” zegt Tammo. Hij zet het emmertje met vis op de grond en stapt van zijn fiets. Het valt niet mee te fietsen met één hand aan het stuur en met de andere hand aan het emmertje dat op de bagagedrager staat. En dat tegen de wind in.

„En nu zijn we nog maar bij Den Osse,” verzucht hij.

Rob is ondertussen ook afgestapt. Hij heeft het veel gemakkelijker met de plasticzak onder de snelbinders.

„Zullen we even op de dijk gaan kijken?” stelt hij voor.

De jongens zetten hun fiets aan de kant; het emmertje komt bij het achterwiel te staan en ze klimmen tegen de dijk op. Die is op deze plaats wel tien meter hoog. Aan de zeekant liggen dikke basaltblokken in het water, waartegen de golven te pletter slaan. Sommige golven spatten hoog op. Het is hoog water. De zandbanken tussen Schouwen en Goeree, die bij laag water duidelijk te zien zijn, zijn nu helemaal door de zee overspoeld. In de verte zien ze de gele duinkust van Goeree, met daar bovenuit het grijze vingertje van de vuurtoren.

„Hè, hè,” zucht Tammo. „Ik wou dat het niet zo waaide.”

De jongens staan zo een poosje te kijken. Het begint Rob al gauw te vervelen.

„Zullen we maar weer eens verder gaan?” stelt hij voor.

„Wat is dat daar toch?” vraagt Tammo.

Hij wijst naar iets donkers dicht bij de kant, dat telkens even boven water uitkomt.

„Een zak zeker,” meent Rob.

Maar Tammo is het niet met hem eens. „Zal ik je eens wat vertellen?” zegt hij. „Dat is een zeehond.”

„Warempel,” zegt Rob verbaasd. Als je goed kijkt, kun je duidelijk een paar grote donkere ogen onderscheiden. De kop gaat telkens heen en weer, alsof het dier alle kanten opkijkt.

Plotseling komt er een grote golf. Die neemt de zeehond op en smijt hem onzacht tegen de basaltblokken. Het dier probeert er tegenop te kruipen, maar het lukt hem niet. Een andere golf sleurt hem weer mee in zee. Even later wordt hij weer tegen de stenen gesmeten; het lijkt wel of de golven een spelletje spelen met het arme dier. Zonder zich verder te bedenken, klimt Tammo over het muurtje boven op de dijk en schuifelt, zittend op de stenen,

naar beneden.

Rob volgt onmiddellijk.

„Wat ga je doen?” vraagt hij bezorgd. „Tammo, ga niet verder naar beneden. De stenen zijn daar nat. Je glijdt er zo op uit.”

Tammo geeft geen antwoord. Hij begint zijn schoenen en kousen uit te trekken. Hij gooit ze naar Rob toe.

„Wil je proberen het dier te pakken?” zegt Rob.

„Ja,” zegt Tammo. „Moet het doodgesmeten worden tegen die stenen?”

„Denk aan het bergeendje,” zegt Rob.

„Wat heeft dat er nu mee te maken?”

„Omdat je dat bergeendje wilde pakken, ben je tussen de stenen geraakt.”

„En nu ben je bang dat ik in het water zal vallen? Wees maar niet bang, hoor. Ik kijk wel uit. En bovendien . . . ik kan zwemmen.”

„Als je maar weet dat hier een sterke stroming staat,” sputtert Rob tegen. Hij vindt het plan van zijn vriend wel erg gewaagd.

Tammo is ondertussen bij de stenen gekomen die de hoogste golven net bereiken. Hij voelt dat ze glad zijn onder zijn voeten. Daarom houdt hij zich krampachtig met zijn ene hand aan de uitstekende basaltblokken vast.

Weer wordt de zeehond tegen de stenen gesmeten, maar de stroom heeft hem een eindje verder gedreven. Tammo klautert naar boven om zich op de plaats waar de zeehond zich bevindt, weer wat te laten zakken.

Daar komt een hoge golf. Die neemt het dier op. Het komt recht op Tammo aan. Opeens spoelen de golven om zijn voeten, om zijn broek! Hij let er echter niet op. De zeehond is nu zo vlakbij! Hij buigt zich iets naar voren en grijpt het dier in zijn nek. En voordat de golf het mee kan nemen, heeft Tammo het tegen de basaltblokken geduwd. Zijn voeten glibberen op de gladde stenen. Het kost hem grote moeite om tegelijk zichzelf en het dier vast te houden.

„Rob, help me!” roept hij.

Daar komt Rob al aanglijden. Ze pakken de zeehond elk bij een voorvin en stouwen hem wat hogerop. Opeens is er onder aan de dijk een diep golfdal. Dat betekent dat er direct een extra hoge golf zal komen. Tammo ziet het.

„Vlug! Vlug!” roept hij.

Ze sleuren het dier haast met zich mee. Daar komt de golf, dreigend met een schuimwitte kop. Maar de jongens zijn met hun vangst net buiten zijn bereik. Doodmoe laten ze zich naast de zeehond neerzakken.

De zeehond is grijsachtig van kleur. Met zijn ronde donkere ogen

kijkt hij de jongens heel trouwhartig aan. Het lijkt wel of die ogen iets menselijks hebben. Alsof ze vragen: help me toch!

Tammo streelt het dier over de kop. Het laat het gewillig toe. Het doet geen enkele poging buiten het bereik van de jongens te komen. Rob buigt zich wat naar voren.

„Moet je dat nu eens zien,” zegt hij medelijdend, „het is gewond aan zijn buik, bah, de darmen komen eruit.”

„Je bent gek,” zegt Tammo geschrokken. En hij schiet in de lach als hij het gezien heeft.

„Dat is geen darm, joh,” zegt hij. „Dat is een navelstreng.”

„Een navelstreng?” vraagt Rob verbaasd.

„Ja, dit is nog een heel jong zeehondje. Toen het nog in de buik van de moeder zat, heeft het met de navelstreng aan haar vastgezet. Daardoor kreeg het voedsel en zo.”

Rob kijkt zijn vriend aan met een gezicht van: meen je dat nou of verzin je maar wat.

„Mijn vader heeft het mij van 't voorjaar verteld,” verduidelijkt Tammo. „Bij koeien gaat het net zo. Er was een kalfje geboren en er hing zo'n lange draad aan zijn buik. Toen heeft mijn vader mij verteld waar dat voor was.”

Rob knikt.

„Wat zielig voor zo'n dier,” zegt hij. „Dat kan natuurlijk niet blijven leven, nu het zijn moeder kwijt is.”

„Ik weet het niet,” zegt Tammo.

Ze kijken een poosje besluiteloos naar het dier. Wat moeten ze doen? Als ze het in zee teruggooien, zal het onherroepelijk doodgaan. Maar als ze het meenemen . . . zal het dan blijven leven?

„Laten we het meenemen,” zegt Rob.

„Hoe wou je dat doen? Achter op de fiets?”

„Weet je wat?” zegt Rob. „We bellen je vader op. Hier dichtbij is een boerderij. Daar hebben ze vast wel telefoon. Misschien wil je vader ons dan met de auto ophalen. En dan moet hij maar zeggen wat er met de zeehond gebeuren moet.”

Dat lijkt Tammo een goed plan. Ze slepen de zeehond nog wat verder van het water vandaan en leggen hem op een soort platformpje. Ze hopen maar dat het dier niet eigener beweging weer naar zee zal scharrelen. Tammo trekt vlug zijn kousen en schoenen aan.

Ze klimmen weer over het muurtje, rennen de dijk af, de weg over en het erf van een boerderij op.

Daar komen ze echter snel tot stilstand, want achter de schuur schiet opeens een Duitse herder te voorschijn, die het niet aanstaat dat vreemd volk zich op het erf waagt. Luid blaffend stormt hij op de jongens af.

Voorals Rob is bang voor honden, want hij is eens flink in zijn broek gebeten. Hij doet zijn handen omhoog en piept benauwd: „Koest! Koest!”

Tammo is wel honden gewend. Maar ook zijn hartje gaat van rikketiketik, want het dier kijkt zo vals.

Gelukkig komt de boerin aanlopen. „Vooruit Bello,” roept ze nijdig. „Allee!”

De hond gehoorzaamt onmiddellijk. Hij laat zijn staart zakken en loopt met tegenzin weg.

„Wat kan ik voor jullie doen, jongens?” vraagt de boerin vriendelijk.

Tammo vertelt dat ze een zeehond gevonden hebben en vraagt of ze even mogen opbellen. Dat vindt de boerin best.

Tammo neemt de hoorn van de haak en draait het nummer.

„Met Van Schouwen,” zegt een vrouwenstem aan de andere kant van de lijn. Het is Alie.

„Is vader er ook?” vraagt Tammo.

„Vader?” zegt Alie verbaasd. „Met wie spreek ik eigenlijk?”

„Met je broer,” zegt Tammo.

„O, wat wil je dan?”

„Vader hebben,” antwoordt Tammo.

Tammo hoort vage stemmen en dan opeens de zware bas van vader.

„Moet je mij hebben? Er is toch niets ernstigs?”

Tammo vertelt van de zeehond en vraagt of vader kan komen om hem op te halen.

„Het treft,” antwoordt vader, „ik heb net een halfuurtje over. Zo, zo, een zeehond gevangen? Zijn jullie bij Den Osse? Mooi. Over tien minuten ben ik er.”

„Is het gelukt?” vraagt de boerin.

„Ja,” zegt Tammo. „Hij komt. Hoeveel krijgt u voor het telefoongesprek?”

De boerin lacht. Ze zwaait met haar hand.

„Ga maar gauw weer naar je zeehond,” zegt ze. „Anders is hij nog verdwenen!”

De jongens bedanken de boerin en haasten zich naar de dijk terug. Op de straatweg gekomen blijft Tammo echter plotseling staan; Rob botst bijna tegen hem op.

„Wel-heb-ik-jou-daar!” roept Tammo. „Moet je dat zien!”

Een kat, die kennelijk op de boerderij thuishoort, heeft een grote schol uit het emmertje van Tammo gestolen en zit daar met smaak van te eten. Het emmertje is omgevallen.

„Maar dat je weg komt, snertkat!” roept Tammo kwaad. Hij rent naar het dier toe.

De kat kijkt Tammo verstoord aan. Hij neemt de vis in zijn bek en rent ermee door de berm; de staart recht in de hoogte.

Tammo doet de vissen al mopperend weer in het emmertje.

„'t Is je eigen schuld,” zegt Rob. „Dan had je het emmertje maar niet zo aan de weg moeten laten staan.”

Tammo mompelt wat. Voor alle zekerheid neemt hij het emmertje mee als ze naar de zeehond gaan.

Die ligt nog precies zo op het platformpje als de jongens hem daar hebben achtergelaten. Rob gaat er naar toe. Tammo blijft boven op de dijk op de uitkijk staan: Vader zal nu wel gauw komen. Telkens kijkt hij met een scheve blik naar het dier. Hij vraagt zich af wat ze met de zeehond moeten beginnen. Wat eet zo'n jong

dier eigenlijk? Of zou hij nog zo jong zijn, dat hij alleen maar melk kan drinken?

Weet je wat? denkt Tammo. Ik zal het eens aan Maarten van der Panne vragen. Maarten is voorzitter van de Natuurvereniging. Hij weet ontzettend veel over dieren en planten. Misschien weet hij ook wel wat ze het dier moeten geven. En als het dan groot genoeg is, moeten ze het maar naar een zandbank brengen in de hoop dat het dier dan voor zichzelf kan zorgen.

Rob komt bij Tammo staan. Zijn ogen glinsteren.

„Zeg Tammo, hoor eens. Weet je wat we doen? We gaan een dierentuin opbellen om te vragen of ze belang hebben bij een jonge zeehond. Ik denk dat ze in een dierentuin altijd wel een jonge zeehond gebruiken kunnen.”

Tammo kijkt zijn vriend verrast aan. Dat is nog eens een plan!

„In Rotterdam is een dierentuin,” zegt hij. „Als we daar nu eens naar toe bellen?”

Over de lange weg langs de dijk nadert een auto. Het is vader. Tammo begint met zijn armen te zwaaien en vader drukt even op de claxon ten teken dat hij Tammo heeft gezien.

„Waar is de zeehond?” vraagt vader, terwijl hij tegen de dijk opklimt.

„Aan deze kant, vader,” antwoordt Tammo.

Vader bekijkt het dier met een keurende blik. „Hij is nog erg jong,” constateert hij. „Ik denk niet dat daar nog veel aan te redden valt.”

Tammo zegt dat ze de dierentuin in Rotterdam willen bellen. Dat lijkt ook vader nog niet zo'n gek idee.

„Je kunt het allicht proberen,” meent hij. „En in een dierentuin weten ze precies wat voor een verzorging zo'n dier nodig heeft.”

Vader pakt de zeehond van de grond en draagt hem voorzichtig de dijk af.

„In de bak liggen een paar zakken, Tammo. Leg die even op de achterbank van de auto,” zegt vader. „Dan kan het dier daarop liggen.”

Tammo doet het haastig, want zo'n zeehond is zwaar!

„Zo,” zegt vader, terwijl hij het dier op de zakken legt. „Lig je goed? Dan gaan we maar rijden.”

„O vader, wacht nog even!” roept Tammo. „Wilt u ook het emmertje met vis meenemen?”

Zonder antwoord af te wachten haalt hij het emmertje dat nu boven op de dijk staat en zet het in de achterbak.

Daar gaat vader alweer.

De jongens stappen op hun fiets. Ze willen zo vlug mogelijk thuis zijn.

„Pas op het drempeltje,” zegt Tammo tegen Maarten van der Panne, als hij ziet dat deze bijna struikelt over de hoge drempel van het kleine schuurtje.

Maarten knielt bij de zeehond neer en bekijkt het dier met kennersblik.

„Nee, die eet nog geen garnalen en visjes,” zegt hij. „Die hoort, om zo te zeggen, nog bij moeders pappot. Heb je al geprobeerd om hem wat melk te geven?”

„Nee,” zegt Tammo. „We wisten niet of koemelk wel goed voor hem was.”

„Koemelk is eigenlijk nog te licht voor het dier. Zeehondemelk is heel vet, maar we kunnen het in ieder geval proberen met koemelk. Hebben jullie nog een zuigfles thuis?”

„Ik denk het niet,” zegt Tammo. „Maar morgen komen ze hem al halen.”

Maarten gaat staan.

„Wie komen hem halen?”

„Hij gaat naar de dierentuin. Vader heeft vanmiddag Blijdorp in Rotterdam gebeld. Ze hadden er wel belangstelling voor. Morgen in de loop van de ochtend zullen ze komen.”

Maarten knikt.

„Dat is ook de beste oplossing,” vindt hij. „Ik was eigenlijk al bang

dat dit diertje de weg van vele zeehonden zou gaan.”

„Hoezo?”

„Nou, het velletje van jonge zeehonden is nogal kostbaar. Morgenochtend, zei je?”

Tammo knikt.

„Het dier ligt hier eigenlijk veel te droog. Je zou een paar emmers zeewater moeten halen en dat over hem uitgieten. Dan blijft zijn vacht soepel. En ik zal thuis nog eens gaan kijken of er een zuigfles is. Wie weet hoe lang het al geleden is sinds hij voor het laatst voedsel heeft gehad!”

Ze gaan weer naar buiten. De zeehond kijkt hen wat mistroostig na.

„Hoe kan het nu dat zo’n zeehond aanspoelt?” wil Tammo weten.

„Dat is moeilijk te zeggen,” zegt Maarten. „Met een storm willen jonge zeehonden wel eens uit de koers raken, maar we hebben de laatste dagen geen storm gehad. Vermoedelijk is deze zeehond één van een tweeling. Het gebeurt wel eens een enkele keer dat een zeehond twee jongen krijgt en dan wordt de zwakste meestal verstoten.”

„Wat zielig,” vindt Tammo.

„Ja,” zegt Maarten. „De natuur is hard. Alleen de sterksten blijven in leven.”

Maarten stapt op zijn fiets en rijdt het erf af. „Ik kom zo terug met de zuigfles!” roept hij.

Het is voor het jonge dier een onrustige avond. De kampeerders willen allemaal een kijkje nemen. Ze gluren door het raam naar binnen. Als Maarten terugkomt, wordt het helemaal een gedrang. Ze proberen het dier te laten drinken, maar het lukt niet. Het bijt de speen gewoon stuk.

„Misschien weten ze in de dierentuin een middeltje om de zeehond melk te geven,” zegt Maarten. „Het is te hopen dat het beest het zo lang volhoudt.”

Het is al schemerdonker als vader en Tammo naar zee gaan om

water te halen. Ze rijden de Lage Zoom af. Zo kunnen ze het dichtst bij het water komen.

Het zeewater doet het dier zichtbaar goed. Het maakt korte piepgeluidjes en beweegt zijn lichaam heen en weer alsof het zwemmen wil.

„Morgen mag je weer zwemmen in een bassin van de dierentuin,” zegt Tammo. Hij sluit de deur van het schuurtje zorgvuldig af. Moeder staat al in de deur.

„Tammo, je moet nu nodig naar bed, hoor. Het is al veel te laat.”

„Ik heb dorst,” zegt hij, „mag ik een beker melk?”

Moeder lacht als ze ziet met hoeveel genot Tammo de beker leegdrinkt.

„Hè,” zucht Tammo. „Mag ik nog een beker?”

„Ja hoor,” zegt moeder. „Morgenochtend. Ga nu maar gauw naar bed en vergeet niet je te wassen en je tanden te poetsen.”

„Nog een klein beetje,” zeurt Tammo.

„Nu, vooruit dan. Voor deze keer.”

Een halfuurtje later is hij al in dromenland.

12. Naar Rotterdam

Popelend van ongeduld zit Tammo op de witte paal aan het eind van het weggetje dat naar de boerderij leidt. Rob zit in het gras. Telkens kijken ze de weg af. Ze zijn hier al haast een uur. Ieder ogenblik kan de auto die de zeehond komt halen, om de bocht verschijnen.

Maar wachten duurt lang. Rob was vanmorgen al vroeg op de boerderij. Hij wilde weten wat Maarten had gezegd.

De torenklok slaat elf keer.

„Elf uur al,” zucht Rob. „Straks komen ze niet.”

„Ze hebben het beloofd,” zegt Tammo. „Ze hadden er zelfs veel belang bij, maar . . . Hé, kijk eens. Daar komt een bestelwagentje aan.”

Rob springt overeind. Het wagentje komt met grote snelheid aanrijden. Er zit een jonge kerel achter het stuur. Naast hem zit een oudere man. De chauffeur mindert vaart als hij de jongens ziet. De ander draait het raampje open en vraagt met onvervalst Rotterdams accent of de jongens ook weten waar Van Schouwen woont. „Hier,” zegt Tammo opgewonden. „U kwam zeker voor de zeehond.”

„Ah, zijn jullie de mannen die het dier gevonden hebben?”

Tammo knikt en lacht omdat de man hen „mannen” noemt.

De auto draait het zandweggetje in en de jongens volgen op een drafje.

Vader heeft de auto ook al gezien. Hij komt bij de zomerhuisjes vandaan en stelt zich aan de mannen voor:

„Van Schouwen.”

„Cor Jansen, aangenaam,” zegt de jonge kerel.

De andere man blijkt Kleindijk te heten.

„Hoe is het met de patiënt?” vraagt hij.

„Goed, geloof ik,” antwoordt vader, „maar ik heb vanmorgen nog niet veel tijd gehad om ernaar te kijken. De jongens zullen u er meer over kunnen zeggen.”

Tammo vertelt dat ze het dier geen drinken hebben kunnen geven en dat het een zoutwaterbad heeft gehad.

Kleindijk knikt.

Ze lopen naar het schuurtje. Kleindijk neemt de kop van het dier tussen zijn handen. „Het beest ziet er magertjes uit,” zegt hij.

„’t Is echt een verschoppelingetje.”

„Verschoppelingetje?” vraagt Rob.

„Ja, ongetwijfeld heeft de moeder hem verstoten.”

„Ja,” zegt Cor, „beesten, dat zijn soms rare . . . eh . . . dieren.”

Ze schieten allemaal in de lach. Die Cor schijnt een grapjas te zijn.

„Hoeveel wou u ervoor hebben?” vraagt Kleindijk.

„Ervoor hebben?” echoot vader verbaasd. „O, voor die zeehond? Niets natuurlijk. We stellen het bijzonder op prijs dat u de moeite hebt willen nemen het dier hier af te halen.”

„Hm,” zegt Kleindijk. „In dat geval heb ik een verrassing voor de jongelui.”

Tammo en Rob zetten hun oren wagenwijd open. Een verrassing voor hen?

Kleindijk vervolgt: „Vanmorgen, vlak voordat we weggingen, kwam de directeur nog even naar ons toe en zei dat, als u er niets voor wilde hebben, we dan de jongens die het dier gevonden hadden moesten uitnodigen een keer in Blijdorp te komen.”

De jongens glunderen.

„Als de jongelui willen en u het goedvindt, kunnen ze zo met ons meerijden.”

„Hoera!” roept Rob. En Tammo weet van verbazing niet wat hij zeggen moet.

„Dan vlug je zondagse kleren aan!” zegt moeder.

„Ik ga als een haas naar huis om me te verkleeden,” zegt Rob.

„Woon jij in het dorp?” vraagt Cor.

Rob knikt.

„We komen je direct wel afhalen,” zegt Cor vriendelijk.

Opgewonden springt Rob op zijn fiets en stuift het paadje af; Tammo rent naar binnen om zich te verkleeden.

Kleindijk en Cor halen een houten getraliede kist uit het bestelwagentje. Ze volgen vader weer naar de schuur. Daar is het een drukte van belang. Iedereen in het kamp weet wat er gaande is en wil graag de zeehond nog eens van dichtbij bekijken.

„Ga eens op zij, mensen,” roept vader. „Zo kunnen we er niet door.”

„Mogen wij het dier nog even bekijken, meneer?” vragen een paar

jongens. „Door het raampje kun je er haast niets van zien.”

„Ja best,” zegt Cor. „Als je maar aan de kant gaat.”

Ze zetten de kist op de grond in het schuurtje. Cor pakt de zeehond op en loopt ermee naar buiten.

„Nou, kijk dan,” roept hij, „maar blijf er met je takels af,” waarschuwt hij een paar jongens, die wat al te onstuimig naar voren dringen.

Iedereen kan de zeehond nog even bewonderen. Het dier vindt het zelf maar matig. Cor voelt zijn hart onrustig slaan.

„Iedereen gezien?” zegt hij. „Dan gaat hij achter de tralies.”

In de kist ligt stro. Daar komt de zeehond op te liggen. Met een paar spijkers wordt het deksel erop getimmerd. Samen dragen Kleindijk en Cor de kist naar de wagen.

„U hoeft zich over uw zoon en zijn vriendje geen zorgen te maken, meneer Van Schouwen. Er gaat, meen ik, een bus rechtstreeks van Rotterdam naar het eiland. De jongens worden vanavond wel weer op die bus gezet.”

„Prachtig,” zegt vader. „Ik geloof dat de jongens bijzonder ingenomen zijn met die verrassing.”

„En wij met de zeehond,” zegt Kleindijk.

Daar komt moeder aan.

„U wilt toch niet dadelijk weer weggaan?” zegt ze. „Ik heb net water voor de koffie opgezet.”

„We komen, mevrouw,” zegt Kleindijk.

Tammo is onder de hand al helemaal klaar.

Tussen het koffiedrinken door smeert moeder hem nog gauw een paar boterhammen. „Voor onderweg.”

„O ja, moeder,” schrikt Tammo opeens. „We zouden vanavond naar oom Piet om mee te gaan vissen.”

„Ja, dat weet ik,” zegt moeder. Tammo heeft het gisteravond al verteld. „Maar dat is toch niet zo erg? Ik zal oom Piet wel even opbellen en zeggen dat jullie een dagje later komen.”

’t Is goed dat ik er nog even aan dacht, denkt Tammo. Anders

hadden oom Piet en tante Riek zich vast afgevraagd waar de verwachte gasten bleven.

Het loopt al tegen twaalven als de twee mannen, samen met Tammo, in de auto stappen. Tammo steekt zijn hoofd door het raampje en zwaait naar zijn ouders, Alie en Jacob tot hij ze niet meer zien kan.

Rob staat in de deur met een tas onder zijn arm. Ook hij is al lang klaar.

„Zul je goed uitkijken?” vraagt zijn moeder.

„Maakt u zich maar geen zorgen, mevrouw,” zegt Cor. „We zullen goed op de kleintjes passen.”

„Op de kleintjes!” zegt Tammo beledigd.

„Nou, op de grootjes dan,” antwoordt Cor.

Rob komt naast Tammo zitten op een kist achter de bank. Daar gaan ze dan.

Het wordt een fijne tocht. Ze komen over de nieuwe dijken die nog maar een jaar klaar zijn. Ze maken een praatje met de twee mannen en vertellen wat ze zoal op het eiland meemaken.

Kleindijk en Cor luisteren belangstellend. Het zijn een paar leuke knullen, vinden ze.

„Beleven jullie wel eens wat in de dierentuin?” vraagt Rob.

„Dat valt tegen, hoor,” zegt Kleindijk.

„Dat moet je niet zeggen, Kleindijk,” weerspreekt Cor. „Weet je dan niet meer van die leeuw die van 't voorjaar ontsnapte?”

„Leeuw?” zeggen Tammo en Rob tegelijk.

„Hoe liep dat af?”

„Je moet weten: ik verzorg onder andere de leeuwen. Ik had 's avonds het hok van een reusachtige mannetjesleeuw niet goed afgesloten en 's nachts liep hij eruit. Ja, dat was me wat. Ik merkte er niets van, want ik sliep. Maar de volgende morgen stond ik toch wel even raar te kijken, hoor. Ik doe mijn ogen open en wie ligt daar naast me in bed? Tarzan.”

„Tarzan?”

„Ja, de leeuw. Ik zeg: Zo broeder, wat doe jij hier? Hij zegt: Je had het hok niet goed op slot gedaan. Ik zeg weer . . .”

Maar wat hij weer zegt, horen de jongens niet, want ze schateren het uit. Die Cor. Die wil hen even voor de mal houden.

Cor kijkt heel verbaasd.

„Geloven jullie me niet?” vraagt hij.

„Heb jij dan wel eens een leeuw horen praten?”

„O ja hoor,” antwoordt Cor. „Vaak genoeg. En de vorige week hadden we een groot probleem, hè Kleindijk! Jullie weten wel dat giraffes zulke lange halzen hebben. Nou, een van die giraffes had er een knoop in. Hoe hij dat voor elkaar kreeg, Joost mag het weten. Het was erg moeilijk om hem weer normaal te krijgen.”

De jongens lachen maar wat om die malle Cor.

De tijd vliegt om. Voordat ze het weten, rijden ze Rotterdam binnen. Daar is het ontzaglijk druk, maar Cor is het verkeer gewend. Hij manoeuvreert er handig tussendoor.

Cor parkeert de auto vlak bij het hek. Ze stappen uit; Kleindijk morrelt wat met een sleuteltje en opent de achterdeur van de wagen.

„Zo, we zijn er, hondje,” zegt hij. „we zullen eens kijken hoe je het hier bevalt.”

De twee mannen tillen de kist uit de wagen. Met zijn knie duwt Cor de deur dicht.

„Kom maar mee, jongens,” zegt hij.

Ze lopen het park in. De jongens zijn nog nooit in deze dierentuin geweest. Er valt dus heel wat te bekijken. Maar vooreerst hebben ze meer belangstelling voor hun zeehond.

Ze komen langs het zeehondenbassin, lopen er omheen en gaan een gebouwtje binnen aan de achterkant. Daar bevinden zich een aantal kleine bakken. Ze zijn niet meer dan twee bij twee meter. Er zit zeewater in.

Cor opent de kist en tilt de zeehond eruit. Voorzichtig laat hij het dier in de bak glijden.

Meteen begint het heen en weer te zwemmen. Zo nu en dan komt zijn kop boven water.

„Hij heeft het hier best naar de zin,” meent Kleindijk. „Haal jij de trechter eens, Cor.”

Cor gaat weg en komt al gauw terug met het gevraagde.

Ze halen de zeehond weer uit zijn element en geven hem voedsel. De jongens kijken belangstellend toe. Ze vinden dat het op een vreemde manier gaat. Cor zet het dier een stok, met in het midden een rond gat, dwars in zijn bek. Kleindijk duwt een lange slang door het gat in de hals van het dier. Boven aan de slang zit een trechter. Daarin giet hij zeehondemelk. Dikke lobbige melk is het. De zeehond spartelt wat tegen, maar Cor houdt hem stevig vast. Hij schudt met zijn kop als dat akelige ding weer uit zijn hals en de stok weer uit zijn bek is.

„Als we dat zo een paar weken volhouden,” zegt Kleindijk, „kunnen we hem in het grote bassin laten. Je zult eens zien wat voor een mooie zeehond het wordt.”

Ze kijken nog een poosje naar het dier dat sierlijk heen en weer zwemt. Het zou best wat meer ruimte willen hebben, maar voorlopig moet het met deze kleine ruimte tevreden zijn.

Cor kijkt op zijn horloge. Kwart over twee.

„Zo jongens, dan moet ik jullie verlaten. Ik ga nu eerst naar huis om wat te eten.” Hij geeft Tammo en Rob een hand en verdwijnt dan met gezwinde spoed. Kleindijk loopt hem na.

„Zeg Cor, zet jij de auto in de garage?”

„Ja, ik neem hem nu eerst mee; als ik terugkom, zet ik hem wel op stal,” antwoordt Cor.

„Gaan jullie met me mee, jongens? Ik heb de directeur beloofd dat ik jullie naar hem toe zou brengen als jullie meekwamen.”

Naar de directeur? Tammo en Rob kijken elkaar eens aan. Ze voelen zich opeens wat zenuwachtig. Ze lopen een eindje door het park en komen dan bij een mooi gebouw aan de rand ervan. Daar gaan ze binnen.

„Binnen,” roept een stem, nadat Kleindijk op de deur heeft geklopt waar „DIRECTIE” op staat.

De directeur is een aardige man. De jongens mogen in een paar ruime fauteuils gaan zitten, waar ze zich niet erg op hun gemak voelen. Tammo moet vertellen hoe ze de zeehond gevonden hebben. „En hoe vinden jullie het om zo maar onverwacht een dagje in Rotterdam te zijn?”

„Prachtig, meneer,” zeggen ze. „We wisten gewoon niet wat we hoorden toen meneer Kleindijk het ons vroeg.”

„En nu hebben jullie zeker wel een beetje honger, niet? Jullie hebben zo'n lange reis achter de rug.”

„We hebben onderweg de boterhammen opgegeten die we hadden meegenomen,” zegt Rob.

„Hm,” lacht de directeur. „Het is jammer dat jullie geen honger meer hebben. Ook geen zin meer in patat of zo?”

„O ja, dat wel,” lachen de jongens.

„Prachtig. Dan breng ik jullie naar het restaurant. Als je je patat op hebt, gaan jullie de dierentuin maar eens bekijken. Laten we dit afspreken: als jullie uitgekeken zijn, komen jullie hier bij mij terug. Goed?”

De jongens knikken. Het lijkt wel of ze deftige meneren zijn die heel netjes behandeld moeten worden. Ze volgen de directeur naar het restaurant.

Deze praat even met een van de serveersters en wijst naar Rob en Tammo, die bij het raam zijn gaan zitten. Zij knikt. De directeur komt weer naar hen toe.

„Veel plezier, jongens,” zegt hij. „Tot ziens dan maar, hè?”

„Tot ziens, meneer en . . . eh . . . dank u wel,” zeggen ze beiden.

„Wat leuk allemaal, hè?” zegt Rob, „Sjonge, zo maar bij de directeur op visite.”

„Ja, dat hadden we niet durven dromen toen we de zeehond gisteren uit het water haalden.”

„Twee patat, heren,” zegt de serveerster. Ze zet twee bordjes vol

patat voor hen neer. „Het ijs komt straks.”

„Het ijs?” vraagt Rob. „Krijgen we ook nog ijs?” en glunderend begint hij de patat naar binnen te werken.

„Hm, lekker joh,” zegt Tammo. „En wat veel, hè?”

Als de patat op is, zet de serveerster een sorbet voor hen neer, met ijs, slagroom en aardbeien en kersen erop, en limonade er onderin.

„Puf,” zegt Rob als het op is. „Nu kan ik echt niet meer. Als ik dat geweten had, had ik in de auto wat minder brood gegeten. Zullen we nu eens in de dierentuin gaan kijken?”

Dat vindt Tammo best. Ze zwerven een paar uur rond en bewonderen de pinguïns, die op deftige heertjes lijken, en de apen met hun malle kunsten, en de slangen met hun griezelige gespleten tong, de giraffes – „zonder knoop in hun hals,” zegt Rob lachend – en vele andere dieren. Ze beklimmen de toren die midden in de dierentuin staat. Van daaruit hebben ze een prachtig uitzicht over het geheel. Ze kunnen er niet genoeg van krijgen. Ze zijn moe in hun benen als ze eindelijk bij de directeur terugkomen.

„En hoe was het, jongens?”

„Prachtig, meneer!”

„Mooi zo. Kijk eens, hier staat limonade voor jullie. Jullie hebben zeker wel dorst gekregen. Als jullie die op hebben, zal ik jullie naar de bushalte brengen. Eens kijken. Als we vlug zijn, kunnen jullie nog net de bus halen.”

Wat een mooie wagen heeft die directeur. Rob en Tammo zitten samen op de achterbank. Het lijkt wel of ze glijden, zo zacht rijdt die auto.

Bij de bushalte geven ze de directeur een hand en bedanken hem hartelijk voor de prachtige dag. Deze geeft Tammo twee kaartjes.

„Voor de terugreis.” Hoe hij daar nu zo gauw aan komt!

„Breng ons over een paar maanden nog maar eens een bezoekje,” zegt de directeur. „Ik denk dat Robje dan wel bij zijn grote broers is.”

„Wie?” zegt Rob.

„Robje, de zeehond. Een ander woord voor zeehond is rob, wist je dat niet?”

Rob schudt zijn hoofd en krijgt een kleur.

„Goeie reis, jongens,” groet de directeur. Hij zwaait nog een keer, stapt in zijn auto en rijdt weg.

„Robje!” zegt Rob op boze toon. „Ik geloof dat de directeur mij een beetje voor de mal hield.”

„Nee,” zegt Tammo. „’t Is echt waar. Een zeehond heet ook wel rob. Kijk, daar is de bus al.”

De mensen verdringen zich om het eerst binnen te komen. De twee jongens worden haast platgedrukt. Ze zijn blij als ze op hun plaats zitten.

„’t Was een leuke dag,” zegt Tammo als de bus zich in beweging zet.

„Nou!” zegt Rob. „Zeg maar gerust: een fantastische dag. En morgen . . . dan gaan we naar Brouwershaven. Daar verheug ik me alweer op. En jij?”

„Ik ook,” zegt Tammo.

Hij kijkt naar buiten, naar al die drukte.

Fietsers, die tussen de auto’s proberen door te kruipen, en auto’s, rijen auto’s, verkeerslichten, de snerpende fluit van een verkeersagent, voetgangers die in drommen een zeebrapad oversteken.

Je wordt er duizelig van als je naar dat alles kijkt. Dat is wat anders dan hun rustige eiland.

„Ik ben blij dat ik niet in Rotterdam woon,” zegt hij. „Ik zou gek worden van al die drukte.”

Het schemert al als ze in Renesse aankomen.

13. Op garnalenvangst

„Tammo . . . Rob!” Fluisterend klinkt de stem onder aan de trap. Tammo schrikt op. Even weet hij niet waar hij is. Hij komt met een vaart overeind en stoot zijn hoofd onzacht tegen de lage balk die net boven het bed loopt. Daar wordt hij klaar wakker van. Met een pijnlijk gezicht strijkt hij over zijn bol.

„Nou, komt er nog wat van?” klinkt het een beetje harder bij de trap.

„Ja, ja, we komen,” antwoordt Tammo gehaast.

Het is nog vrijwel donker op de zolder. Door het dakraampje valt een streep licht op de vloer.

Tammo geeft zijn vriend een por in zijn ribben.

„Wat is er?” kreunt Rob. „Moet ik nu al naar school?”

Naar school, zegt hij!

„We gaan vissen, joh. Schiet maar op,” zegt Tammo.

Hij stapt uit bed en begint zich aan te kleden.

Rob is kennelijk nog niet goed wakker. Zijn hand graait in het luchtledige naar de trekschakelaar. Het enige wat hij te pakken krijgt, is Tammo's schouder.

„Kom er toch uit,” zegt deze geprikkeld. „Dacht je dat oom Piet op ons kan wachten?”

„Ik zocht de schakelaar,” verweert Rob zich.

„Die zit er niet,” zegt Tammo. „Je denkt zeker dat je in je eigen huis bent.”

„Nou, kalm maar, hoor,” moppert Rob. „Meneer Van Schouwen heeft last van ochtendziekte.” Hij gaat op de rand van het bed zitten en begint zich op zijn hoofd te krabben. Al geeuwend vraagt hij: „Hoe laat zou het zijn?”

„Een uur of halfvier. Dan wou oom Piet immers weg.”

Met veel ochen en achen staat Rob eindelijk naast zijn bed en begint een gevecht in het schemerdonker met zijn broek, die niet

wil zoals hij wil.

„Dat ze hier ook geen licht hebben,” moppert hij.

„Ik zou wel eens willen weten wie er last van ochtendziekte heeft,” zegt Tammo. „Ouwe mopperpot.”

Even later stommelen ze het trapje af.

„Waar is de W.C.?” galmt Robs stem onder aan de trap.

Het hoofd van oom Piet verschijnt om de hoek van de kamerdeur.

„Stil nu toch. Doe een beetje rustig,” zegt hij. „Tante Riek slaapt.”

Nadat ze zich gewassen hebben, voelen ze zich al wat meer mans.

Oom Piet heeft voor beiden een kop thee ingeschonken.

„Het valt niet mee om zo vroeg op te staan, hè?” zegt hij. „Straks op zee kikker je wel op.”

Ze eten een paar boterhammen en drinken voorzichtig van de thee, want die is erg heet.

Klokslag halfvier lopen ze over het plein, langs het standbeeld van Jacob Cats, de zeventiende-eeuwse dichter die in Brouwershaven geboren is.

De twee knechten zijn al aan boord. Voor op het schip brandt een felle lantaarn.

„Wees voorzichtig,” waarschuwt oom Piet. „’t Is nog laag water. Je kunt niet zo van de kade aan boord stappen.”

Ze klimmen langs een ijzeren trapje naar beneden en staan huiverend op het dek. Het is erg kil. In het steeds sterker wordende ochtendlicht zien de jongens koude dampen boven het water hangen.

Tammo is zijn moeder dankbaar dat hij toch zijn dikke trui heeft meegenomen. Hij dacht dat het niet nodig was, maar moeder vond van wel.

„Onder in de kajuit is het warmer,” zegt oom Piet, die wel ziet dat de jongens het koud hebben.

Dezen denken er echter niet over naar beneden te gaan. Ze willen zien wat er allemaal gebeurt. Oom Piet duikt in de machinekamer om de motor aan te zetten. Opeens is daar het luide tuffen van de

motor over het stille water.

„Gooi maar los,” roept oom Piet van beneden.

Harm, een van de knechts, maakt handig de lussen los waarmee de schuit aan de palen ligt gemeerd. Melis, de andere knecht, gaat in de stuurhut.

Als oom Piet weer boven komt, vaart het schip al. Ze tuffen het haventje uit, tussen de twee pieren door, en komen dan op het Brouwershavensche Gat. Daar is het nog frisser. De oosterkim is geelachtig van kleur; de zon zal wel gauw opkomen. De vuurtoren op Goeree brandt nog. Telkens flitst het lichtschijnsel over het water. Het licht zal echter wel spoedig gedoofd worden, want het is bijna dag. In het kielzog vliegt een koppel meeuwen mee. Ze krijsen luid. Soms staan ze een moment stil in de lucht om even later met grote snelheid om de mast te zeilen.

Het schip schommelt licht op de deining.

„We krijgen mooi weer vandaag, jongens,” voorspelt oom Piet.

De jongens gaan naar het voordek, waar Harm de lamp dooft.

„Wat heb ik gehoord,” vraagt hij, „hebben jullie een zeehond gevangen en hebben jullie die naar Blijdorp gebracht?” Hij gaat tegen de kistjes leunen en draait een shagje.

Tammo en Rob moeten hun avontuur nog eens vertellen.

„Leuk,” zegt Harm. „Bijzonder aardig van die directeur.” Hij steekt een lucifer aan en schermt het vlammetje af met zijn handen.

„En nu met ons mee. Mensenlief, wat een leven hebben jullie! Maar vandaag wordt het hard werken, hoor. Kerels die hun handen niet uit de mouwen weten te steken, kunnen we niet gebruiken.”

„We willen best helpen,” zegt Rob gretig.

Harm grijnst en geeft Rob een stevige klap op zijn schouder. Dan gaat hij naar het achterdek.

De jongens gaan op een tros zitten en kijken naar de plaats waar de zon ieder ogenblik kan verschijnen. De lucht heeft nu allerlei tinten, variërend van zacht-roze tot fel-paars.

„Heb jij de zon wel eens zien opkomen?” vraagt Rob.

Tammo knikt. „Vorig jaar,” zegt hij. „Toen ben ik eens met Jacob heel vroeg gaan vissen.”

„Ik heb het nog nooit gezien,” zegt Rob, en hij kijkt geboeid naar de oostelijke hemel. De stuurhut steekt er scherp tegen af. Vaag is het hoofd van oom Piet te zien. Oom Piet heeft niet veel tijd om naar de opkomende zon te kijken. Hij moet goed opletten, want overal bevinden zich verraderlijke zandbanken; de vaargeul maakt een grillig kronkelende lijn.

Het is heerlijk op het water. Als de zon eindelijk boven de horizon verschenen is, valt er weer wat anders te zien. Harm wijst hen op de donkere vlekjes in de verte op de platen, die zich in de richting van het water bewegen als de boot dichterbij komt.

„Zeehonden. 't Is jammer dat ik de verrekijker niet bij me heb. Zo met je blote oog krijg je ze van dichtbij niet te zien.”

„Maar wij hebben er één van dichtbij gezien en zonder verrekijker!” zegt Rob.

„Als jullie zo oud zijn als ik, zul je zo iets niet meer kunnen beleven!” zegt Harm.

„Waarom dan niet?”

Harm wijst naar het werkeiland dat zich tussen Schouwen en Goeree bevindt en dat ze net voorbijvaren.

„Als die dijk eenmaal klaar is, zullen de zeehonden verdwijnen.” Dat begrijpen de jongens niet. Harm legt het uit.

„Als die dijk klaar is, zal het water van de zee heel anders gaan stromen. De zandbanken zullen verdwijnen en als er geen zandbanken zijn, kunnen er ook geen zeehonden leven. Trouwens, met de garnalenvisserij is het hier dan ook gedaan.”

„Maar . . . maar dan kan oom Piet niks meer verdienen!” roept Tammo verschrikt uit.

De andere knecht, Melis, die al tegen de zestig loopt, komt er ook bij staan.

„Tja,” zegt hij. „Je oom zal naar de Waddenzee moeten verhuizen, want als die smerige dijk klaar is, is het met de visserij gedaan.”

Hij spuugt een brede straal tabakssap over boord.

De jongens knikken. Ze begrijpen wel dat de garnalenvissers niet erg ingenomen zijn met het Deltaplan.

„Kijk daar eens,” roept Rob opeens.

Niet ver van het schip komt een kop boven water, een ronde kale kop als van een oud heertje, even maar, dan verdwijnt hij weer onder water.

„Maar waarom maken ze die dijken dan als er zoveel mensen schade van ondervinden?” vraagt Tammo.

„Maken jullie de netten klaar!” roept oom Piet. Hij heeft een raampje in de stuurhut geopend; zijn hoofd steekt half naar buiten. De knechten haasten zich om alles voor elkaar te maken. De twee netten zitten aan dikke ijzeren staven, die aan de scheefstaande masten worden omhooggetakeld. De netten worden over boord gooid en slepen aan weerszijden van het schip door het water. Ze lopen smal toe; aan het eind zit een zak.

Ze varen nog een kwartiertje door. Dan worden de netten neergelaten. Oom Piet haalt een handel over. De grote staven plonzen in het water. De kabels, waaraan het geheel bevestigd is, kreunen; het schip schommelt vervaarlijk heen en weer.

Terwijl het schip verder vaart, zakken de netten naar de bodem. Oom Piet kent dit water precies. Hij weet op welke gronden hij de meeste garnalen kan aantreffen. Die grond moet effen zijn; er mogen zich geen waterplanten of dikke stenen bevinden, want dan zou het net scheuren. De dikke staaf gaat over de bodem schuren en de opening van het net komt er als een ovaalvormige waaier boven. Al het wriemelend gedierte dat zich vlak boven de zeebodem bevindt, kan op die manier in het net geraken en als het in het smal toelopende achterste gedeelte komt, kan het niet meer ontsnappen. Wel drie kwartier sleept het net zo over de grond. De mannen hebben nu nog een ogenblik rust. Melis gaat het trapje af om koffie te zetten, een grote pot, dan hebben ze er lang plezier van, want koffie lusten ze graag. Tammo en Rob krijgen ook koffie

in een grote kom die niet al te schoon is. Ze kijken er met een vies gezicht naar, maar drinken de kom toch leeg: als je mee vissen wilt, moet je niet al te precies kijken.

Eindelijk worden de netten weer ingehaald. De jongens turen gespannen in het water. Het duurt nog vrij lang voordat ze boven komen. Eerst komt de staaf, die glinstert in het zonlicht, dan volgt het net.

De twee knechten gaan elk aan een kant staan en halen de zak met een dik touw naar het schip toe. Dat is een zwaar werkje. Ze haken het touw aan een katrol en nu trekt een machine de zak omhoog. Daar bengelen de beide zakken boven het dek. De onderkant ervan is dichtgeknoopt. Ze gaan er op hun knieën bij liggen om de knoop eruit te halen en springen aan de kant als de inhoud van de zak op het dek terechtkomt. De jongens weten niet wat ze zien. Dat is daar opeens een gewriemel en beweeg. Tussen de grauwe garnalen zitten kwallen, blauwe en roze ballen, blinkende platvissen spartelen ertussen, een dikke paling werkt zich onder de vracht garnalen uit en probeert wild kronkelend één van de spuigaten te bereiken, en krabben haasten zich, dwarslopend, in

dezelfde richting.

Rob en Tammo gaan er op hun hurken bij zitten om het allemaal goed te bekijken. Aan de andere kant hurkt Harm neer. Hij grijpt de krabben en kwallen beet en smijt ze over boord. De vissen gooit hij in een mand. Hij lacht tegen de jongens en zegt: „Help ook eens een handje mee.”

Tammo gaat de vissen er ook uitzoeken, maar Rob volgt een krab die zich uit de massa heeft losgemaakt en naar het voordek loopt.

„Je gaat verkeerd,” zegt hij. „Je moet die kant op.”

Hij bukt zich snel en grijpt het dier beet, er wel voor zorgend dat de scharen zijn hand niet kunnen vastgrijpen. Aan de onderkant heeft het dier kleine ronde balletjes. Het lijkt wel kuit.

„Wat is dat?” vraagt hij aan Melis.

„Dat is een krab,” zegt Melis.

„Ja, maar ik bedoel die witte balletjes onder zijn lichaam.”

„O, dat zijn eieren. Een vrouwtjeskrab heeft de eieren altijd bij zich.”

Melis haast zich naar achteren en roept: „Zet de zeef maar aan.”

Oom Piet haalt een handel over en opeens gaat de zeef die op het middendek staat heen en weer bewegen. De knechten nemen allebei een schop en gooien de massa in de bovenste zeef. Daar zitten brede openingen in: alle garnalen vallen erdoor. Ze komen op een zeef eronder. De grotere dieren, voornamelijk krabben, blijven op de bovenste zeef liggen. Ze worden wild heen en weer geschud. Harm zet de schop eronder en smijt ze in zee.

Die zullen wel doodgaan, denkt Tammo. Onwillekeurig moet hij aan Hippie denken en zijn wrede spel. Maar is dit niet even wreed? Ook deze dieren worden doodgemaakt en in grote aantallen.

Hij zegt het tegen Rob.

„Dat is heel wat anders,” meent Rob. „Hippie deed het om die dieren te mishandelen, maar dit is nodig om de garnalen te kunnen krijgen. Dan kun je ook wel zeggen dat het wreed is om garnalen te vangen en dan moet je ook nooit meer varkensvlees eten. Als

je zó begint . . .”

Tammo knikt, maar hij denkt: Is het eigenlijk niet wreed dat mensen dieren eten?

De onderste zeef loopt schuin naar beneden. Aan het eind ervan staat een mand. De dikste garnalen vallen erin. De kleinere vallen ook door deze zeef en komen op het dek terecht.

„Dat is puf,” zegt Melis, wijzend op de garnalen die op het dek terugvallen. „Die gaan ze vermalen tot vismeel.”

De netten zijn ondertussen alweer neergelaten en terwijl de knechten de eerste vangst verwerken, vult de zak zich weer met een nieuwe voorraad.

Oom Piet stuurt het schip zorgvuldig door het juiste viswater. Als de mand met garnalen bijna vol is, pakt Harm hem op en loopt ermee langs de stuurhut naar het achterdek. Daar staat een grote pot, gevuld met kokend zeewater. Eerst spuit Harm de garnalen schoon en dan gooit hij ze in het hete water. Het bruist ervan.

Hij roert in de pot met een grote schuimspaan en schept het vuil dat boven komt drijven eraf.

Na een poosje begint het water opnieuw te koken. Harm pakt een plastic mand en legt er een net in. Vervolgens schept hij de garnalen uit de kookpot en gooit ze op het net. Ze zijn nu niet grauw meer, maar roze-rood van kleur. Harm tilt het net met de gekookte garnalen voorzichtig uit de mand en spoelt het in zee. Daarbij hangt hij gevaarlijk ver over boord. De damp slaat eraf. Als de garnalen op die manier afgekoeld zijn, deponeert de knecht ze in een van de kisten die al op het achterdek klaarstaan. Tussen de garnalen bevinden zich nog resten van vissen en kleine geraamtes van krabben. Deze moeten er nog uitgezocht worden.

Dat is een mooi werkje voor de twee jongens. Ze gaan ieder aan een kant van de kist zitten en zoeken de visjes en krabjes eruit. Achter het schip vliegen meeuwen, die zich krijsend in zee storten telkens als de jongens iets over boord gooien. Grote meeuwen zijn het met krachtige vleugelslag en reusachtige snavels.

Harm haast zich inmiddels weer naar het middendek, want een nieuwe vangst wordt al binnengehaald. Op het moment dat het net boven water komt, roept Melis: „Stop!” Tussen het gele net heeft hij een blinkend stuk metaal gezien, dat even boven water kwam. Oom Piet zet ogenblikkelijk de machine stil. De jongens haasten zich naar het middendek om te kijken wat er aan de hand is. Melis heeft ondertussen een bootshaak gegrepen.

Oom Piet komt naar voren en vraagt: „Wat is het?”

„Een stuk van een vliegtuig, denk ik,” antwoordt Melis.

Een stuk van een vliegtuig? De jongens turen nieuwsgierig in het water. Er is echter nog niets te zien.

„Nog een klein stukje ophalen!” schreeuwt Melis.

Oom Piet zet de machine zachtjes aan. Het net komt weer boven water. Er hangt een blinkend stuk aluminium op de rand.

Melis wil het eraf duwen met de stok, maar kan er niet bij komen. Harm neemt de stok over. Hij is wat langer. Met een handige beweging duwt hij het stuk vliegtuig eraf. Geruisloos verdwijnt het onder de waterspiegel.

Langzaam wordt het net nu opgehaald. Het is nog ongeschonden.

„Dat mag wel een wonder heten,” zegt oom Piet. „Dat ze die oorlogswrakken nu nog steeds niet opgeruimd hebben!”

Oorlogswrakken? De jongens kijken elkaar aan.

„Komt er vaak zo'n stuk in de netten?” vragen ze aan Harm als die met een nieuwe mand naar het achterdek komt.

„Nee, niet zo vaak,” zegt Harm. „Gelukkig niet. De netten zijn maar teer. Die ruwe brokken metaal kunnen ze gemakkelijk doen scheuren. Maar vlak na de oorlog was het nog gevaarlijker. Toen kreeg je wel eens een mijn in het net. En dat was natuurlijk niet best.”

„Hoe kwamen die mijnen dan in zee?” wil Rob weten.

„Die hadden de Duitsers erin gegooid om de vijanden uit de kust te houden. Ik heb het gelukkig nooit meegemaakt, maar je moet het maar eens aan Melis vragen. Die voer toen ook al.”

Dat zijn de jongens vast van plan, maar het duurt nog wel even voordat ze gelegenheid hebben Melis wat te vragen. Steeds weer komt er een nieuwe vangst aan boord. De mannen kunnen alles nauwelijks zo vlug verwerken.

Het is stevig aanpakken op een garnalenschip, zei Harm vanmorgen al. En hij heeft gelijk.

In de loop van de morgen komt er een flinke bries opzetten, die de golven hoog opstuwt. Daar komt nog bij dat ze nu langzamerhand op de Noordzee gaan varen. De golven zijn daar altijd al veel ruwer dan in het Brouwershavensche Gat. Het schip deint op en neer. Nu eens staat de boeg op een golf, dan weer duikt hij naar beneden, zodat het water soms over het voordek spoelt. Zowel Tammo als Rob krijgen een akelig gevoel in hun maag, net alsof je op een schommel zit, die maar niet wil blijven stilstaan. Gelukkig hebben ze heel wat boterhammen meegenomen. Als ze wat eten, zakt het akelige gevoel.

Het is nu halfelf. Oom Piet zal zo wel terugkeren. Er zijn ondertussen al zeven kistjes vol garnalen. Hun eiland is nog als een vage streep in de verte zichtbaar. Hoeveel kilometers zullen ze nu al wel uit de kust zijn?

Op de terugweg wordt het dek grondig schoongeboend. Overal liggen vertrapte garnalen. Als het schip niet goed schoongemaakt zou worden, zou het er al gauw gaan stinken. Emmers water worden over het dek gespoeld en ze zijn alweer betrekkelijk dicht bij het werkeiland als ze eindelijk klaar zijn. Terwijl Harm de netten weer op hun plaats brengt, gaat Melis bij de jongens zitten. Hij haalt een grote vuile zakdoek te voorschijn en wrijft zijn voorhoofd af.

„Heb jij in de oorlog ook al gevaren, Melis?” vraagt Rob.

„Ja,” zegt Melis, „maar toen was het niet veel soeps, jongens. Gevaarlijk, levensgevaarlijk! Ik begrijp nog niet dat we erop uit durf-

den. Maar ja, je moest toch leven, nietwaar?"

„Waren er ook mijnen in zee?"

„Mijnen? Nou, dat zal ik je zeggen. Meer mijnen dan garnalen. Soms was het heel erg. Dan ging één van ons op het voordek staan met een stok in de hand om de mijnen in de gaten te houden. Want als je er tegenaan voer . . . Enfin, je snapt het wel. Govert Klompemaker, ken je die? Niet? Nou, die is erop gevaren. Het hele schip vloog de lucht in. Hij is invalide gebleven. Moet je maar eens op-letten als we straks terugkomen. Meestal zit hij bij de haven. Hij heeft nog één been, ja, en verder mankeert er ook nog al wat aan hem. En dan mag hij nog blij wezen, want zijn twee knechten zijn er dood bij gebleven."

De jongens luisteren vol belangstelling naar de oude man. „En als je een mijn zag, wat deed je dan?"

„Wat? O ja. Nou, dan moest je natuurlijk proberen er niet tegenop te varen, hè? De knecht die voorop zat, duwde zo'n mijn voorzichtig aan de kant."

„Ontplofte hij dan niet?"

„Als je het heel voorzichtig deed niet. Ja, ja, dat waren me tijden, hoor. Je moest ook nog oppassen voor vijandelijke vliegtuigen. Ze dachten soms dat je Engelandvaarders aan boord had. Nou, dan werd je wel eens beschoten ook. En onderzeeboten! Die konden ook gevaarlijk zijn."

„Dan kun je nu heel wat rustiger uit vissen gaan," merkt Rob wijs op.

„Nou, zeg dat wel," antwoordt Melis. „Maar kom, ik zie dat de baas me wenkt."

Haastig sloft de knecht naar de stuurhut. Aan zijn lopen is te zien dat hij moe is.

Het is al bijna één uur als ze de haven binnenlopen.

De jongens zijn blij dat ze van boord kunnen. Het is een vreemde gewaarwording weer vaste grond onder je voeten te hebben.

„Kijk," zegt Rob, „daar zit hij." Hij wijst naar een oude man die

op een bankje zit vlak bij het water. Zijn ene been is van hout.

„Oorlog moest niet bestaan,” zegt Tammo als ze naar het huis van oom Piet lopen. Rob is het daar roerend mee eens.

14. Afscheid van Pierre

Het is in de laatste week van de vakantie als Rob en Tammo hun oude vriend Pierre nog eens gaan opzoeken. Ze hebben hem de laatste tijd niet veel gezien. Gisteren was de dominee op bezoek bij het gezin Van Schouwen. Hij vertelde dat Pierre nog veel meer teruggetrokken leek dan vroeger en dat hij weinig meer door de duinen zwierf.

„Die man heeft heel wat te verwerken,” zei de dominee. „Hij heeft de gedachte aan de verschrikkelijke dood van zijn vrouw en kinderen altijd van zich afgeduwd, maar nu hij een bijbel heeft gekregen, is er ook iets anders in hem losgekomen: Hij moet het verlies aanvaarden. Ik denk dat hij daarom maar het liefst thuis blijft. Het was een goed idee van u, meneer Van Schouwen, mij de tip te geven naar hem toe te gaan.”

Tammo luisterde ook mee en hij had medelijden met deze eenzame eenzelve man.

„Ik heb hem gevraagd,” vervolgde de dominee, „of hij er niet voor voelde naar het rusthuis in Haamstede te gaan, maar daar wilde hij niets van weten. Hij wilde tot geen enkele prijs afstand doen van zijn hond.”

De jongens zien er eigenlijk een beetje tegenop om Pierre weer te zien. Ze weten niet goed wat ze tegen hem moeten zeggen. Tammo heeft een tasje met eieren in zijn hand. Het motregent

een beetje. Donkere wolkenflarden jagen over de duinen. Er staat een stevige wind. Het fijne duinzand prikt in hun ogen.

De jongens kloppen aan en Pierre doet open. Zijn ogen staan blij verrast als hij zijn jonge vrienden ziet.

„Kijk eens aan, Tammo en Rob. Kom maar gauw binnen, jongens.”

De hond gaat tegen hen op staan. Zijn kop komt tot hun schouders.

„Ik heb wat eieren voor je meegebracht,” begint Tammo.

„Dat is ook toevallig,” zegt Pierre. „Ik had vanmiddag juist naar jullie toe willen komen om wat nieuwe voorraad te halen.”

Hij gaat naar achteren om de eieren weg te brengen.

Op de tafel ligt een brief. De enveloppe is ruw opengescheurd.

„Willen jullie een appel?” vraagt Pierre. Hij heeft al twee dikke appels in zijn hand en geeft ze er ieder een.

„Jullie vakantie zit er zeker bijna weer op, hè,” zegt hij op opgewekte toon. Van Pierre's neerslachtigheid is erg weinig te merken, vinden de jongens.

„Ja,” zucht Rob, „jammer genoeg wel. We hadden nog wel een paar weekjes langer vakantie willen hebben. De tijd is veel te vlug voorbijgegaan.” En ze vertellen de oude man wat ze zoal gedaan hebben in de vakantie.

Pierre luistert belangstellend. Als de jongens uitverteld zijn, neemt hij de brief van de tafel en zegt: „Ik heb ook wat te vertellen, jongens. Vanmorgen heb ik een brief gekregen van een neef van me. Die woont in Schoorl. Vorig jaar is zijn vrouw overleden en daarom stelt hij voor dat ik bij hem kom inwonen. Nou jongens, ik moet jullie eerlijk zeggen: daar voel ik wel wat voor. Vorige maand zou ik, als hij mij hetzelfde voorstel gedaan had, vast en zeker geweigerd hebben. Maar in mijn leven is er deze maand ook veel gebeurd.”

De oude man staart enige tijd nadenkend voor zich uit. De jongens begrijpen wel wat Pierre bedoelt.

„De hond neem ik natuurlijk mee,” vervolgt Pierre. „Schoorl ligt tegen de duinen aan als ik me goed herinner. Ja, ik doe het. Het is

beter dan een rusthuis, voor mij tenminste, en ook beter dan dit krot.”

„Dan zullen we je niet vaak meer zien,” zegt Rob.

„Nee,” zegt Pierre.

Tammo zegt niets. Aan de ene kant is hij blij dat Pierre het nu zo goed zal krijgen, maar aan de andere kant stemt het hem somber dat hij Pierre nu misschien nooit meer zal zien.

„Wanneer ga je weg?” hoort hij zichzelf vragen.

„Dat weet ik nog niet, hoor,” lacht Pierre. „Ik heb vanmorgen pas de brief gekregen. Ik zal hem vandaag nog beantwoorden en dan . . . ja, dan kan het natuurlijk gauw voor elkaar zijn.”

Pierre ziet wel dat de jongens niet erg enthousiast zijn.

„Vinden jullie het vervelend dat ik wegga?” vraagt hij.

De jongens knikken.

„Nou, ik moet ook eerlijk zeggen dat jullie hier op het eiland mijn beste vrienden zijn geweest. Als jullie er niet geweest waren, had ik misschien nog wel in de cel gezeten en vooral . . .” – zijn stem wordt haast fluisterend – „vooral . . . dan had ik nu geen bijbel gehad. Ik heb aan jullie veel te danken.”

Maar daar willen Tammo en Rob niets van horen.

Als ze afscheid nemen, drukken ze hem stevig de hand en wensen hem het allerbeste toe.

Pierre kijkt hen na in de deur van zijn huisje.

Op de bocht van het duinpad zwaaien de jongens en Pierre zwaait terug.

Het regent nog steeds.

De jongens slaan de handen om elkaars schouders en zo lopen ze het duinpad af.

INHOUD

1. De bunkergang	7
2. Een vreemde ontdekking	22
3. Op bezoek bij Pierre	34
4. „Krabje kletsen”	39
5. Urzijn en Valentijn	50
6. Een nachtelijk avontuur	65
7. De excursie	75
8. Het verhaal van Pierre	83
9. Een cadeautje voor Pierre	90
10. Naar Brouwershaven	95
11. De verstoten zeehond	104
12. Naar Rotterdam	114
13. Op garnalenvangst	125
14. Afscheid van Pierre	136